Sene 1 *Resimli Aylık Aile Mecmuası* *No. 4*

Müvezzilerden edebi ilâvemizi ve elbise kalıbını isteyiniz. **Nushası 50 Kuruştur**

Bayker
Radyo
Kulaklıkları
2000 om
350 kuruş

Bayker
Radyo
Hoparlörleri
2000 om
1500 kuruş

BAYKER RADYO

İstiklâl Caddesi No. 306—308

Bu mağazada satılan eşya garantilidir.
İlk taksitin tediyesinde intihap edilen makine bilâücret enstale edilir. Makineye tecrübe müddeti bir haftadir, ve bu müddet hitamında iade edilebilir. İade halinde mağaza aleti kabul ve taksiti tamamen tesviye eder. Bugün tavsiye ettiğimiz cihazlar:

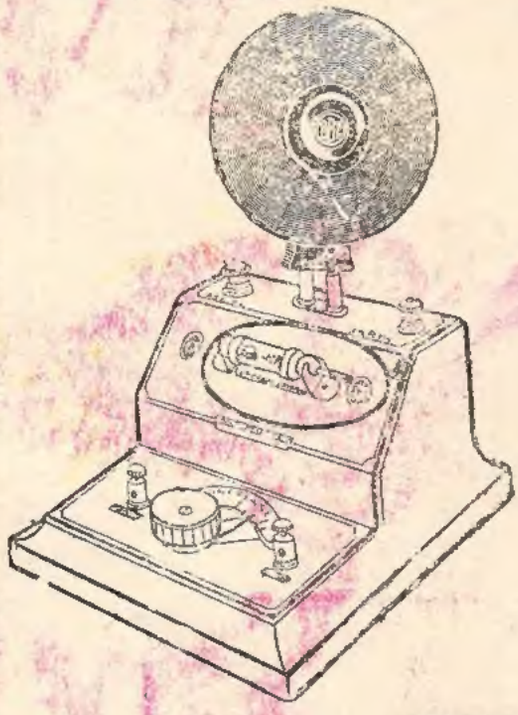

«Gulenli (Brownie) Ahizesi»

20 Türk lirası. 2 şer liradan 12 aylık taksitle de tediye edilebilir. Kulaklıklar, anten ve Radyo musaadeside buna dahildir.

«Super Baby»

200 Türk lirası. 18 er liradan 12 aylık taksitle de tediye edilebilir. Bu 6 lambalı bir cihazdır, tekmil olarak satılır. Radyo musadesi de beraberdir.

Evropa konserleri garantili ve işletmesi gayet basittir.

Bayker Radyo. Hususi "Anod Bataryaları,,.
Her hafta yeni mal gelir.
(110) volt. 6 Türk lirası

Selâmet Matbaası

MUHİT

Resimli Aylık Aile Mecmuası

Sene 1 | Şubat, 1929 | № 4

Halk Dili

Halk Dili en Yanılmaz bir Lisan Mektebidir

Yüksek bir tahsil görmüş olanlar gerek muamele ve gerek yazılarında halkın anlamadığı bir çok kelimeler kullanmaktadır; bunların pek az miktarı bir lüzuma istinat eder. Tetkik ile, çoğunun terkine ve yerlerine halkın kullandığı kelimelerin ikamesine imkân olduğu tastik edilir. Misal olarak «faideli-faydalı» kelimesini alalım. Halk bu kelimeyi umumiyetle kullandığı halde, (müfit, faidebahşa, istifadebahş) gibi edebiyatıcedide yadıgârı kelimeleri anlamaz ve ağzına almaz. Halk istifade kelimesini de bilr. Bununla müteradif olarak (*avanta*)yı da kullanır; fakat *istifadlei* yerine *istifadebahş* demez. Avantalı ve avantasıçok tabirlerini de kullandığı halde bazı münever-lerin Fransız şivesile telâffüz etmeği bir marifet sandıkları *avantajö* yü hiç anlamaz.

Bir lisanda biribirine yakın manaları haiz birkaç kelime bulunabilir. Fakat tastamam aynı manada iki kelime terviç edilmemelidir. Böyle bir kelime hususî lisan, *argo*, unsuru kalmağa mahkûm olur. Meselâ *görmek* varken *ruyet etmek* fazladır. Bunun lüzumsuzluğunu selim aklile keşfeden halk kendisini istimalinden müstağni görür. Sırf görmek manasına *müşahede etmek* de fazladır; fakat *müşahede*, (*observation*) manasına kullanılırsa, tabiî zait sayılmaz, çünkü *observation* alelâde görüşten farklıdır. Bu farklı mefhumu herkesin tahsil ile kavraması ve yeni bir kelime ile işaret etmesi elzemdir. Bu yeni kelime, halk dilinden alınamadığı takdirde, münever-lerin istimal ettiği kelime, menşei hangi lisan olursa olsun, o kabul olunur.

Halk dilinde yakın mefhumları ifade eder kelimeler pek çoktur. Meselâ *bakış* tan ayrı olarak, *nazar* kelimesi de halkça malûmdur, fakat istimali hususî ve muayyen yerlere mahsustur; «kem nazarla bakmak», «nazar değmek», «nazara gelmek» tabirleri halkça müstameldir. Fakat bakmak yerine halktan hıç bir kimse «*atfınazar etmek*» demez.

Bunun gibi «usûl» kelimesi de halkın meçhulü değildir, fakat onu «usulûfuru» da olduğu gibi aslın cem'i olarak kimse kullanmaz, «usul usul», «usullen» gibi tabirleri herkes istimal eder.

Halkın lisanını tetkik edenler onda gördükleri zenginlik ve genişlik karşısında hayret ederler. Ancak çocukluk çağından itibaren kitapların dar ve yabancı sahifeleri arasına kafalarını sokup başka hiç bir tarafa bakmak istemiyenler o hazinelerden bihaberdir. Artık hepimiz için *halk dili* denilen lisan mektebine girmek zamanı gelmiştir. Hiç bir münevver bundan müstağni değildir. O mektepten ve o tahsilden istifade ettiğimiz nispette halka yaklaşmış, dil birliğini yaratmış, umumî tahsili kolaylaştırmış, müddetini azaltmış oluruz.

Hulâsa:

Her münevver kendisini halk dili denilen lisan mektebine girmiş talebe addetmelidir; halkın dilini öğrenmeğe çalışmalıdır. A. C.

Gazinin Çocukluğu

Harikulâde Adamların Çocukluğu da Harikulâde Olur

Gazi gibi büyük bir inkılâp yaratan bir dahinin hayatı ne kadar dikkate lâyıktır. Kabil olsa da beşikten itibaren, hayatının her safhası takip edilebilse ilim ve tarih ne kadar istifade eder! Teessüf olunur ki bu hususta «Türkün Altın Kitabı»ndan başka mehaz yoktur. Bu kitabta ise, türk dahisinin çocukluğu ve talebeliği hakkında ancak dört beş sahife vardır. Fakat bu yazının kıymeti pek büyüktür, çünkü vak'aları doğrudan doğruya Gazi tarafından nakledilmiştir.

Bu kıymetdar mehaza göre:

Gazi Hz.nin pederi rusumat memuru idi. Bu zatın terakkiperver ve müdebbir olduğunu, küçük Mustafanın ilk mektebe başlatılması münasebetile anababa arasında çıkan ihtilâftan ve o ihtilâfın halinde gösterdiği *mahirane idare*den anlıyoruz.

Gazi erkânıharbiye yüzbaşi üniformasile

Az sonra babadan yetim kalan küçük Mustafa, bir köyde, dayısının zıraî hayatına bilfiil karışıyör, *tarla bekçiliği* gibi vazifeler görmiye başlıyor. «Kardeşimle beraber bakla tarlasının ortasındaki kulûbede oturduğumuzu ve kargaları koğmakla uğraştığımızı unutamam», diyorlar.

Çocukluk hayatının bu ilk safhasına taallûk eden bu hatıradan anlıyoruz ki Gazi, daha pek küçük iken, muhitinde, *faydalı olmağa çalışıyor, bundan zevk alıyordu.* Yeni bir muhite, köy hayatına, şehre nisbeten çok daha güç şeraitine kolaylıkla alışan, gösterilen vazifeyi seve seve gören küçük çocuk her dikkatli ruhiyatçıya, terbiyeciye büyük ümitler verebilir.

***

Büyük Gazinin ilk tahsil çağında, terbiyesi üzerine tesir icra etmiş üç kadın görüyoruz: Validesi, büyük validesi (anneannesi), teyzesi. Çocuk, üstünde titredikleri anlaşılan bu üç kadının muhabbetile kucaklanmış olduğu halde, bir müddet tahsiline devam etmiştir. Bu üç kadının küçük Mustafaya gösterdikleri büyük şefkat ve muhabbeti şu bir kaç cümleden anlıyoruz.

«Çiftlik hayatının diğer işlerine de karışıyordum. Böylece bir az vakit geçince annem benim mektepsiz kaldığım için endişeye başladı. Nihayet Selânikte bulunan teyzemin evine gitmeme ve mektebe devam etmene karar verildi.»

Bir valide küçük yaştaki evlâdını, tahsil için yanından ayırabiliyorsa, o valide hakkile valideliğini anlıyor ve yapabiliyor, demektir.

Küçük Mustafa, böylece tekrar muhit değiştiriyor. Valideden ayrı yaşamak çok güçtür. Bu güçlükler içinde büyüyen, onlara katlanarak ve üstlerine çıkarak yetişmeğe alışan bir çocuk! Bu yeni muhitte de köy hayatında ilk inkişafını gördüğümüz seciye tenemmisinde berdevam oluyor, demektir.

***

Gazinin ilk çocukluk çağından beri bariz surette münkeşif bir seciyesi muhite kolaylıkla tetabuk ederek faydalı olmaktan zevk almak olduğuna istidlâl etmiştik. Daha sonra bu seciyenin daha ziyade kuvvetlenerek inkişaf ettiğini görüyoruz: Çocuk artık kendisine hazırlanan muhiti kabul etmekle iktifa etmiyor: kendisine bir meslek intihap ediyor, o

mesleği ele geçirebilmek için vazifelerini hazırlamağa muvaffak oluyor, iradesini muhitinin iradesine galip kılıyor. Hakikaten parlak üniformalı zabit olabilmek için, askerlikten ürkmüş ve belki de canı yanmış validesinin şiddetli muhalefetine galebe çalması hususunda gösterdiği irade ve dirayet gayet metin bir ruh seciyesinin ilk bir tezahürüdür. Bakımız kendisi bunu nasıl anlatıyor:

«Valide askerlikten mütehaşi idi; asker olmama şidddetle muhalefet ediyordu. [Askeri rüştiyesine] kabul imtihanı zamanını ona sezdirmeden, kendi kendime giderek imtihan verdim.

Böylece valideye karşı bir *emrivaki ihdas* edilmiş oldu.»

Çocuklar umumiyetle ebeveynin arzusundan çıkamazken, küçük Mustafanın asker lik gibi güç ve tehlikeli bir mesleği intihap etmesi, validesinin gösterdiği delillere ram olmaması seciyesinin metanetine delildir. Fakat *inkılâpçı* ve *dahi* Gaziyi asıl bu istediği mektebe girebilmek için, validesine ve evdekilere *sezdirmeden* imtihana hazırlanmasında *kendikendine* imtihane girip muvaffak olmasında ve aile içindeki muhalefet partisine karşı *emrivaki* ihdasında buluyoruz.

Gazinin son resimlerinden

Bu irade ve seçiye metaneti Gazinin bütün hayatında ve her mühim hadisede görülür:

Metin bir irade, değişmez karar, vasıtalarını hazırlamak ve icraya geçmek, muvaffakiyet kazanarak *emrivaki ihdas* etmek! İradesini değiştirilemez bir hale getirmek!

* * *

Küçük Mustafa büyüdükçe, tahsili ilerledikçe mümtaz, yüksek bir şahsiyet göstermeğe başlıyor;

O artık tahsilini teşkil eden mavzular arasında zihnî kabiliyetlerine muvafık olanlarını seçiyor, onlara kendisini tamamile veriyor, muallimleri kadar ve belki onlardan da ziyade malûmat sahibi oluyor.

Rüştiyeden itibaren riyaziyeye merak sarması ve muallliminden ziyade riyaziye meselelerini halledebilmesi pek kuvvetli ve gayet mantikî tecritlere ve yüksek muhakemelere son derece müsait bir zekâ sahibi olduğunu gösterir.

On üç on dört yaşındaki çocukların ancak gayet küçük nispette bir miktarında, riyaziye gibi mantikî ve mücerret mefhumlara istinat eden ilimlere büyük bir kabiliyet uyanabilir. Bazen beş altı yüz talebe arasında ancak bir ikisi hakikî bir riyazî istidat gösterebilir. İşte Gaziyi böyle bir istidadın yüksek bir derecesile, daha rüştiyede, mümtaz görüyoruz.

Küçük Mustafa Kemal (artık rüştiyeden itibaren bu namı almıştır) rekabet ve musabakalardan zevk alan bir genç oluyor. Muallimleri:

«Aranızda kendine kimler güveniyorsa kalksınlar, onları müzakereci yapacağım», diyor. Bu teklif üzerine ne hissettiğini kendisi anlatıyor:

«Evelâ teredd üt ettim, ayağa öyleleri kalktı ki ben kalkmamağı tercih ettim. Bunlardan birinin müzakeresi altına girdim. Müzakerenin ortasında tehammülüm son dereceye geldi. Ayağa kalkarak:

«Ben bundan eyi yaparım» dedim. «Hoca da beni müzakereci yaptı. Eski müzakereciyi benim müzakerem altına verdi.»

Daha soura bu musabaka seciyesi daha ziyade inkişaf ediyor, idadide en yüksek şiddetini kazanıyor:

«İdadide iken *muannidane* çalışıyorduk. Sınıfta birinci ikinci olmak için hepimizde *şiddetli bir gayret* vardı.»

Bundan anlıyoruz ki sınıfında çok kuvvetli rakipleri de vardı.

Mustafa Kemalda yalnız riyaziyeye değil, edebiyata, şîre, hitabete de erkenden büyük bir istidad görünmüş, lisân tahsilini de büyük bir azim ve irade ile ilerleterek, az geri kalmış olduğu fransızcaya mektep haricinde fazla çalışarak akranını geçmiş, Harbiye mektebini ve erkâniharp sınıflarını ikmal ederek parlak bir erkânıharp zabiti olarak mektepten neşet etmiştir.

A. C.

YERİNE KONAMIYAN İNSANLARDAN

Necati Bey

SELİM SIRRI

Bundan yedi sene evvel kendisine bir gün Ankarada eski hükûmet konağına giden dar yoldaki lokantada rast gelmiştim. İsmini biliyor fakat, yüzünü unutmuştum. Tesadüfen karşılıklı yemek yiyorduk. Gülümsiyerek yüzüme baktı:

— Ustat, sen belki beni hatırlamazsın ama ben seni tanıdım. Bizim İzmir idadisinde cimnastik hocası idin, biz o zaman pek çocuktuk. Maşallâh, hiç değişmemişsin, dedi.

Merakla sordum:

— Kiminle müşerref oluyorum?

— İzmir mebusu Necati, şimdi İskân vekâletine bakıyorum. Dağdağalı bir iş, uğraşmayı sevdiğim için yılmıyorum, dedi. Bu sözleri söylerken, iri yapılı esmer güzeli gencin siyah gözlerinde derinden parlıyan bir ateş vardı.

Bir müddet sonra Adliye Vekili oldu, az zamanda orada bir teceddüt hareketi vücuda getirdi. Nihayet Maarif Vekili oldu. Bu sefer kendisile daha yakından tanıştık. Çok sıcak kanlı bir adamdı. Her kese kendini sevdirmişti. Çalışkandı, bıkmak, usanmak nedir bilmezdi. Kalbi büyük emellerle, ümitlerle doluydu. Azımkârdı, onun için *yok*, *olmaz*, kelimelerinin manası yoktu. Her şeyin imkânı bulunacağına imanı vardı. Maarifin her şubesine aynı derecede ehemmiyet veriyor, bir taraftan ihtisas mektepleri açıyor, bir taraftan ilk tedrisatı tamime çalışıyordu.

Ölüm bu kıymetli vücudu aramızdan vakitsiz aldı, ve kalplerimizde unulmaz bir yara açtı.

Necatinin gençliğine acıdığım kadar kendimize de acıdım ve yedi sene evvelki sözünü hatırladım: «Uğraşmasını sevdiğim için yılmıyorum.» Onun bütün başarıcı kudreti bu sözlerde saklı idi; ne yazık!

Mustafa Necati Merhum

Maarif eminliğinin önünde telâşlı telâşlı konuşuyorlardı; sağlam yerden malûmat almışa benziyen bir zat anlatıyordu: Akşam gazetelerine bazı tafsilât daha gelmiş imiş; amelyattan yirmi dört saat sonra meş'um netice vukua gelmiş!

— Ne diyorsunuz? dedim, fakat mûmkûn değil; o aslan gibi genç ve dinç adam öyle bir ameliyata mukavemet edemesin!

Maatteesüf acı hakikat bundan ibaret idi: O Aslan gibi Necati güzel elâ gözlerini ebediyen ışığa kapamıştı.

Ancak pek az evel İstanbulda idi; dilencümenine şeref ve şetaret getirmişti; en büyük kaygusu Millet Mekteplerine kitap yetiştirmekti;

İhtimal, dimağının son hareketile de husule gelen fikir: Millet Mektepleri *ve* Halk kitapları *hayalinden ibaret olmuştur.*

Ne bahtiyardır o insanlar ki Büyük Gazinin inkılâp bayrağının altında büyük yararlıklar göstermeğe muvaffak olurlar, ve ömürlerinin son demlerini o fahir milli vazife içinde ikmal ederler.

Merhumun vefatile kalbimizde kanıyan yaradan ancak ölümü önünde Büyük Türk İnkılabına ettiği misilsiz hizmetleri anarak müteselli oluyoruz.

A. C.

Maarif İşleri

Yeni Bir Tekâmül Devirinde

Türkiyede meşrutiyet ilânından beri en az tekâmül ve teceddüt gösteren daire maatteessüf maarif idi. Herkes en ziyade maarifin ehemmiyetinden bahsederdi, fakat bir türlü bu işlerin nasıl yeni ruha uydurulacağı tayin edilemezdi. Emrullah Ef. merhum zamanında Galatasaray lisesi nümune tutularak eski idadîlerin bu şekle tahvili ve bazı derslerin fransızca, almanca ve ya ingilizce olarak tedrisi düşünülmüş, buna göre teşkilât yapılmış idi. Lâkin Emrullah Ef. merhum bugün yaptığını yarın unutacak kadar perişan bir adam olduğundan ve ne maiyetindeki erkân, ne de kendi halefleri onun düşündüğü sistemi ihata ve hazmedemediklerinden bu teşkilât da canlı bir semere veremedi. Bir müddet sonra liseler eski idadilerin bir başka türlüsü halini aldı.

Şehiryatı Mekteplerinde Basketbol

Türkiyenin hakikî iş devresi olan Cumhuriyet devrinde maarif işlerine daha ciddî bir gözle bakıldı. Bununla beraber yine Maarif Vekâletinin işleri yakın zamanlara kadar diğer Vekâletlere nispetle geri kalmış sayılabilirdi. Meselâ Adliyede Evropa kanunlarından nakil suretile yeni kanunumedenî, borçlar kanunu, ticaret, ceza, usulûmuhakeme v. s. kanunları çıkarıldığı; Nafiada demir yolları inşaatı fevkalâde bir sür'at ve faaliyet aldığı; Maliye yepyeni bir bütçe yapmağa muvaffak olduğu, hulâsa her dairede yeni ruh, yeni zihniyet yerleşip semerlerini de göstermeğe başladığı halde Maarifte böyle esaslı ve cezrî bir tahavvül olmamıştı.

Son harf inkılâbı bu vaziyeti esasından değiştirmiş, Maarif makinesine birdenbire emsalini geçebilecek yeni bir sür'at ve hareket imkânı bahşeylemiştir. Merhum Necati Beyin Maarif Vekâletini ihraz eylediği günden beri tanzimine çalıştığı teşkilât kuvveti, yeni irfan inkılâbının idare ve tanzimi işlerinde pek faydalı olacaktır. O teşkilât ile okuma yazma vasıtasının medenî ve demokrat bir şekle ifrağı bir araya gelince Maarif işlerimiz için yeni ve mü-

Tokat Ortamektep Talebesinin Sürat Koşusuna Çıkışı

him bir salâh ve tekâmül devresi açıldığına hükmolunabilir.

Maarifin teşkilât kuvveti mevcudiyetini bilhassa merhum Necati B.in amelî kafasına medyundur. Eskiden maarif teşkilâtından bahsedildikçe daima başka memleketlerin tesisatı misal alınır, en vasi ve en yeni nazariyeler ileriye sürülür, hayalât ile meşbu projeler yapılır ve bunlar tatbikata geçilince hiç bir semere vermezdi. Necati B. bu nazariyeperestliğin iş hususunda faydalı değil hatta zararlı olduğunu, Büyük Rehberin irşadile, takdir etmiştir. Merhum azim sahibi, amelî surette çalışma sistemine vakıf, içi aşk ve kuvvetle dolu bir zat idi.

Bu sayede nazariyecilerin uzun uzun ileriye sürdükleri mütalâaları reddetmemekle beraber onları şöyle bir tarafa bırakmış, asıl işe yarıyacak ve semere verebilecek işlere maddî bir düşünüşle girişmişti.

İşte Hayat Mektepleri ve Millet Mektepleri teşkilâtı bu amelî ve görgüye müstenit zihniyetten doğmuştur. Denilebilir ki Maarifimizin yeni girdiği tekâmül yolunun esaslı iki cephesi de bunlardır. Çünkü bunlardan biri tedrisatı hayata müvazı kılar, diğeri de okuyup yazmayı umumileştirir.

Yirminci asır kuru nazariyelerle uğraşmıyan, hayatı olduğu gibi göz önünde tutarak onun icaplarına uyan bir asırdır. Bu zamanda artık hayatta yeri olmıyan kuru tasallûf malûmatına kıymet verilemez. Halbuki bizim mekteplerimizde yakın vakıtlere kadar hâlâ nazariye ruhu hüküm sürüyordu.

Hayat içine atılmak üzre hazırlanacak insan

İzmir Kız Lisesi Talebesi Voleybol Oynarken

yavrusu kendini hazırlıyan mektepte yarın içine gireceği hayatın nümunesini görmelidir. Ancak o zaman gerçekten hayat adamı yetiştirmiş oluruz. Doğrudan doğruya amelî bilgiler talim eden mekteplerin tesisi ve diğer mekteplere ait programların da gittikçe bu gayeye göre ıslahı pek mühim bir maarif meselesidir. Maarif Vekâletimiz son zamanlarda bu yolda bazı temayüller göstermiştir. Fakat bunun daha fazla tevsii lâzımdır.

Aydında Gazi Paşa İlkmektebi

Hele yeni alfabenin kabulü ile ilmin bir zümreye inhisarı gibi iptidaî bir hale bütün bütün nihayet verildikten sonra, geçmiş zamanların kâhinlerine benziyen mümtaz ulema sınıfı zihniyetinden büsbütün uzaklaşmak ihtiyacı tamamile kendini göstermiştir. Nasıl bir zamanlar derebeylerinin, saltanatların, fetvaların ve fetva vermeğe mezun sayılan ulema efendilerin tahakkümü altında kalmış isek şimdi de ilimlerini kendilerine mahsus bir mevhibe sayanların tagallübüne mahkûm olmak istemeyiz. İlim kapısı herkese açık bir binadır. O kapının önüne konan manialar kıskanç inhisarcı ruhunun eserleridir. Bu maniaları kaldırmak ve ilim imtiyazı yerine ihtisas zümrelerine ayrılmış umumî bilgiyi ikame etmek lâzımdır.

Nişantaşı Kız Ortamektebi Jimnastik Dersinde

Yeni Türk alfabesinin en büyük faydası işte budur. Okumağı ve yazmağı güçleştiren sebepleri ortadan kaldırınca artık bütün Türk milletinin kendi öz dilini okuyup yazmasına hiç bir mania kalmamış demektir.

Maarif Vekâleti bu inkılâbın ehemmiyetile mütenasip bir gayret göstererek memleketin her tarafından umuma mahsus Millet Mektepleri açmakla bu esa-

Bursa Setbaşı İlk mektebi Nümune Tarlasında Çalışırken

sı göz önünde tuttuğunu filen ispat etmiş oluyor. Bu mühim hareket yalnız Türkiyenin değil belki bütün dünyanın tarihinde emsali görülmedik bir «Okuma yazma seferberliği» vücuda getirmiştir.

Şimdiye kadar bir milletin seferber haline konması ancak harp gibi hayatî bir tehlikeye karşı müdafaa gayesile olurdu. Türkiye Cumhuriyeti, Büyük Rehberin bayrağı altında, cehalete karşı açılan harbin mütecaviz düşman ordularına karşı yapılan muharebeden farklı olmadığını düşünerek irfan seferberliği yaptı. İptidaî tahsilin mecburiyeti yanına tıpkı askerlik gibi 16 dan 40 yaşına kadar olan bütün vatandaşlara bir de okuyup yazma şerefini bahş eyledi. Bu hareket bütün dünya için yeni ve mühim bir tecrübedir.

Başta Türk inkılâp ve teceddüt hareketinin dâhi Reisi olduğu halde bütün Cumhuriyet hükûmeti tarafından ortaya konan bu eser maarif tarihimizde yeğane bir harekettir. Merhum Neacti Bey bu hareketin en heyecanlı amillerinden biri idi. Zaferinin semerelerini iktitaf edemeden topraklara karışması çok vazık olmuştur.

İ. Necmi

Çankırı İlk Kız Mektebinde Bahçe İşleri

Kadın Kıyafetlerinin Uğradığı Değişmeler

Türk Kadınını Esaretten tamamile Kurtaran **Cumhuriyettir**

Türk kadınlarının muhtelif devirlere ve muhtelif mıntakalara mahsus kıyafetlerini gösteren tablo

İstanbula otuz beş sene evel geldiğim zaman kadınların ev haricinde resmî kıyafeti çarşaftı. (Saraylı hanımlar ise ondan evelki neslin itiyatlarını muhafaza ederek araba içinde yaşmaklı, feraceli olarak çıkabiliyorlardı.) Şehirli kadınlar arasında peçe nadiren tenha sokaklarda kaldırılırdı. Tazeler için ahlâkan buna da cevaz yoktu. Bir kadın kendi erkeğile bile bir arabaya binemez, cadde üzerinde konuşarak yanyana gidemezdi. Yeldirme, meşlâh ancak köylerde tecviz edilirdi. Kışın en şiddetli soğuğunda bile kadın manto ile sokağa çıkamazdı.

Meşrutiyetin birkaç senesi de böyle geçti.

Medenî kıyafetine rağmen henüz şapka giymiyen bir türk hanımı

Anadolunun bazı yerlerine mahsus bir kıyafet

Türk kadınları İstanbulda ancak 1917 kışında manto ile sokağa çıkmışlar, pelerini atabilmişlerdir. Fakat buna cür'et edenler ancak pek küçük bir zümre idi, onlar da zabıta takibatından hâli kalmamışlardı.

Bugün cumhuriyet idaresinin temin ettiği şahsî hürriyet sayesinde, Türk kadınları serbest serbest garp medeniyetinin en ileri mümessili milletlerin kadınları gibi başında şapka, arkasında manto, etekleri diz kapakları hizasında, sokağa çıkabiliyor, ne bir sayğısız söze, ne de bir takibe maruz kalıyor.

Fakat Anadolunun her tarafında bu şahsî hürriyet ruhu henüz nufuz etmiş değildir. Medenî şehir hayatının taammüm edemediği yerlerde kadın hâlâ kendi kendini, kendi şeref ve namusunu idareye gayrilâyık bir mahlûk gibi telâkki ediliyor. Yüzünü gözünü açıp tabiatin ziyasını görmesine müsaade olunmıyor. Halbuki o kadın yazın kızgın güneş şuaları altında, tarlada didinerek yediğimiz ekmeği yetiştiriyor; inekleri sağıyor, ev işlerini görüyor. Bundan fazla olarak gürbüz Türk çocuklarını doğurarak vatanın bütün hayat kudretini yaratıyor.

Memleketimizde büyük Gazinin rehberliği altında harf inkılabile başlıyan ümmilikle mücadele hareketi hakikî medenî ve içtimaî inkılâbı yaratacaktır. Zıraat ve sınaatimiz yakında büyük makinalar devrine girecek, her tarafta medenî şehir hayatı başlıyacaktır. Kadın yeni Türk cemiyeti içinde, ve Türkiye Cumhuriyetinin her tarafında içtimaî ve iktisadî mevkiile mütenasip olarak şahsî hürriyetini de ele geçirecektir.

Çarşafın son şekillerinden biri

Çarşafın daha eski bir şekli

AŞK

Zannediyorum ki bu dünya da uzun ve güzel bir aşktan daha ziyade istenilecek bir şey yoktur.

Fakat bu aşkı bulamazsanız ona lâyık olmak için yaptığınız şey boşa gitmiş sayılmaz; büyük bir feralılığa nail olursunuz; hayatınızın geri kalan kısmı daha cesur ve temiz bir sükûnet içinde geçer.

Materlincke

HÜNER

Başkalarında ki hüneri hisseden bir insanın hünerden mahrum bulunması pek büyük bir felâket değildir.

Uzaktan

Ruhum artık bilmiyor mesafe ne, yol nedir?
Ayrı olsaydık bu yer gelecekti bana dar.
Uzakta sen değilsin, bir hayal, bir gölgedir;
Varlığın içerimde yaşıyan bir canavar...

Havası ciğerlerim, kalbim olmuşken yemi,
Bu ateş söner diye nafile korkma, emi?
Karşında bulacaksın her dakika şüphemi
Aşılmaz bir uçurum, erişilmez bir duvar...

Silmek için kalbimden yirmi yılın pasını
Kâfiydi gözlerinin hissetmek temasını.
Elinle ateşledin bir gönül dünyasını,
Bu yangından ne bana, ne sana kurtuluş var!..

6-1-29 *YAŞAR NABİ*

İNANILMAK

İnanılmak sevilmekten daha hoşa giden bir şeydir.

Mak Donald

YARDIM

Birbirimizin hayatını daha tatlı, daha az müşkül bir hale getirmek için yaşamazsak yaşadığımız niye yarar?

G. Eliot

FENALIK VE EYLİK

Fena tabiatlerimizi insanlığımızın icabatından addediyoruz da eyi tabiatlerimiz için neden öyle düşünmiyoruz?

X

Türk kadınlarının

Anneler Birliğini teşkil iden bazı hanım efendilerle kibar ecnebi madamlardan bir grup

Bazen düşünürüm: beşeriyet bugün istimal ettiği büyük tabiî kuvvetleri kendisine rametmezden evvel, onlarsız nasıl geçinirmiş?

Meselâ, bugün o kadar alıştığımız buhar kuvveti keşfedilmezden evvel insanlar bu en velût bendelerinin hizmetinden mahrum iken nasıl yaşarlarmış? Bugün bize bunun tahhavülü bile güç geliyor.

Hanımlarımızın faaliyetini tasvir edecek bir kaç makale hazırlamak için ilk ziyaretimden döndüğüm zaman işte bu fikir aklıma musır bir tekerrürle geliyordu: Çünki hanımlarımızın bugünki mütenevvi ve geniş faaliyet sahnelerini görüp de bundan yirmi sene evelinе gelinciye kadar cemiyetimizin bu en büyük kudret ve kuvvetinden nasıl mahrum yaşadığına hayret etmemek münkün mü? Bugün bunu tahayyül bile etmek bize güç gelirken, bundan yirmi sene evvel hanımlarımızın bu günki içtimaiî hizmetlerinden tamamen mahrum iken nasıl olmuş da hayatımızda bu büyük noksanı hissetmemişiz?

Hilali Ahmer San'at Evinde Hanımlar Çalışırken

Bunları düşünüp ve bilhassa muhtelif hanım cemiyetlerini ziyaret edip gördükten sonra içtimaî hayatınıza bu kıymetli unsuru ilâve eden inkılâba karşı şükran

İçtimaî Faaliyeti

Himayei Etfal Cemiyeti tarafından çocuklara elbise tevziinden sonra alınan resimdir

Şairin dediği gibi «beşeriyetin kanlı nasiyesini silen» bu güzide eller harp bittikten sonra faaliyetine yeni bir mecra verdi: Muharebe meydanında koruduğu hasta unsurların sulha kavuşmuş cemiyet içinde de himayeye muhtaç olduğunu takdir etti. İşte o sırada hanımlarımıza büyük bir vazife düştü: işgal edilmiş memleketlerden akın akın gelen muhacir ailelerinin iaşesine yardım etmek lâzımdı.

ve minnettarlık hissetmemek kabil olmuyor.

***

Hanımlarımızın faaliyetinden bahsedilirken en evvel hatıra gelen cemiyet hiç şüphesiz ki Hilâli Ahmerdir. Hapis parmaklıklarından daha zalim peçesinin altında o güne kadar mahpus kalan Türk kadınını en evvel hüriyete kavuşturan cemiyet Hilâli Ahmer olmuştur. Balkan harbi zamanında muharebe meydanında yaralı askerlere bakmak için giden Türk kadını ilk defa olarak kendisinin yalnız bir süs ve bir eğlence vasıtası olmadığını ispat etti.

H. E. C, Fâtih şubesi tarafından şayakdan mamul birer pelerin ve birer uzun konçlu çorap ve iskarpin ile iksa olunan çocuklar

Bu gaye ile o günlerde başlıyan bu faaliyet «Hilâli Ahmer San'at Evi» namile bugün de devam ediyor. Bir çok fakir ailelerin şükranla andığı bu cemiyet bugün 300 kadının geçinmesine yardım ediyor: aynı zamanda o kadar mütevaziane o kadar alâyişten azade hareket ediyor ki faaliyetinin devamını ancak kendi hüsnüidaresine medyundur:

Muhtaç kadınları geçindirmek için ihzar ettiği elişlerinin malzemesini kendisi alıyor, ücretlerini tediye ediyor, sergilerde ve seyyah vapurlarında bu işleri satarak yeni malzeme ve yeni ücret membaları hazırlıyor. Bu suretle hem pek müfit bir hizmette bulunuyor hem de ana cemiyete hiç bir surette bar olmıyor. Hizmet ve para ziyanının bu kadar muvaffakıyetle önüne geçmiş az cemiyet vardır.

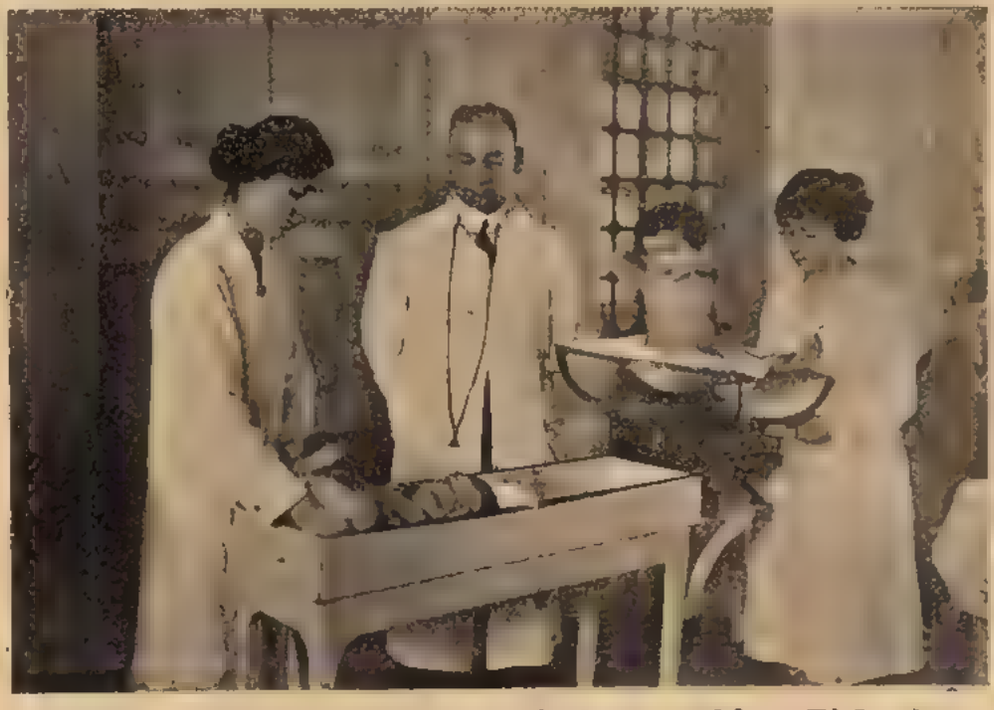

Süt damlasında mütehassıs tarafından çocuklara Birkenin nam usulüyle tayini

Bu mütevazi faaliyetin mahsulü elişlerini görünce insan iftihar ediyor, çünki bu işler insan eli sürülmemiş gibi muntazam ve en güzel san'at eserleri gibi itina ile intihap edilmiş hatlar ve renkler arzediyor; çünki seyyah vapurlarile gelen ecnebîlere Türk sına'atının pek güzel ve pek mütekâmil bir şekli gösterildiğine mutmain oluyor.

Bu kadar muvaffakiyetli neticeler elde eden bu cemiyetin heyet idaresini tebrik etmek; ve bu hizmetleri takdir ettiğini rağbetile göstermek halkımıza düşen en basit bir vazifedir.

Hilâli Ahmer San'at Evini ziyaret etmeği adet edinen her fert hem ailesinin her azasını pek çok sevindirecek çok güzel eşyalar bulacak ve hiç değilse bu yoksul aileyi doyurmağa yardım ettiğini düşünerek aldığı hediyenin zevkini bir kaç misle arttıracaktır.

***

İçtimaî işlerde kuvvetlerini deneyip de evlerindeki dört duvarın çok dar bir sahaya hudut çizdiğini gören kadınlar, beşeriyetin alâmını tahfife çalışmanın verdiği zevki bir defa tatmış bulunuyorlardı. Bundan sonra etraflarına bakınıp yeni kabiliyetlerini istimal edecek bir zemin ararken, kimsesiz çocukları hatırlamalarına hayret etmek cayiz mi? Cemiyetin bu en çok şefkate muhtaç olan kısmını koruyan Himayei Etfal bugün gayesini en geniş ve en yüksek tutan müesseselerden biridir. Onun muhelif faaliyetlerini sadece saymak ne vukuflu ciddiyetle memleketin en zaif unsuruna el uzattığını göstermeğe kâfidir:

Süt Damlası isminde bir heyet 150 çocuğa tâkim edilmiş süt dağıtıyor. Bundan başka haftada iki gün liyakatli doktorlar tarafından emzikteki çocukları ve annelerini meccanen muayene ettiriyor; çocukların tagaddi rejimini tertip ediyor; hasta bakıcıları vasıtasile çocukların sıhhatlarındaki tebeddülleri takip ediyor. *Anneler Birliği* namında diğer bir heyet çocukların doğmadan evvel, doğarken ve doğduktan sonra sıhhatlerile iştigal etmek, çocuklar arasındaki vefeyat ile mücadele etmek gayesile teşekkül ediyor ve ciddî surette işe başlıyor.

Bugün hayırperver bir çok muhterem Türk ve ecnebî hanımları her hafta toplanıp yeni doğacak fakir çocuklar için beşik sepetler ihzar edip çamaşır dikmekle meşgul oluyorlar. Diğer taraftan Anneler Birliği bazı yetim çocuklarına fotografları vastasile «can ana», ve «can baba» lar temin ediyor. Bu suretle hem yetim çocukları bayramlarda hatırlıyacak ve her hususta onlarla alâkadar olacak insanlar temin ediyor, hem de cemiyete ufak bir varidat membaı hazırlıyorlar.

Kalender Yurdu çocuklarından bazılarının taam esnasında alınan resmi

Himayei Etfalin diğer bir müessisesi de *Kalender Öksüzler Yurdu* dur. Kimsesiz ve yersiz yurtsuz çocukları bu muessise toplıyor, onlara yiyecek ve elbise veriyor; okuma yazma bilenlerini şehiryatı mekteplerine yerleştiriyor, bilmeyenlere ders veriyor; tam manasile bir «Öksüzler Yurdu» vazifesini görüyor.

Fakat, gayesini daima memleket için en faideli bir tarzda kabul eden faal heyetiidaresi bu muessiseyi yakında memlekette hiç bulunmayan «Çocukluk Nekahat Yurdu»na kalbetmek çin bütün gayretini sarfediyor.

Süt Damlasının Mütehassıs Tabip tarafından çocuk muayenesi

Faaliyetini seneden seneye genişleten Himiyei Etfal, Türkiyede şimdiye kadar 322 merkez ve şube: muhtelif şehirlerde Anneler Birlikleri, süt damlaları tesis etmiştir.

Diğer taraftan Ankarada bulunan umumî merkez gayet güzel bir çocuk mecmuasi, «Gürbüz Türk çocuğu» mecmuasını, ve «Himayei Etfal Neşriyatı» namile gençler için bir kitap serisi neşriyatına devam ediyor.

Bakırköy şubemizin hemayesindeki yavrulardan bir grup

Bu müteneyvi faaliyetin birinde kadınların hissesine düşen vazife o kadar mühim, o kadar esaslı ki, bu gün Himayei Etfal, kadınlarla erkeklerin el ele verdikleri zaman ne iyi, ne muvaffakıyetli neticeler hasıl olduğuna en güzel bir misal teşkil ediyor.

Hanımlarımızın ahlâk ve seciyeleri hakkında bedbin olanlara tavsiye edilecek bir şey var: gitsinler, hanımlarımızın çalıştığı bu muhtelif müesseseleri gezip faaliyetlerini yakından seyretsinler. Orada görecekler ki hanımlarımız, hasis ve hodbin menfaatlardan uzak, vüs'ati yalnız ailenin değil, beşeriyetin hududunu kucaklıyan bir şumulle, fitrî hasletlerine, şefkat, insaniyet, diğerkâmlık hislerile memlekete pek nafi semereler verdiriyorlar.

Gel

Yüzün bir sebepsiz korkuyla uçuk,
O gün baş ucuma karalarla gel.
Arkanda çepçevre, kızıl bir ufuk,
Tepende simsiyah kargalarla gel.

Elinden, dal gibi düşerken ümit,
Ne bir hasret dinle, ne bir ah işit;
Bir yaprak ol esen rüzgârlarla git,
Kırık bir tekne ol dalgalarla gel...

NECİP FAZIL

LALELİ SEBİLİ
Eski İstanbulun Tarihi Köşelerinden

Halk Şiirleri

Halkın en lirik şairi Karaca Oğlandan bir kaç Mani.

Karaca Oğlan en lirik Osmanlı şairi Nedimden de daha büyük şairdir.

Elâ gözlerini sevdiğim dilber
Gül yüzünü derde derman dediler
Gündüz hayallerim gece düşlerim
Sevdiğim üstünde uçan kuşların
Senin aşıkların ağlar dediler
Seni bir gez öpen ölmez dediler
Senin işin yiyüp içmek dediler
Göğsün cennet, koynun uçmak dediler
Mail oldum senin ince beline
Aşık olup senin hüsnün bağına

Göster cemalini görmeğe geldim
Gerçek mi sevdiğim sormağa geldim
Uyandıkca ağlamağa başlarım
Tutup kanatlarını kırmağa geldim
Ağlayup yaşını silmez dediler
Gerçek mi efendim sormağa geldim
Yaran ile konup göçmek dediler
Hak nasip ederse görmeğe geldim
Canım kurban olsun tatlı diline
Kırmızı güllerin dermeğe geldim

***

Aydan örnek almış kaşın eğmişsin
Neden ilikliyon göğsün düğmesin
Güzel oldum diye yukarı bakma
Hatırlar incidup yürekler yıkma
Karaca Oğlan der ki kurban olayım
Kapunda eğlenup kulun olayım

Kudretten mi elâ gözün sürmesi
Aşıka bu çefa, bu pek zulümdür
Kanlarını kurutup yüreğimi yakma
Bu yalan dünyanın sonu ölümdür
Canımı yoluna feda kılayım
Sorarlarsa de ki benim kulumdur

***

Elâ gözlüm benim ile gidersen
Dağlar almış ılkımını [1] karını
Erisin dağların karı erisin
Turkmen eli yaylasına yürüsün
Methederler karamanın elini
Kervan Yaylasını, [2] Perçem Belini[3]
Üç gün oldu bizim evler göçeli
Önü al önlüklü, yüzü peçeli
Karaca Oğlan der ki amma ne fayda
Bu ayda olmazsa gelecek ayda

Bahar ayları gelsin de gidelim
Yollar çamur kurusun da gidelim
İniş seli düz ovayı bürüsün
Ak kuzular melesin de gidelim
Köprüsü yok geçemedim selini
Lâle, sümbül bürüsun de gidelim
Beş gün oldu Cihan Suyun geçeli
Hanım kızlar yürüsünde gidelim
Rağbet kalmadı hiç yoksulda, bayda
On iki ayın birisinde gidelim

[1] Ilkım : uzaktan ihtizazla gelen seda, karların erliyip akma manasına gelir
[2] Kervan Yaylası : Anamur kazası civarında bir yayla
[3] Perçem Beli : Anamur kazası dahilinde bir dağ beli.

Bir Hayal İçin

Muharriri:
REŞAT NURİ

Ressamı

Bir sabah dairedeki masanın üstünde bir balo davetiyesi buldum. Karşımdaki masada çalışan yaşlı bir arkadaşa:

— «Halil Ekrem isminde bir kimse tanıyor musunuz? diye sordum.

O dik dik yüzüme bakarak cevap verdi:

— Bu yaşta adını unutacak kadar bunadın mı? yoksa sabah sabah benimle alaya mı kalktın? senden başka «Halil Ekrem» var mı?

Ben izah ettim:

— Halil Ekrem ismine bir balo davetiyesi buldum... her halde bu yanlışlık olacak... bu kıyafette bir insan ne diye baloya davet edilir?

Bunu söylerken siyah rengi eskilikten yeşile dönmeğe başlamış, yer yer havi dökülerek altının örgüleri çıkmış elbiselerimi gösteriyor, moda mağazalarının canlı mankenleri gibi kollarımı kaldırarak yavaş yavaş dönüyordum.

İhtiyar arkadaşım beni tastik etti:

— Sakın bildiklerden birinin münasebetsiz bir şakası olmasın, dedi. Ben cevap verdim:

— İki nevi fıkara vardır: Halini bilen fıkara, haline bakmadan şıklığa, kibarlığa üzenen, meselâ tornistan edilmiş bir zibidi caketin sağa geçmiş yakasına nadide bir çiçek takan, yahut yamalı bir pantalonun altına fantezi ipek çorap giyen fıkara... Muzipler ekseriya fıkaranın bu ikinci nevine musallat olurlar... Ben hayattaki bütün haklarından kendi ihtiyarile feragat etmiş iddiasız fakirlerdenim... Bilirsiniz ki bunun için beni bir az sayarlar bile... Her halde bu alay olmamalı... Arkadaşım sadece «olabilir» dedi, ve gözlüğünü düzelterek işine devam etti. Bir az sonra iş anlaşıldı: Beyoğlunda yeni açılan bir büyük otel reklâm olmak üzre bir balo tertip etmiş, resmî dairelere parasız davetiyeler göndermiş... Bizim daire de devlet salnamesinde daire diye göründüğü için, bize de üç bilet gelmiş.. ihtiyar müdürümüz bunlardan birini bana lûtfetmiş... Ben çalışkan ve yumuşak başlı bir gencim. Ne iş verirlerse ses çıkarmadan yaparım. Müdürümüz melek gibi, halim selim bir adamcağazdır, ne vakit maiyetindeki memurlardan birine bir iş havale edecek olsa şiddetli bir tektir işidir. Hatta bazen havale ettiği evrakı dertop edip yüzüne atarlar. Dairede benden başka diş geçirebildiği adam yoktur. Zavallı adama zevk ve gururunu ben tattırdığım için benden çok memnundur. Yalnız kaldığımız zaman sırtımı okşar: «Evlâdım, yer-

Munif Fehim

ler gökler senden razı olsun... Bu dairede senden başka adam yok... İnşallah yakında taltifin mukarrerdir,» der.

Memurları nezdinde kredisi bu kadar olan bir müdüre amirlerinin ne dereceye kadar ehemniyet verecekleri kolayca anlaşılır. Onun için bana ettiği vaitlar lâkırdıdan ibaret kalır; aylar, yıllar geçer, hiç bir taraftan bir ses çıkmaz.

Anlaşılan müdürüm: «Çocuğa zam yapamadık. Bari bu bileti verelim de eğlensin» demiş olacak, Allah razı olsun.

İşe yaramıyacağını bilmekle beraber bileti itina ile katlamış cüzdanıma koymuştum. O gece anneme masraf parası verirken bileti gösterdim: «Bak anne... bir de oğlunu beğenmezsin... Beni baloya davet ediyorlar. Halil Ekrem bey mutlaka buyursun, diyorlar» dedim.

Bunu söylerken tabiî kendi kendimle alay ediyordum. Fakat zavallı annemde ne mecaz ne de balo fikri olmadığı için derhal inandı: «Git ya... Eğlenirsin. Sen genç değil misin?...» diye beni teşvike başladı.

— Bu elbiselerle mi?

— Pantalonunu temizler ütülerim. Hastayım diye bahane eder, kaputunu da çıkarmayıverirsin.

Ben gülmeğe başladım:

— Oh! ne âlâ! dedim, ütülü pantalonum, merhum babamın kaputundan bozma paltomla baloda oturacağım. «Halil Ekrem bey gelmiş... Maşallah!» diye artık edecekleri ikramı bilemezler... Hele nalçalı kundralarımla birde kalkıp dans edersem keyif tamamdır.

Bir anne nekadar saf ve görgüsüz de olsa yine bir annedir.

Zavallı kadın sözlerimdeki acılığı anladı:

— Bir yeni elbise yaptır bari, Ekrem, dedi. Ben masrafı biraz daha kısarım. Öderiz. Daha olmazsa rahmetli kardeşinin gelin entarisini satarız.

Güzel bir kız kardeşim vardı ki evlenmesine on beş gün kala tifodan ölmüştü.

Annem onun gelin elbisesini bir mukaddes yadigâr gibi saklar, «ölenin geri gelmediğini biliyorum ama, bu elbiseyi gördüğüm zaman çocuğum ölmemiş de benden uzak bir yerde yaşıyormuş, bir gün onu giymeğe gelecekmiş zannediyorum» der.

Ben bu kaleme memur olmadan evel, bir kış şiddetli bir sefalet çekmiş, hatta bir kaç gün aç ve kömürsüz kalmıştık. Bu elbiseyi satmayı annem o vakit bile aklından geçirmemişti.

Demek biçare kadın benim bu baloya mutlaka gitmek istediğimi zan ediyor, içlenmemden korkuyordu.

Kahkaha ile gülerek annemi kucağıma aldım, yanaklarından öperek:

—Çocuk musun anne... Balo bizim nemize? Canım dans etmek isterse seninle dans ederiz, olur biter, dedim... Gramofonlardan kulağımda kalmış bir fokstrot parçasını yarım yamalak söyliyerek, kucağımda annemle, odada dönmeğe, gürültü etmeğe başladım.

2

İki gün sonra idi. Öğle vakti Beyazıttan geçerken Ferit Hüseyin isminde çok eski bir arkadaşımla karşılaştım.

O da benim gibi bir eski devlet düşkünü idi. Onun babası da benim babam gibi zengin bir adamdı. Onlar da bizim gibi her sene iki üç ay yakacıkta hava tepdiline gelirlerdi. İki komşu bağda daima beraber oynayıp gezerdik.

Bağlar gibi talilerimizde de büyük bir yakınlık vardı.

Babamın bütün servetini hava oyununda kaybederek intihar ettiği sene onun babası da iflâs etmiş ve ölmüştü. Ferit Hüseyin İstanbulda iş bulamamış, dört sene evel annesile iki kardeşini alarak yakın vilayetlerden birine gitmişti.

Birbirimizi gördüğümüze pek sevindik.

Ferit boynuna sarılıp yanaklarımı öptükten sonra:

— Nerelerdesin? ne iş görüyorsun? annen nasıl?

Annem hastalıklı bir kadındı. Her sene yakacığa gidişimiz bilhassa onun sıhhatı içindi. Ferit bu cılız ve hastalıklı kadının bunca felâket ve musibetlerden sağ kalmasını şüpheli bulmuş olacak ki bu «annen nasıl» sualini hafif bir endişe ve terreddütle sormuştu. Hatta galiba vereceğim cevaba «ne yapalım, dünya hali bu» diye mukabeleye hazırlanmıştı.

Ben neş'e ile:

— Annem mükemmel, istediğinden âlâ, dedim; yağmur ekinlere nasıl yararsa göz yaşları da anama öyle yaradı.

Bu izahatı verdikten sonra ben ona sualler sormağa başladım. Sadece ölmemiş olmağa iyilik denirse onlar da ailece gayet iyi imişler. Ferit Hüseyin altı ay evel İstanbulda kadastro memurluğuna tayin edilmiş, Cihangirde oturuyorlarmış.

— Valide nasıl?

— Tıpkı seninki gibi... O zavallıdaki müzmin mide hastalığının sebebi de zenginlikmiş... Şimdi maşallah taşı yese eritiyor.

— Allah daha iyi etsin... Küçük birader ne halde? O vakit bir az haşarıca idi.

— Evet öyle idi... «Bu çocuk adam olmaz» derdik... Ancak fakirliği hesaba katmamıştık. Parasızlık onu öyle mum etti ki...

— Allah artırsın.

— Parasızlığı mı?

— Hayır, canım... Çocuğun usluluğunu... Gelelim hemşireye... O nasıl? Tabiî evlendirmişsindir.

O bir az evel benim annemi nasıl korku ve tereddütle sordise,. itiraf ederim ki, ben de onun gibi alacağım cevaba «Allah mes'ut etsin» diye mukabeleye hazır vaziyette idim.

Fakat Ferit Hüseyin.

— Hayır, diye cevap verdi, İclâli henüz evlendirmedik...

— Tabiî büyümüştür.

— Tabiî... hatta evlenmek için bir az fazla ihtiyar bile oldu... bulunduğumuz yerde kısmet çıkmadı değil... hatta epeyce paralılar da vardı... fakat ne benim, ne bilhassa onun, gözümüz tutmadı... biz hem kel hem fodul... Biz halde insanlar için her yer bir amma, belki İstanbulda kızın beğeneceği gibi birisini buluruz...

Bu izahatı ehemmiyet vermiyor gibi havuzun sularına bakarak dinliyordum. Fakat bir kelimesini kaçırmıyordum.

Ben bir zaman bu İclâli sevmiştim. Yakacıkta komşuluk ettiğimiz son sene ben ondokuzumu sürüyordum. O ondört yaşlarında idi. Bağın üzümleri gibi kırmızımsı benekli sarı gözleri, zarif sivri bir yüzü vardı.

Ötedenberi kardeşile hiç eksik olmıyan kavgalarında daima ona hak verdiğim için aramız gayet iyi idi. O yaştaki çocuklara sevmek

ve evlenmek bir kat'î zaruret gibi görünür. Geceleri yatağımda «Ya rabbi! ben kimi seveyim, kimi alayım?» diye saatlerce düşünürdüm. Sanırsınız ki beni ertesi sabah kat'î bir cevap vermeğe mecbur etmişler. Bütün bildiğim kızları hayalimden geçirir, neticede hep bu üzüm gözlü küçük kızda ısrar ederdim.

Galiba o da benim hakkımda az çok buna benzer şeyler düşünürdü. Çünki başkalarile bulunduğu zaman yapmadığı münasibetsizlik ve zevzekliği kalmadığı halde beni görünce birdenbire ağırlaşır, garip bir ciddiyet alırdı. Evlenmemize hiç bir engel tasavvur edemezdim. İclâl ile birbirimize küfüv idik. Ailelerimiz de birbirlerile sevişirlerdi. Binaenaleyh biz biraz ağlayıp sızladığımız halde muhakkak bizi evlendirirlerdi.

Öyle bir zaman gelmişti ki İclâl ile hiç bir şey konuşamadığım halde kendimizi anlaşmış zannederdim. Sokakta bir güzel kadın ve ya kıza bir parça fazla bakacak olsam: «İclâle karşı pek ayıp ettin... nişanlı adama böyle şey yakışır mı?» diye kendimi ayıplardım.

Nihayet felâketler sıra sıra birbirini kovalamağa başladı. İclâl de mevkiinden yuvarlandı ben de. Eskiden zenginlikte olduğu gibi sonradan fakirlikte de aynı mertebeye indik. Evet, tamamile aynı mertebeye. Fakat derhal anladım ki kadınlarla erkekler arasında bir acayip fark vardır. Fakir düşen erkek batmış kâğıt paralar gibi birdenbire hiçe iniyor. Buna mukabil devlet düşkünü kızlarda bir nevi antika kıymeti, zengin bir alıcı bulursa eski kıymetini bulmak ümidi kalıyor.

Bir zaman uzun, derin hesaplar neticesinde kendime zevce yapmağa karar verdiğim bu kızla aramıza karlı dağlar girmişti; değil ondan bir şey ümit etmek, onun adını ağzıma almak bile ayıp ve gülünç olurdu. Böyle olmakla beraber onu sormaktan ve daha evlenmediğini öğrenince hafif bir ferahlık ve neş'e duymaktan kendimi alamamıştım.

Birbirimizden ayrılacağımız zaman arkadaşım kapalı çarşıya gideceğini söyledi:

— Kaleme bedava balo biletleri gelmişti. Bana da bir tane verdiler. Balo kim, ben kim? Fakat kardeşim nekadar olsa çocuk... «Mutlaka beni götür» diye tutturdu. Şayanıhayrettir ki bulunduğumuz Anadolu vilayetinde buradan daha çok eğlenir, hatta ara sıra muhtelif müessiseler menfaatine verilen balolara bile giderdik... Fakat oralarda teklif tekellüf pek yoktu. Kadın olsun erkek olsun her hangi bir insan temiz bir elbise ile baloya gidebilirdi... Böylece kardeşimle ben giyinmesini bilmiyen dışarlık zenginlerile adeta bahs koşardık... Burada tabiî öyle değil... Gerçi balo parasız, ufak tefek masarif de göz korkutacak gibi bir şey değil... Fakat iyi giyinmek ister... Gelgelelim söylediğim gibi çocuga lâkırdı anlatmak kabil değil... Gönlü kırık bir genç kız olduğu için

(Devamı 315 inci sahifede)

Kapı eşiğinde ucu yerlere sürünen uzun duvaklı bir hayalet,..

Ölünün Çocuğu

(Henri Bordeau) dan tercüme eden:

REŞAT NURİ

Çocukken mösyö dö (Serguigny) isminde bir adam tanımıştım. Memleketimin en eski ve şayani hörmet bir ailesine mensuptu. Garip bir lâğabı vardı. Ona «Ölünün oğlu» derlerdi. Bir çok kimselerin ona ekseriya bu ismi verdiklerini işitirdim. Fakat işite işite artık buna ehemmiyet vermez olmuştum. Epeyce zaman sonra bunun sebebini merak ettim. Şehir dedikodularını gayet iyi bilir bir ihtiyar kadından izahat istedim. Merakım onu hem şaşırttı, hem güldürdü.

— Nasıl, bunu bilmiyor musunuz?

— Yemin ederim ki bilmiyorum.

— Peki amma bu çok sade bir şey: mösyö dö (Serguigny) anasının gömülmesinden bir sene sonra dünyaya gelmiştir.

— Anasının mı? eğleniyorsunnuz?

— Kat'iyen... Madam dö (Serguigny) ye muhteşem bir cenaze alayı yapılmıştı. Hatta bu alayda, bütün şehir ehalisile beraber, ben de bulunmuştum. Mösyö dö (Serguigny) bu ölünün çocuğudur.

— Anlamıyorum. Mezara girdikten bir sene sonra bir çocuk dünyaya getiren bir kadın! İtiraf edersiniz ki bu çok şaşılacak bir şeydir.

— Evet öyle... Vak'anın bir misline daha tesadüf edilemez. Mademki bu vak' a sizi bukadar alâkadar etti, anlatayım; dinleyin.

* * *

İşte ihtiyar kadının bana anlattığı hikâye:

Mösyö dö (Serguigny) nin anasile babası dünyanın en anlaşmış karıkocası idi. Mamafi ağızlarının tadını bozan bir şey vardı: Madam dö (Serguigny)ye mütemadiyen buhranlar geliyordu.

Jan gece mahzene girmiş, tabutu açmıştı...

Kadında türlü türlü şekiller alan bir sinir hastalığı vardı: Gâh boğuluyor, gâh buhranlar içinde çırpınıyordu. Bütün tedavilere rağmen hastalık bir türlü geçmiyordu. Oturdukları şatoyu tabiî bilirsiniz. Pek oturulacak gibi olmamakla beraber çok güzel olan geniş yuvalarını elbette zevkle seyretmişsinizdir. Ben o vakit genç bir kızdım. Madam dö (Serguigny)-yi iri bir şez longun üstünde bir çok defalar gördüğümü hatırlıyorum.

İçeri girilip çıkıldığı zaman yorgun bir tavurla yerinde doğrulurdu. Bu kadında insanın yüreğine dokunan bir taze melûl cazibesi vardı. Kendini kitap okumak ve konuşmakla eğlendirmeğe çalışıyordu. Yalnız şu vardı ki okumak için hüzün verici kitapları seçiyor ve kendi istiraplarını anlatmaktan büyük bir haz duyuyordu. Böylece biçarenin eğlenceleri bile kendi zararına oluyordu. Kocası onu büyük bir fedakârlıkla tedavi ediyordu. Dünyada devamlı bir fedakârlık kadar nadir ve güzel bir şey yoktur. Madam dö (Serguigny) ye kocası kendisine acımasını istediği zaman acıyor, yanında bulunmasından hoşlandığı zaman yanında oturuyordu. Kadın bu saatlerde mütemadiyen kendi derdinden bahsediyordu. Çocukları yoktu, onun için hiç bir şey onu sırf kendi kendisile meşgul olmaktan menetmiyordu.

Kocası muhabbetli bir sesle soruyordu:

— İyi olmak istemiyor musunuz.

— Elimde değil.

- Evela kuvvetli bir surette iyi olmağa azmediniz... Sizden daha acınmağa lâyık nice insanlar var. Onları düşününüz.

— Onlar beni alâkadar etmiyorlar.

Bir gün bize onun öldüğünü haber verdiler. Hayret etmedim, fakat çok üzüldüm. Onu bir kerre görüpte bir parça sevmemek mümkün değildi. Ailem beni (Serguigny) lerin şatosuna götürdü. Onun yattığı odaya girdim. Arkasında gelinlik elbisesile bir yatağa uzatmışlar, etrafını beyaz güller ve leylâklarla doldurmuşlardı.

Ölüsü dirisinden daha güzel görünüyordu. Hareketsiz ve sakin cehresinde, mütemadi bir istirabı bekletmekten doğan o gerginlik ve endişe manası kalmamıştı. Çehrede şimdi sükûnet ve tatlılıktan başka bir şey yoktu. Bu zalim manzarayı uzun müddet seyre tahammül edemedim. Ağlıya ağlıya odadan kaçtım. Bahçede kocasını gördüm. Bir taş kanape üstüne oturmuş, dirseklerini dizlerine, başını ellerine dayamıştı. Ağladiğni işittim. Ona bir söz söyle-

meden kaçtım. Ölümün manzarasını, bu vahşi ümitsizlik manzarasına hemen hemen tercih ediyorum.

Madam dö (Serguigny) mücevher takmağı çok severdi. Ansızın öldüğü vakit parmaklarında kıymetli yüzükler vardı. Onları çıkardılar. Yalnız nişan yüzüğü olan etrafı pırlanta ile çevrilmiş bir kıymetli inciyi parmağının mafsalından çıkaramadılar.

Kocası - Bırakın... Onu incitmeyin, diye emretti. Ölüyü şatodan yarım kilometro uzaktaki mezarlıkta aile mahzenine gömdüler. Cenaze alayı çok muhteşem oldu. Bu merasimde hazır bulunmak için bir çok akraba gelmişti. Bunlardan bir kısmı şatoda akşam yemeğine kaldı. Zavallı Baron bu matem sofrasına bizzat riyaset ediyordu. Birdenbire kapının zili çalındı.

Mösyö dö (Serguigny):

— Tıpkı o da böyle çalardı, dedi.

Bu söz üzerine kısa bir sükût. Sonra delicesine bir koşuşma oldu. Davetliler hizmetcilerin bağıra bağıra kaçıştıklarını, yemek salonunun aralık kapısından gördüler.

Baron sofradan kalktı. Misafirler de onu takip ettiler.

— Ne oluyor?

Biraz sonra yemek odasında aynı kargaşalık... Kapı eşiğinde, ucu yerlere sürünen uzun duvaklı bir beyaz hayalet görünüyordu.

— Cadı, Cadı!

Mösyö dö (Serguigny) evela bir adım geriledi, sonra «Germen!» diye bağırarak ona koştu.

Ölen karısı karşısında duruyor, gözlerini açmış ona bakıyordu.

Kadın - korkma, benim, dedi.

Baron ona dokunmağa cesaret edemiyor, bütün vücudu titriyordu.

Kadın onu kolları arasına aldı:

— Bak dokun, ben sağım, dedi.

— Nasıl, kabil mi?

Madam dö (Serguigny) sıcak dudaklarile onu öpüyor, kocası ağlıyordu.

Masanın üstünden kuru bir gevrek alarak yemeğe başladı.

Kocası onun güldüğünü hayretle seyrediyordu.

— Sen nerden çıktın?. Nasıl geldin?

— Beni Jan kurtardı.

— Jan mı?

Jan onların uşakları idi.

Kadın gülümsedi:

— Bilerek yapmadı. Mamafi ona bir mükâfat veririz. Demek sen beni öldü sandın? İçeri girdiğim zaman yaşıyordun, yemek yiyordun, öylemi?

— Yaşıyordum, fakat nasıl olduğunu bilmiyorum. Genç adam bu mucizeye bir türlü kendini alıştıramıyarak hıçkıra hıçkıra ağlamağa başladı.

Uşak onu bir kaç günden beri devam eden bayginlik uykusundan uyandırmıştı: Jan nişan yüzügünü parmağında bıraktıklarını farketmiş olacaktı. Gece olduğu zaman mahzene girmiş, tabutu açmıştı! Yüzügü çıkaramadığ için parmağı kesmeğe başlamış, bu acı üzerine hasta feryat ederek yerinden fırlamıştı. Hırsız dehşet içinde oradan kaçmış, bereket versin kapıyı açık bırakmıştı. Madam dö (Serguigny) hastalığına rağmen mezardan kalkmış ve evine dönmüştü.

Genç kadın bu ikinci defa dünyaya gelişten sonra bir daha hastalıktan şikâyet etmemiştir. Mezarın hatırası bu istirapların nekadar ehemmiyetsiz şeyler olduğnu ona göstermişti.

Bir sene sonra güzel bir çocuğu doğdu ve ona pek doğru olarak «ölünün çocuğu» dediler.

TUHAF FIKRALAR:

HAKLI DAVA!

Adamın biri avokatına mahkemedeki bir davasını havale eder, neticeyi kendisine bildirmesini tembih ederek başka bir şehre gider. Bir kaç gün sonra avokat müekkiline şu telgrafı çeker:

«Dava bitti. Adalet yerini buldu.»

Müekkil avokatına cevap olarak su telgrafı çeker:

«Vakit geçirmeden temyiz ediniz!»

ŞAKA

Mahkemede:

Komşusunun bahçesinden kazma çalan maznuna hakim sorar:

— Bu kazmayı bahçeden niçin aldın?

— Şaka olsun diye aldım, Efendim.

— Peki, sonra kazmayı ne yaptın?

— Boğaziçindeki evime götürdüm.

Hakim:

— Şakayı fazla ileri vardırmışsın! Üç ay hapiste yat da şakanın haddini öğren!

İki üç adam getirmiş gapıya... Garısına o üç adamın içinde "boş ol benden„ demiş, boşamiş.

Halk dilile hikâye:

Fadimenin hikâyesi

Evime lalıncı [1] Salin [2] goca garı dünürcü gêdi. [3] Gız darafının gönü ôdu. [4] «Oğlanı biyo görem», dedik.

Dünürcülük işleyen goca garı gitti, oğlanı âdı [5] gêdi.

Evin altında dükkân vâ. Dükkânın içine girdi, oturdu oğlan.

Ara kapıdan, aralıklandan, baktık oğlana. Beyendik, vêdik, gızı.

Hiç bi şe yaptırmadık: Gız almayıpta gadın olduğu sebepten. Fadime biyo daha evlendîdi de askerlikte öldüydü gocası, ondan ötürü.

Bi iskarpin alıvedik Fadimeye. Oğlanı iç güveline aldık içere.

Güve konturacıydı, zenaatı. Birinin dükkânında beş lira haftalıklan [1] çalışıodu.

Geceleri geç gêdiyinden ötürü işlediği yêden, yenicilikte sevgili olduğu için:

— Ne geç geliyon böle sen. Erken gêsene evine sen. Vaktinçe yüzünü göremeyoz, oturup gonuşamayoz. -Dedik-

O da:

— İş çok. Birakmayo usta. Nası gelem? deyeseydi.

[1] Nalıncı.
[2] Salihin.
[3] Geldi.
[4] Oldu.
[5] Aldı.

[1] Haftalıkla.

Bi gaç gün erken gediği sebebten ustası izin vêmiş. O da başka yere girdi haftalıklan. Orda da işlemiş on beş gün. Eli ağır deyelek o usta da çıkarmış. Gêdi, bana söledi, çıktım [2] diye; benim Ali de konturacı: Evin altındaki dükkânda işleyo konturacılık.

Yirmi bir çift kaloç kontura duvarda asılmış: oğlanın işlediği kaloç kontura.

Güveye dedim:

— Sat şu kunturaları. Aleme hizmetcı olma. Sermâye yap parasını. Otur şuraya dükkâna, işle oğlanlan barabar.

Bunlâ, oğlanlan güve, bi arada dört beş ay çalışırlâ. Fadimeye de hep ben bakıyom emme.

— Ah, gocan baksın gaari [3], -dedim Fadimeye- ben dahamı bakacam? Gocan nasibini getisin, ayrı yiyin gaari.

Ayırdık yemekleri. Biz ayrı yiyoz yukaada çoluk çocuk, onlâ aşağda.

Nâse [4] günde getidiyi masrafı on guruşluk e'mek [5] beş guruşluk gatıklık, yirmi dört saata. Haftada biyo et alırsa: yüz direm et. Fadime de gayet ince fikirden olduğundan yüz direm eti onun öğüne sürüyo: «Ye sen!» deye. Gocası [6] yisin deye. O yüz direm et sabaha da galır.

Fadime adamın yakasından asılır:
— ... hamile gadın boşanılır mı?

Böle bi vakıt geçirirle. Emme oğlan gine iki ucunu bi yakaya getiremedi işin.

Sôna, ben bunları güzê güzê otururkan bıraktım, Bursayâ gittim. Ben Bursadeyken Fadime de üç aylık hamileydi.

Garşındaki gonşusu gemiş bi gün Gezziban isminde: Yaşta büyük, sözde küçük. Çorba yimişle evde bi arada. Gezziban gomşûlan. Yerken sofrada yanıbaşının gonşusunu, Pembeyi sürtmüşle. [7]

Urdan, sofradan gakmış, gitmiş Gezziban. Pembeyle de küsmüş arası. Pembe, gonşu evinden su çekmiş gelirmişken, Gezziban:

— Pembe, ge buraya acık. -der-

O sürttükleri garıyı evine sokar. Bol paçalân Fadime sana şöle dedi, böle dedi, eyce onun yureni gabartır, ganını [8] doldurur.

Pembe de çıka gapudan, Eteğe daş dolduru: çekiveri gapıya, pencereye daşı.

— Çıkıverın dışarı. Bakam benim kötülüğümü neğde [9] gödünüz siz?!

İki gaadeş de ansıdak [10] odanın içinden galkaala, sokak gapısını açâla:

— Noldun? yalan yânış Gezzibân seni doldurdu da gapıyı napmaya daşlayon? munafık seni!... -Deye-

Garı öfkesinden laf gulağna girmeyo; vîra daşlayo. Gapıyı pencereyi: O gada öfkelenmiş.

Bunla iki gaadeş içede, Pembe dışta, sokakta, birbirilen gavga edele...

Öteden Pembenin gocası gelir!

[2] Deyerek.
[3] Artık,
[4] Yukarda.
[5] Neyse.
[6] Ekmek
[7] Sürtmek: aleyhinde dedi kodu yapmak.
[8] Karnını.
[9] Nerde.
[10] Ansızın.

— Ne bu edepsizlik, napionuz siz?

— Baksanya nele sölemiş? Gezzibana türlü türlü laf sölemişle....

— E sölesin! sölepte napcek: Dün çıktı onlarda evinden gök donlu deveci. Kendileni sölesinle.

Fadime:

— Bu nası söz? bu sözü gabûl etmem. Bunu sana buldururum ben. -deyelek-

Güçücûk gız gaadaşıda:

— Git, -der- enişteni çarşıdan çağır gere. Bizim evden gök donlu çıkmış: Bakam buldursun...

Gonşula da:

— Bırak, çağırma Fadime -derle- erkektir o, vâsın sölesin. Huyunu tüyünü bilmezsin: Belki bir iş olur.

— Hayır, bu sözü gabûl etmem ben, bu gök donluyu. Mâdam benim evimden gök donlu deveci çıkmış, gabûl etmem ben gök donluyu.

Gelir gocası. Fadime gocasına söle:

— Gök donlu çıktı bizim evden. Sen bu eve iki sene oldu geleli, kim girmiş çıkmış bu evin içine? dip [1] gocasını yolla.

O da gide gonşunun gapısını çalağ:

— Hasan, gel bakam buraya. Bu nası söz?

Hasan inkâr ede:

— Garı sözü. Ne decek? Onla öle çekişirle. Gulak veme. Hadi de... Şu bakkalın yanına oturda ben de geliyom. -Der-

Oturu bakkalın öyüne [2] bizimki. Yanında iki üç erkeklen.

— Adam! Gadın gadına öle der, gulak veme, bunla gonşu.

Fadime bakaa gapıdan:

— Ben seni oraya otur deye mi göndedim, benim namusumu pakla!-deye bağırı gocasına.

Dükkânın sâbı [3] da derki:

— Hadi canım boşêyer. Ben veririm nikâhını eşdenini. Ne bağırıyo âleme garşı.

Gocası gaaka gelir eve.

— Ne dedi o adam senin âkandan?

— Boşever dedi, ben de, o boşasın da garısın, bende boşeyem dedim. Geedim işte.

O gece yatmış gakmış güzê güzê. Sabahlen iki üç adam getirmiş gapıya. Gaasını sokak gapısın ardına çağırmış. O üc adamın içinde: «Boş ol benden!» demiş ,boşamış.

Biçare Fadime adamın yakasından asılır:

— Gir içere, nede gödün de boşayon beni? Gonşu gavgasından ötürü hâmile gadın boşanılırmı?

Dip yakasına asıldığı vakıtta:

— İstemeyom seni!

Dip yakasını gurtarmış gitmiş gapıdan.

Bu gadersiz gız merakından, düşmanlara fırsat verdi de boşadı beni, deyelek yatağa düşê. Bu meraklan aş eriği de bi darafa gelir, uzanır ölüm derecesinde yatağa.

Ben geedim, cümâi gün, Bursadan:

— Ah, bögün cümâi, güvem bana garşı çıka arabanın içinde.

Gapıya gadâ geedim: Çıkan yok!

En güçûk ğızı da sokakta buldum: gonşu gapısında.

Güçük ğız:

— Anam geliyo! deye sevinelek gapıya goşdu; içere abacığına habar verdi.

Araba durdu gapının öyünde. İki ğız gaadeş, o güçüklen ortanca ğız gapının oyünde başlâlâ ağlamağa.

Arabanın içinden enemedim.

— Ne ağlayonuz? Büyük abanmı ödu (1), yosa eniştenmi ödu? Dedim, arabanın içinden enemedim.

Gonşula doplandı arabanın dört bi edrafına.

— En sen Halime teze. Susun ğızlar. Ne vâ ortada? Bi şê yok. Yurêni gabartman ananızın!

Beni golumdan duttulâ; arabadan endirdilê; soktulâ içere.

Bide ne baksamki... Fadime döşekte ölü gibi uzanıp durur: dudaklari tepsermiş, gözleri örümcekleşmiş.

— Noldu buna? — dip başladım ağlamağa — Ben güzê güzê birakdım da noldu?

Duttu ortanca ğız:

— Abamı boşadı enişte!-dedi.

Gonşulâ:

— Susun, öle laf olmaz hincik! - dedilê.-Siz ateş yakın; bi gaave pişirin; ananız aklını doplasın biyo. Ham ahlat gibi ananızın boğazına durman!

Kadınlar anlattılar gonşu gavasını: Sebebi gezzi-

[1] anasızın.
[2] önüne.
[3] sahibi.

[1] öldü.
[2] etrafına

İŞ NASIL OLSA ÖYLE OLACAKTI
(Monolok)

Muharriri : KÂMRAN ŞERİF

Bizim Cemili birsiniz... Ne o? Cemili tanımadınız mı? Bizim Cemil yahu... (Başile tastik ederek) ha canım, işte o Cemil!

Geçengün baktım: Süt dökmüş kedi gibi kötü kötü düşünüp duruyor... Öyle kahırlı, öyle kahırlı ki, sanki dünya yıkılıp kendi altında kalmış. Aksi gibi o gün de benim neş'eli olacağım tutmuş... Öyle bir keyfim yerinde ki, deme gitsin! Keyifli zamanınızda kahırlı bir adama tesadüf etmek ne fenadır. bilir misiniz? Tıpkı, kahırlı bir zamanınızda neş'esi yerinde bir adamla karşılaşmağa benzer! İnsanın fena halde canını sıkar.

Kendisine bir şey söylemek istedim. Böyle bir adama ne denir.

— Hayrola? dedim, kederli duruyorsun!

Dertli dertli içini çekti:

— Sorma!

— Etme yahu! Yoksa maazallah.....

— Hem de en umımadığım bir sırada...

Ben artık bozmadım:

— Ciddî mi söylıyorsun?

— Tabiî ciddî.

— Vah vah! Çok keder ettim! dedim.

— Hiç bu hatırıma gelmezdi doğrusu... dedi.

Boş atıp dolu tutmasını ben de bilirim ama, bilgim bu sefer para etmedi. Bir tertibine getirip ağzını aramak istedim:

— Bizim rahmetli peder öldüğü zaman ben de böyle olmustum, dedim:

—Benim de babam öldü dedi. Onu ben de bilirim... Ama bu büsbütün başka... Akrabamdan biri ölseydi bu kadar fenama gitmezdi...

(Demek işin içinde ölüm yok.)

— Bir gün kumarda beş yüz lira kaybetmiştim... Diyecek oldum.

— Adam sen de! dedi, kumar bu! İnsan gâh kazanır, gâh kaybeder...

— Fakat yangın çok fena şey! dedim.

— Buna benzemez! dedi.

— Bilirim, fena şeydir!

Dedim, ama dediğime de pişman oldum- Ya «Fena şey dediğin nedir?» derse... Susmaktan başka çare yoktu... Susup onun meçhul derdine ortak olmak! Bu da çekilir mi ya! Bilhassa, en neş'eli, en keyifli bir günümde...

Son bir tecrübede daha bulunmak istedim:

— Üzülme birader, dedim, bu iş nasıl olsa olacaktı.

Yüzüme baktı!.. Yani «yüzüme baktı» dersem, yalnız yüzüme bakmadı... Birdenbire yerinden fırlayıp bağırdı:

— Ya... Demek, nasıl olsa olacaktı ha! Al öyle ise...

Şırrrrak!

Suratıma müthiş bir tokat indi!

Dövüştük!

Sövüştük!

Sonra gün geçti, barıştık!

Dost olduk!

Can ciğer dost olduk! Fakat ben tokadı yedikten sonra!

. . . . . .

Onun için size nasihatim olsun: kederli bir arkadaşınızı teselli etmek ister, kederinin sebebini bilmediğiniz halde bilir gibi davranmış olursanız her şey söyleyiniz... Fakat yanılıp da sakın:

— Üzülme birader, bu iş zaten nasıl olsa olacaktı! demeyiniz!

---

banda gabahet. Ne sende, ne onda, ara yerdeki galtakta gabahet..

Ben de:

— Hê.. gocadan ötürü merak mı ettin de döşeğe düştün? Hele şunun merâk ettiği şeğe bak! — Dedim tesellâ [1] içi [2].-Deli, aklını başına dopla. İki daşı catsan baca olu, kime vâsan goca olu. Ölüm omasın da böle işlê osun. Gak bakam, otu, gonuş...

Ertesi gün gittim güvenin yanına:

— Nede gödünde boşadın sen Fadimeyi. Gadın kısmı iki şeden boşanı: Biri hırsızlık, biri gahpelik. Gonşu gavgasından ötürü insan hâmile gaasını boşâmı? Adettir o. Demekkî, hep gadınların, gavga edenleri gocaları boşasın? Ayıp dêmi?

— Dê... Gonağın gapısı. Bana söleme bi şe, gonağa [3] git.

—Ya!.. Demek bana gonağın gapısını gösteriyon?

Ben sana gonaktan vermedim ğızı, bana gonak göstericen. Utanmazın sölediği söze bak! Dedim, çıktım geedim eve.

Fadimenin arına gitti de, beni gonşu gavgasından otürü boşadı, dip verem illetlene oğradı, öldü...

Hincik, bu hikâyeyi, Fadimenin hikâyesini okuyan üç ihlâs bi fâtiha yollasın ruhuna Fadimenin.

Celâleddin Ekrem

[1] teselli.
[2] için.
[3] Hükumete.

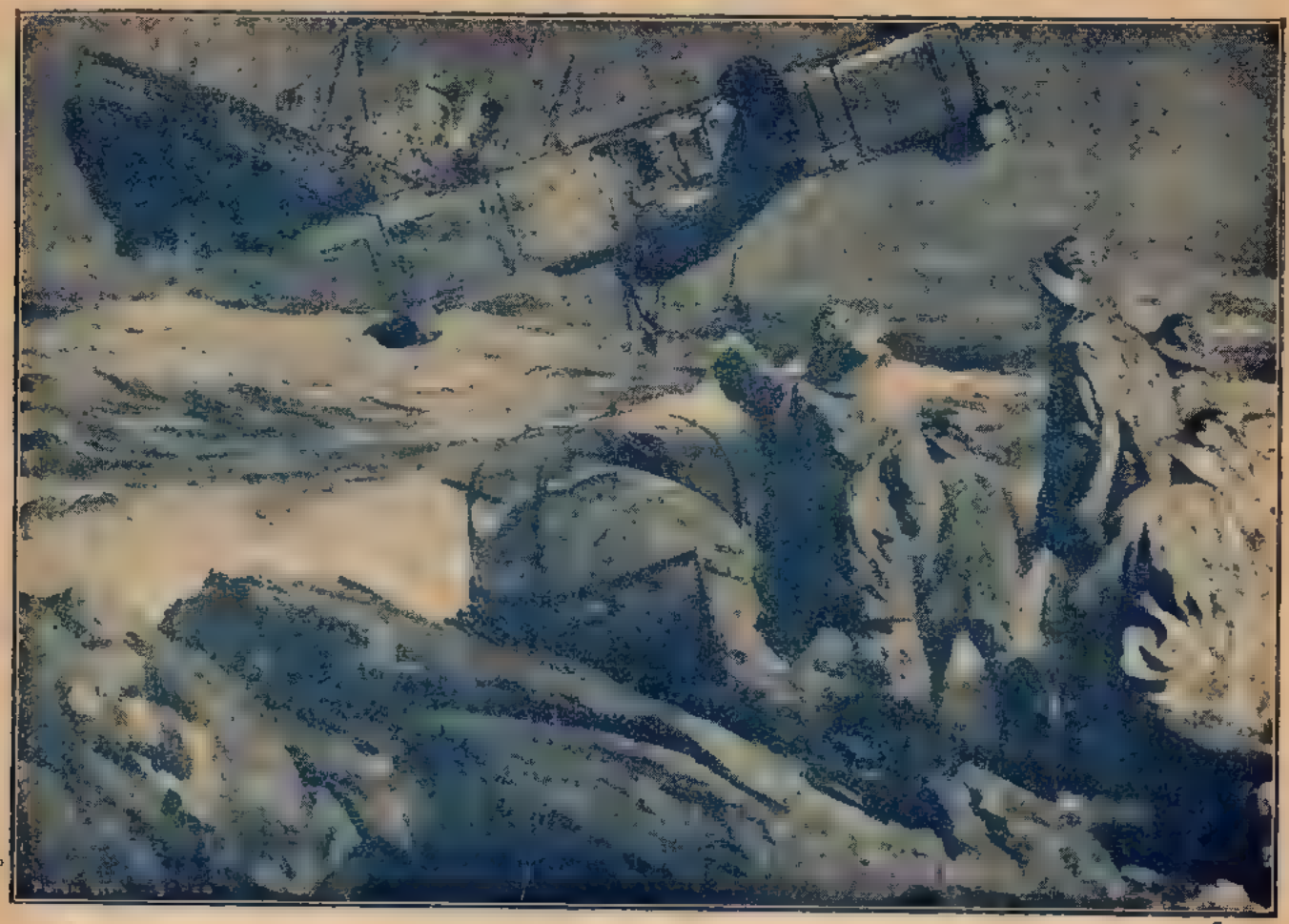

Cılız Adam

İngilizceden nakl eden: **M. KEMAL**

Bir tayyarecinin, ümitsiz bir halde kalan insanlara, fırtınaya galebe çalmak için nasıl yardım ettiğini tasvir eden hakiki hikâye.

Dört filikacı yorğun argın, reislerinin arkasından, sahildeki tahlisiye binasına girerek kendilerini en yakın peykenin üstüne attılar. Başlıklarından damlıyan su taneleri sarı yağmurluklarının üzerinde parlıyordu. Teşrinsani gecesinin tuzlu, iliklere işliyen havası ile uyuşmuş olan ellerini sıcak radyatörlere uzattılar.

Yirmi saatten beri sert bir kible rüzgârı, köpükleri uçan dağ cesametinde dalgalarile körfezi kasıp kavurmuş; tahlisiye efradı için bu tahammülsuz bir gün olmuştu.

Öğleden evel, kereste yüklü bir iskuna mühlik «Şeytan kayaları»nın üzerine düşmüştü. Tahlisiye takımı, bu talisiz geminin son ferdini de sahiliselamete sürükleyinceye kadar bilâfasıla uğraşmış, bir de arkadaş kaybetmişlerdi. Şimdi odalarında kan bürümüş gözlerini arkadaşlarının boş kalan dolabına çeviriyorlardı. Gaddar deniz yine vergisini almıştı; «Gep Hensin» şu demir çengele artık bir daha caketini asmıyacaktı. Fakat onların her günki hayatı hep böyle mehalik ile dolu değil miydi?

Kapı yavaşça açıldı. Omuzları düşük, uzun boylu, gençten bir adam içeri girerek reisin yanına yaklaştı.

— Reis, dedi, bir adamınızın eksildiğini biliyorum, beni onun yerine almaz mısınız?

Reis «Mak Furlend» başlığını bir sandalyeye fırlattı ve bu sözleri söyliyen gence bakarken kalın göğsünü şişirdi:

— Daha sana kaç defa söyleyim? Bu iş kuvvetli insanların işi, agır iştir. Bu günki gibi

fırtınalı denizde sen ne yapabilirsin? Bu iş senin gibi cılız bir adamın işi değil, yavrum.

Bu sözleri söylerken, iri cüsseli reis ayağını şiddetle yere vurdu.

Uzun boylu adam düşünceli düşüuceli sigarasını çekti. Reisin mukabelesinden ne bozulmuş ne de cesareti kırılmış görünüyordu. Bozuk bir sesle:

— Beni dinle, reis, dedi, ben denizin tuzlu suyundan korkmam. Eğer beni alırsan hiç bir para da istemem. Filikanın suyunu olsun boşaltamaz mıyım?

«Mak Furland»ın kaşları çatıldı:

— Çocuğum, anlamıyorsun. Ben senin gibi yarım adamı nasıl alır, denize çıkarım? Filikanın suyunu boşaltmak kadınların da elinden gelir. Bana demir gibi sağlam vücutlu adam lâzım! Jak, rahat bırak beni! Burası senin yerin değil! Cılız adam, odada oturan adamlara meyusane göz gezdirdi ve soğuktan çatlamış dudaklarının arasındaki sigarasını dişlerile ezerek dalğın dalğın çıktı gitti.

Kapı kapandıktan sonra reis muavini Henri:

— Çok fena yaptın, reis, dedi, kalbini kırdın. Bence o şüphesiz bu işin adamıdır. «Jak Rivers»in donanmada iken en gözde tayyarecilerden biri olduğunu söyliyorlar. Muharebeden bu hale gelmezden evel yirmi kadar Alman tayyaresi düşürdüğünü işittim. Reis, belki sen bilmiyorsun; fakat bu zavallı çocuğun kafatası, tepesinde bir gümüş parçasile kaplıdır, göğsü de yamalıdır.

«Mak Furland» mırıldandı:

— Hayır, bunu bilmiyordum. Ben de zavallıya yarım adam dedim! fakat ne yapabilirim? Kürek çekemez, görmiyor musun, arkası ihtiyar bir adam gibi eğrilmiş.

Kânunevelin dokuzuncu günü, bir cuma günü idi. «Jak Rivers» in tahlisiyeye girmek için müracatından beri bir ay geçmişti. Vakıâ cılız adam o vakitten beri bir daha uğramamıştı. Fakat tahlisiyecilerin etrafında dolaşmaktan geri durmıyordu. Sahilde bir gölge gibi ansızın ortaya çıkar, tahlisiye filikasının ıslak halatlarla kızağa çekilmesine, yardım ederdi. Son zamanlarda, kış minasebetile hangarına çekilmiş büyük bir tayyarenin etrafında sık sık dolaştığı görülürdü. Hangar kapılarının açık bırakıldığı zamanlarda onun tayyare makinası karşısında, eski hayatının hatıratını yaşar gibi, tefekküre daldığına tesadüf etmişlerdi.

Bu gece reis «Mak Furland» çok endişeli idi. Şiddetli bir bora yirmi dört saatten beri devam ediyordu. Tahlisiye takımı, her an kazazede bir gemiden istimdat işareti almak heyecanile, mütemadiyen nöbet beklemeğe mecbur olmuştu. Dalgaların göz açtırmıyan serpintileri efradın kıpkırmızı kesilmiş yüzlerini kamçılıyordu. «Büyük Fener» in sis çanı gecenin zifiri karanlığında daha elim bir tesir veriyor, projektörün keskin şüaları bu korkunç havada ancak parmak kadar ince bir aydınlık peyda edebiliyordu.

Şimdiye kadar hiç kimse böyle bir fırtına görmemişti. «Mak Furland», demir kafes içinde mahpus bir aslan gibi tahlisiye binasının tarassut odasında sinirli hatvelerle dolaşıyordu. Endişe etmekte hakkı vardı; çünkü öğle üstü «Sunbeam» vapurundan aldığı bir telsizde zevcesi ile kızının bu vapurda olduklarını öğrenmişti. «Sunbeam» tahlisiyenin bulunduğu Kaya Burnundan bu gece sekiz raddelerinde geçecekti. Saat sekiz, sekiz buçuk, dokuz olmuştu.

İhtimal «Sunbeam» kaptanı açık denize açılmayı tercih etmişti. Fakat «Mak Furland» kaptanı eyi tanıyordu. Bir Skocyalı olan kaptan «Bros»un rotasında sebat edeceğini tahmin ediyordu... Bu düşünceler içinde iken kapı birdenbire şiddetle açıldı, üzerini buz kaplamış bir filikacı göründü.

Güçlükle nefes alarak:

— Reis, kayaların üzerinde bir gemi var, dedi.

«Mak Furland» inledi. Bu şüphesiz «Sunbeam» olacaktı.

— Emin misin, Mak?

Sesi boğuk ve niyazkâr idi.

Gelen adam, «Mak Furland» için hayattan daha kıymetli iki kadının tehlikede olduğunu biliyordu ve böyle kederli bir haber getirdiğine müteellim idi.

— Yanıldığımı zanetmiyorum, reis. Raketler atıyor, kırmızı ziyalar gösteriyor..

Reis caketini ve yağmurluğunu geçirdi. Abuş

bir çehre ile «Lyle» topunu ve yeni can kurtaran arabasını hazırlamalarını emretti. Bu su sızmaz can kurtaran arabasını takımına ilâveye muvaffak olduğundan dolayı şimdi memnuniyet hissediyordu. Aksi halinde zevcesile kızı bu gece dalgalar arasından eski sistem şamandıra ile sahile çıkmağa mecbur olacaklardı ki, bunun tasavvuru bile tüylerini ürpertiyordu.

Bir kaç dakika sonra haşin çehreli tahlisiye efradı «Şeytan» kayalarının tam karşısında bir noktaya doğru, rüzgârla boğuşarak, yol alıyordu.

İki yüz librelik topu sahilin yüksek bir mevkiine çıkardılar. Çünkü dalgalar sahilde mütevaliyen bir az daha ilerliyordu. Buz gibi bir rüzgâr, yürüdükleri istikametin tam mukabilinde eserek tahlisiyecileri adeta savuruyordu. Reis can kurtaran filikasını gözden geçirdiği zaman yüksek sesle küfretti. Fılıkayı daha akşam üzeri selâmette olsun diye, sahilin yüksek tarafına çekmişlerdi; halbuki şimdi içerisi yarıyarıya su ile dolu idi. Bu vaziyette çok geçmeden parçalanacağı yahut kaynaşan dalgaların içinde kaybolacağı muhakkaktı. «Mak Furland»ın elini filikanın küpeştesine dayadığını gören muavini «Henry» hayretle reisin yüzüne baktı.

Bu kudurmuş havada ve bu alev gibi dalgaların arasında hiç bir filikanın bir dakika bile dayanamıyacağını biliyordu.

— Filikayı denize mi indireceğiz? diye seslendi.

Reis, bir küfür daha etti ve üzeri buz tutmuş filikanın kıçına bütün sikletile yaslandı. Yorgun nazarlarını mahkûm gemiye doğru çevirirken, güçlükle nefes alarak:

— Hayır, daha yukarıya çıkaracağım. Sonra bize lüzumu olabilir, dedi.

Hayallerinde ilk defa olarak, bir taraftan bir gemi istimdat işaretleri verirken onlar can kurtaran filikasını denizden uzağa çekiyorlardı. Sonra sendeliye sendeliye, ağır topu, can kurtaran arabasını ve halatları sürüklediler. Fırtınanın şiddetinden, bir kaç yarda ilerisini görmek kabil olmıyordu; fakat yatmakta olan geminin yalvarır gibi akseden düdüğü kaza mevkiini tayin için en emin bir pusla idi.

«Şeytan» kayalarının vaziyeti hepsinin zihninde bütün teferrüatile menkuş bulunuyordu. Bir köpek balığının keskin kenarlı kanadı gibi olan bu siyah meş'um kayalar, üzerine düşecek her hangi talisiz bir gemiyi derhal biçmeğe müheyya idi ve deniz bu kayaların iki tarafında nihayeti meçhul derinliklere iniyordu.

Ansızın büyük geminin gövertesinde bir kırmızı alev parladı. Kırmızıya boyalı ve beyaz çemberli bacalar geminin «Sunbeam» olduğuna şüphe bırakmiyordu. Bu ande gövertedeki erkek ve kadın yolcuların perişan ve müthiş bir halde aşağı yukarı koşuştuklarını gören reis inledi. Muhip dalgalar geminin su içine batmış baş tarafına kabara kabara yuvarlanıyor ve kıç tarafı yükselmişti.

Tahlisiye efradı sevkitabiî ile, reislerine baktılar. Hepside kalben «Mak Furland»ın ele-

mine iştirak ediyordu. Reislerini severlerdi; bu adam çok defa kendileri için hayatını tehlikeye atmaktan çekinmemişti ve hiç bir zaman onları kendilerinin gitmekten korkacağı bir yere sevk etmemişti.

Heyecandan titriyen kısık bir sesle:

— Menzil uzun.

— Çocuklar Top başına! Komandasını verdi ve ilâve etti, fakat başka çare yok!

Arkadaşları tehalük ile iş başına geçtiler.

Tahlisiye halatı tahta sandığı üzerinde «Lyle» topunun yanına yerleştirildi ve halatın kazazede gemiye endahtında kangalların serbestçe boşanması için tertibat alındı. Top başında nişan alırken reis «Mak Furland» ın elleri titriyordu. «Bum» sesini müteakip on sekiz librelik mermi fırladı. Heyecan ile, kangalların boşanmasına gözlerini diktiler, fakat birdenbire halat hareketten durdu; mermi kısa düşmüştü!

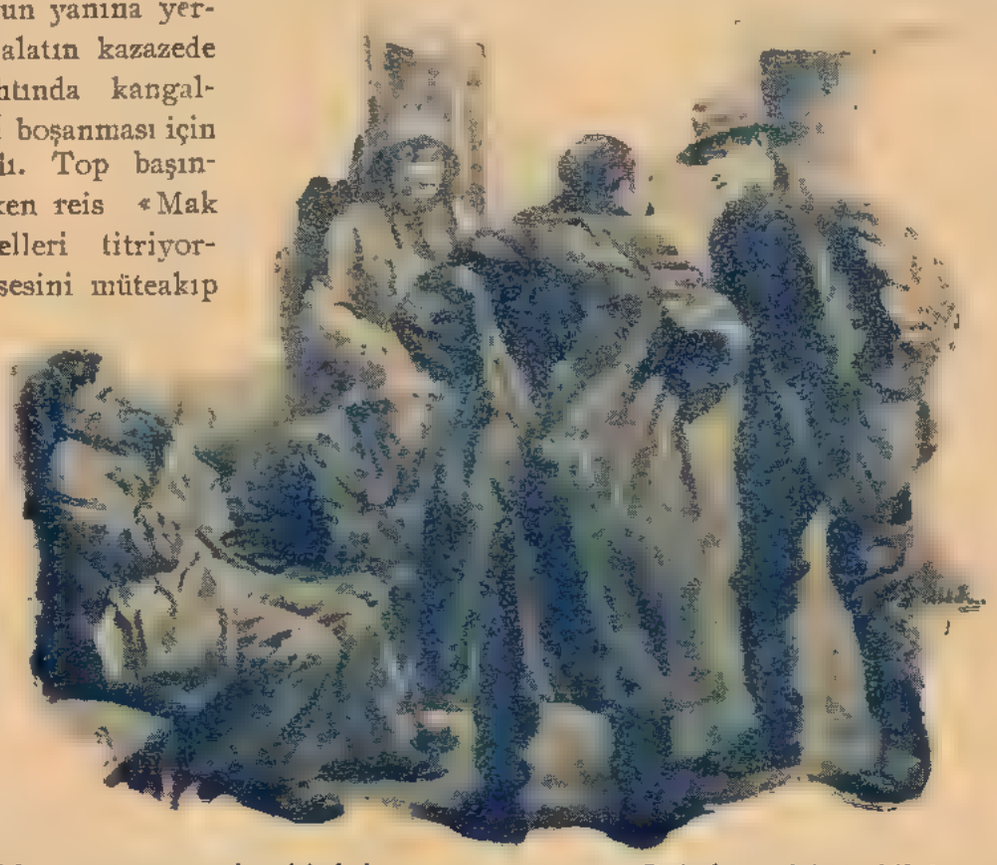

— Çocuklar, çınayı geri çekiniz!

Reisin kalbi buz kesilmişti. Halatı gemiye ulaştırmağa vakit bulamadan gemi denizin altına gidebilirdi. Halat çekilip yeniden tertibat alınırken «Mak Furland» sahil boyunca kırmızı mehtaplar yakılmasını emretti. Bu suretle, reis içinde bekleşen yolculara ümit ve cesaret vermek, kendilerini kurtarmak için çalıştıklarını anlatmak istiyordu. Halatı top ile gemiye atmak için iki tecrübe daha yaptılar, fakat boşuna! Rüzgâr müsait estiğine göre «Lyle» topu için haddıazami menzil yediyüz yarda idi. Halbuki «Sunbeam» hiç olmazsa bin yardada yatıyordu. Fazla olarak rüzgâr mermiyi her defasında yan tarafa düşürüyordu. «Henry», olduğu yerden fırlayarak reisin kolunu yakaladı:

— Rüzgâr kalıyor, bir tecrübe daha yapalım. Eminim ki bu sefer muvaffak olacaksın! dedi.

«Mak Furland» tekrar tecrübenin bir faide vermeyeceğini biliyordu; fakat başka ne yapabilirdi?

Adamlarının başında, onların ıslak çınayı yine kangal yaparak hazırlamalarını nevmidane seyrederken arkasından omuzuna bir el dokunduğunu hissetti ve müteakiben «Jak Rivers»in siyah gözlerile karşılaştı. Cılız adam, uluyan dalgaların gürültüsü arasında sesini işittirmek için bağırarak:

— Bu iş top ile olmıyacak, değil mi? dedi.

«Mak Furland» hiddetle:

— Bakalım, fakat Allah aşkına başımdan çekil! diye homurdandı.

Cılız adam pejmürde yağmurluğunun yakasını boynundan ayırdı. Çıplak elleri soğuktan mosmor olmuştu.

On sekiz librelik mermi yine hazırlandı. «Mak Furland» nişan almağa davrandı, fakat kendinde o kudreti bulamadı.

«Henry» ye:

— Bu defa sen tecrübe et, halim kalmadı! dedi.

Top patladı, ıslak halat yine boşanmağa başladı. Bu defa daha ileri gidiyor, rüzgâr e-

(Devamı 315 inci sahifede)

Hazneler

Arkadaşımın evi hep antika
Dolu; halılar acem, girambaha...
Bir fildişi yelpaze, enfes oymalı...
Yüzbin değermiş koleksiyonları.
Arkadaşım birer birer gösterdi,
İnsan yüzünde bir gurur sezerdi.

Hazinelerimi ben de bu gece
Saydım: oğlumun ilk yırtık patikleri;
Köşede kardeşinin ceza yeri,
Duvarda braktığı öfke izleri.
Vefasızca fırlatılmış bir kuzu,
Topal fil, çatlak davul, kırık boru...
Oh! birer hiç de olsalar kıymetçe,
Bence biçilmez onların değeri.

Arkadaşımın da hulya evinde
Böyle gizli bir köşe var elbette;
En kıymetli, en kutsî hazneleri
Gizli anahtarla orada kitli!

A. C.

Muvaffak Ol

Koleksiyonumu teşkil eden muvaffak izdivaçlar arasında bir nesil eveline ait bir çift vardır ki müstesna bir mevkii haizdir. Şimdiye kadar dokuz çocuk dünyaya getirmiş olan bu çift birbirini hâlâ büyük bir muhabbetle seviyor. Misis Şuydler evlât ve torunlarının istirahat ve ihtiyaclarını teminden haz duyan, aksaçlı zengin bir hanımdır; fakat her şeyden evel düşündüğü, tapınırcasına sevdiği kocasıdır. Mistr Şuydler altmış üç yaşlarında, kuvvetli, oğlu kadar sporcu, işlerinde muvaffak olmuş bir tacirdir. Karısı onun hakkında: «Bu şayanı hayret adam hem benim, hem çocuklarımızın inkişaf ufkunu genişletmek hususunda çok tesiri görülmüştür» diyor. Kocası da onu daha az takdir etmiyor ve daha az sevmiyor. Her yemekten kalkarken karısının iskemlesini geri çekip onu bir buse ile selamlamak gibi ufak tefek iltifatları hakikî bir şefkat ve muhabbete delâlet ediyor. Karısı yanında olmadan hiç bir tenezzüh onun için tamam olmaz; yaz aylarında zevcesinden ayrılırsa büsbütün keyfi kaçar.

Bu izdivaç tamamile mütecanistir. Aynı seviyeye mensup ve mütekabil zevk ve itikatlara malik olan bu karıkoca, -mühim servetlerine rağmen- sadeliğin hüküm sürdüğü bir yurt kurmuşlar; kitap, musiki, spor tesisatı burasını çocukları, torunları ve dostları için bir merkez haline getirmiştir.

Misis Şuydler kadınlığa has olan halâşinalık ve aklûtedbir sayesinde, bin türlü yollarla koçasının arzularını is'af ediyor; fakat bilmukabele kocasından yanılmaz bir nezaket ve hürmet görmekle zevkıyap oluyor. Erkek de karısının hükümlerine kendi hükümleri kadar itimat ediyor, yeni yaptırdığı binalara ve emlâkin islah ve idaresine nezaret ve diğer aile işlerile iştigal hususlarını ondan bekler. Bu karıkoca her zaman, küçük büyük, her işte birbirine fikir danışırlar. Hayatları o kadar bir arada geçmiştir ki içimizdeki yirminci asır ferdiyetçileri bunu anlamaktan acizdirler.

Her ikisi de evlenirken izdivaç denilen hayat iştirakine ne vereceklerini ve ondan ne alacaklarını emin bir surette biliyorlardı. Meselâ, validesi kızının henüz on dokuz yaşında bir taze iken evlenmesi fikrine itirazla ellerini dehşet içinde kaldırdığı, bu yaşta ev-

muş İzdivaçlar

lenmenin pek çok evlât validesi olmak gibi bir netice vereceğini bağırdığı zaman, genç kadın çocukları hem de pek çok çocuğu olmasını ümit ettiğini, çünki bizzat kendisinin biricik çocuk olduğunu söylemişti. Yavrular kısa fasılalarla doğmağa başlıyınca kadın azap yerine saadet duyuyor, Mistr Şuydler de, büyük bir aile istediği için her yeni bir çocuğu doğdukca bir kat daha bahtiyar oluyordu. Bereket versin ki sarf edilecek çok paraları olduğu gibi Misis Şuydlerin de sıhhatı hiç müteessir olmamıştı. Kendisi kırk yaşında büyük anne olmuştu.

Saadetlerinin sırrı, bir arada bulunmaktan ve çocukları için bir yurt kurmaktan başka hayattan hiç bir şey istememiş olmalarıdır.

***

Çocukların payidar izdivaçlarda mühim bir unsur olduğu şüphesizdir. Böyle olmakla beraber bazen öyle çocuksuz çiftler görülür ki yekdiğerine karşı olan muhabbetleri karı-koca muhabbetinin kuvvetli bir bağ olduğunu ispat eder. Bunu söylerken tanıdıklarımdan Mistr Morris isminde (New York)lu bir avokatı hatırlıyorum; bu zat yirmibeş senelik izdivaç hayatından sonra, kendi izdivacının tescil edilen izdivaçların en muvaffakıyetlisi olduğunu katiyetle iddia eder; karısı ise misline nadir tesadüf edilir, güler yüzlü, mes'ut bir kadın olmak üzre zihnime nakş olunmuştur; tali kendilerine çocuk ihsan etmediği halde bu izdivaç, yüksek tahsil görmüş ve evlenmeden çok evel, gerek kendilerini, gerek hayatı anlamış iki insanın birleşmesi idi. Filhakika Misis Morris henüz on dokuz yaşında iken o kadar olgun ve kâmil idi ki ailesi bir Amerika kolejinde okumaktansa tek başına Avrupaya gidip beş sene orada kalmasında bir beis görmedi. Avrupada lisan, musiki, ecnebi edebiyatı tahsil ederek seyahat etti ve dünyanın her tarafından gelen bir çok insanlara tesadüf etti. O esnada Mistr Morris büyük bir kolejden hukuk şahadetnamesi alıyordu. Ondan pek az sonra güzel bir sosyete kızile nişanlandı; fakat sağlam bir muhakeme isabetile nişanlısile hayata tamamen muhtelif noktainazarlardan baktıklarını keşfederek onunla evlenmedi. Daha sonra da Avrupadan gelen hür fikirli genç kadına tesadüf etti; aralarında sıkı bir dostluk baş gösterdi ve bu dostluk izdivaçla en yüksek noktasına

vâsıl oldu. Evlendikleri zaman kadın yirmi sekiz, erkek de yirmi altı yaşında idi. Morrislerin evi çok geçmeden, gayet güzide bir takım insanların toplandığı bir mahfel haline geldi; çünkü karıkocanın siyasî ve içtimaî hayatı, hars sahalarında mütekabil menfaatleri çok geniş ve şumullü idi. O sırada intihabate iştirak hakkı (suffrage) hareketi gittikce hızını artırıyordu; her ikisi de bu harekete zahîr oldular; çünki Mistr Morris de karısı kadar ateşin bir feminist idi. Esasen kendi annesi de şayanıdikkat bir kadındı.

Morrisler mizaç itibarile de birbirine çok uygundular. Her ikisi de hiç bir zaman neşesi eksik olmıyan bir mizaca malik idiler. Dostlarından biri: «Kocanızın bütün gece oturup kitap okumasını tasvip ediyor musunuz?» diye soracak olursa, kendine has olan o sükûnet ve muvazene ile: «Ona vardığım zaman adetlerini biliyordum» diye cevap verir.

Birbirlerinden çok hoşlanmaları, kâh yalnız, kâh dostlarile birlikte ekseri zamanlarını evde geçirmeleri şaşılacak bir şey değildir. Öyle olmakla beraber şurası şayanıdikkattir ki Şuydler ile karısı gibi kendilerini yekvucut ve gayrikabilitefrik addetmezler. Bilâkis, iki insanın temamile birbirine aid bulunmaları gibi bir halin mümkün — hatta pekte şayanarzu - olmadığı prensipini ileri sürerler. Her biri mukabil cinse mensup kimselerle sıkı bir surette dost olurlar; mamafi ekseri dostları müşterektir; çünki her ikisi de aynı zümre kimselerden hoşlanırlar.

Tatillerini mutlaka beraber geçirmezler. Son senelerde Mistr Morris romatizmadan şidettle mustarip oldu; hekimler kendine her sene İsviçrede bir kaç ay yaşamağı tavsiye ettiler. Hastalığı pek fazla iken bidayette karısı da birlikte gitti; fakat son iki sene zarfında Misis Moris kocasını samimî dostlarından bir avokatla gönderdi; Cenevrede iki erkek, huzurukalbile hukuka dair tedkikatta bulonabiliyorlar, bu esnada misis Morris de evinde oturup kocasını tam bir teptilihava yapabiliyor diye seviniyor. Kadın «bu kadar mes'ut oluşumuzun sebebi birbirimize bu kadar vasi hüriyet bahşetmiş olmamızdır» diyor.

* * *

Aziz bir dostumun ebeveyni olan Mistr ve Misis Boyd de şayanıdikkat iki şahsıyettir; kocası gibi mütalâaya haris olan zevce kendine mahsus fikirler besliyor ve fikirlerini serbestçe fakat sükûnetle ifade ve mudafaa ediyordu. Musahebeleri ekseriya istifadeli mevzulara ve nadiren ev işlerinin ehemmiyetsiz teferruatına temas ediyordu. Bir şeye daha dikkat ettim, kadının alâkaları kocasınınkilerden tamamile ayrı idi.

Misis Boydu cemiyette çok severlerdi. Mistr Boyd karısının, tanıdığı bütün insanlardan fazla dostu olduğunu ekseriya kızlarına söylerdi. Aynı zamanda kendisi mizacen isticale meyyal bir adam olduğu için nefsi zapt etmenin ne iyi bir şey olduğunu karısından öğrendiğini gizlemezdi. Diğer taraftan çocukları ve çocuklarının dostlarile arası çok iyi idi; çünki Mistr Boyd hayatı daimî surette heyecanlı bir hale getiren babalardandı; meselâ onları ormanda atla gezdirirken, Hintli masalları anlatırken, yatacakları zaman esvaplarını çıkarırken, kulaklarının teşekkulâtını izahederken daima etrafında merak ve heyecan uyandıracak surette lisan kullanırdı.

Mistr Boyd en asrî bir insandı. Karısı ve kızlarını failimuhtar şahıslar addeder, hukuklarına asla tecavuz ve hayatlarına hiç bir veçhile hükm etmezdi. Karısından sarf ettiği paranın hesabını asla sormaz, ona çek hesabından istediği kadar para çekmek imtiyazını bahşederdi; annelerimizin, babalarımızın neslinde bu adet pek cari değildi. Büyük küçük işlerde karısının bildiği gibi karar vermesine müsaade ederdi. Meselâ son zamanlarında kadın şeker hastalığına tutulduğu zaman hekimler kadının yataktan kalkmamasını tavsiye ettiler ve bu suretle hayatının uzıyacağını söylediler.

Kadın yatmak istemiyordu. Kocası onu zorlamadı ve «bırakınız, nasıl tercih ederse o şekilde ölsün» dedi.

Mistr Boyd bu sırada kızlarından birine şu sözleri söyledi: «Annen her zaman serbest bir surette düşünmüştür; şimdi onu bundan menetmeğe hakkımız yoktur.» Sonra içini çekerek ilâve etmiş: «Mamafi, onsuz yaşamak ihtimali hiç hatırıma gelmemiştir.»

Karısının vefatından bir sene sonra kendisi de öldü. Bu, hakikaten emsali ender görülür bir izdivaçtı; ana baba öldükten sonra, hatıraları çocukların kalbinde bir miras gibi yaşadı. Bu muvaffakiyetin en büyük amilini de belki karıkocanın, aralarındaki mühim yaş farkına rağmen, birbirlerine karşı duydukları derin hissitakdir ve meftuniyet teşkil ediyordu.

Nakleden: K. ŞERİF

Beşeriyetin Sergüzeşti

İNSANLA MAYMUN ARASINDAKİ AKRABALIK

Bu Akrabalığı İspat Eden Anaotmi (teşrih) ve Fizioloji (vazaif) Delilleri

Goril, şimpanze, orangutan, gibbon gibi insana benzer maymunlarla insan arasında *teşrihi*, yani vücut ve azaca büyük bir benzeyiş vardır. Kemikler, adaleler (etler), kan damarları, karşılıklı olarak biribirlerine uygun gelir; adeta, pek cüzî farklarla, biribirlerinin aynıdır. Ancak insanla en yüksek maymun vücutları arasında gayet büyük bir fark yapan bir uzuv vardır, o da *beyin*dir. İnsanın beyni, orta nispette, (1360) gramdır; en yüksek ve en ziyade insana yakın maymun olan gorilin beyni ise 560 grami geçmez.

İnsanların kafatası insana en ziyade benziyen maymunların kafatasından, hacmen, yani içinin büyüklüğünce, çok farklıdır. Şimpanzenin kafatası insan kafatasının yarı hacminde bile değildir.

Diğer ehmiyetli bir fark da duruşta görülür. İnsan yürümeğe başlar başlamaz ayak üstünde dik durabildiği ve başını, büyüklüğüne ve ağırlığına rağmen, dimdik tutabildiği halde urangutan ve diğer yüksek maymunlar dik durup yürüyemezler, çok daha hafif olan başları da ileriye doğru uzanır, adeta sarkar.

Alınlar da farklıdır: insanda alın daha büyük, daha geniş ve daha diktir. İnsanda birde çehre ve vücut daha kılsız, elmacık kemikleri ve kaşkemerleri daha az fırlak, dişler daha muntazamdır.

İnsanda çene vardır; halbuki en yüksek maymunlar da dahil olduğu halde, bütün memeli hayvanlar çenesizdir.

İnsanda ayak başparmakları diğer parmaklarla bir hizadadır, ve el başparmağından farklı olarak diğer parmakların karşısına geçemez. Topuklar da insanda çok daha mütekâmildir.

Bu ufak tefek farklara bakılmıyacak olursa, insan vücudu ile yüksek maymunlar vücudu arasında azalarca ve bütün vazifelerce büyük bir benzeyiş vardır. Hatta bazı uzviyet intizamsızlıkları da her iki sınıfta birdir. Meselâ verem mikrobu hem maymunlarda hem insanlarda aynı hastalığı vücuda getirir.

Şimpanze, Oturmuş

Başta yüzün en mümeyyiz hatları: Kaşkemerlerinin çıkıntılılığı görünür. Bu alâmet Neanderthal insanında dahi vardır. El başparmağının küçüklüğüne, ayak başparmağının büyüklüğüne dikkat ediniz.

Darwin insan ve maymunların çehrelerinde vukuagelen hareketleri, ve bunların ifadelerini tetkik etmiş ve biribirlerine benzediklerini görüp kaydetmiştir.

* * *

İnsanın, maymunun ve daha bazı hayvanların vücudunda bir takım lüzumsuz uzuvlar vardır, ki tekâmül tarihini işaretliyen bir takım izlerdir. Meselâ öküzle tavşanın gözünde inkişafı mükemmel bir

İnsan (1) ve Şimpanze (2) beyinlerinin üstten görünüşü.

İnsan beyni çok daha kubbevaridir. Çıkıntı ve girintleri de pek daha fazladır.

üçüncü kapak vardır, gözün üstünü temizlemiye hizmet eder. Bu kapak insanla maymunda son derece ufak bir *izden* (*vestige*) ibaret kalmıştır. İşte böyle bir üçüncü gözkapağı izinin bulunması iki mühim akrabalığa delâlet eder:

Şimpanze başı; Yandan görünüşü

(Mukabilindeki resimle mukayese ediniz)

1) insanın öküz ve tavşan gibi memeli hayvanlarla pek uzak;

2) maymunla ise çok yakın akrabalığı vardır.

Gerek insanda gerek maymunda üçüncü gözkapağının ufalıp ufalıp bir *izden* ibaret kalması: her ikisinin gayet uzun bir zaman devresi zarfında aynı tekâmül safhalarını takip ettiğine delâlet eder; bu müşterek tekâmül esnasında üst gözkapağı, her iki sınıfta, hem insanda hem de maymunda, fevkalâde bir sür'at, bir çeviklik kazanmış, üçüncü gözkapağı ehmiyetini kaip ede ede ufalmış ufalmış, bir izden ibaret kalmıştır.

Bu iz-uzuvları Darwin ingilizce kelimelerde hükümsüz kalan harflere benzetiyor; bizim de, yeni imlâya ragmen, bazı kelimelerimizde iz-harfler kalmıştır: «*çiftçi*» de «t», «ezzahane» de «h», söğüt, te «ğ» harfleri bu kabildendir. Bu harflerin bugün savtî bir vazifesi yoktur, fakat kelimenin tarihi ve geçirdiği tekâmül safhaları hakkında bizi tenvir ederler. Üçüncü gözkapağı gibi, körbarsak ve kuyruk sokumu gibi izuzuvlar, bir vazifeleri kalmamakla beraber, insanın ve diğer memeli hayvanların müşterek veya ayrı olarak geçirdikleri tekâmül safhaları hakkında bizi tenvir ederler.

***

Kan da insanın maymunlar ve diğer memeli hayvanlarla olan akrabalığının derecelerini gösterir.

Java Maymun-İnsanı (Pitekantropus); Profilden görünüşü

(Bulunan bir kafatası kemiğine nazaren ihya edilmiştir.)

İnsanın kanı kuyruklu maymunlardan birinin veya köpeğin kanına karıştırılacak olursa o kanda zıt bir tesir icra ederek kırmızı küreciklerin mahvine sebep olur. Fakat şimpanze gibi kuyruksuz ve insana en ziyade benzer ve yakın olan bir maymunun kanına insan kanı karıştırılırsa cinsi değişmez;

Bir Japon Artist Kızı

VE

Filim yıldızı

Bundan yirmi sene kadar evel Japonyada bir Japon kadınının sahneye çıkması mümkün değildi. Batil itikatlara karşı yılmaz bir mücadele açmış olan hüriyetçi Japonlar her sahade asrî Avrupa usullerini tatbikte büyük bir muvaffakıyet göstermektedirler. Japonlar halka medenî milliyetlere benzemek lûzumunu hissettirmek için Millî sinemacılıktan pek iyi istifade ediyorlar.

Güzel Japon artistlerinin sahneye vazettikleri filmler halka eski ile yeninin tezadını göstermekte ve yeninin daima müraccah olduğunu ispat etmektedirler.

Resmimizde bu tarz filimlerde iyi muvaffak olan Matmazel Tanakayı görüyorsunuz. Tanakaya, sinema âleminde, Japonların kiraz çiçegini sevmelerinden kinaye olarak, Matmazel Kirazçiçegi ismi verilmektedir.

bu da iki kan arasındaki yakınlığı ve iki sınıf arasındaki akrabalığı ispat eder. Bu kan tecrübeleri muhtelif suretlerle yapılarak çok ehmiyetli neticeler alınmıştır. Darwin zamanında henüz bu tecrübelere girişilmemişti. Bu sebeple Pr. Schevalbe demiştir ki :

«Bu kan tecrubelerile insanlarla maymunlar arasındaki kan karabeti ispat edilmiş olmakla kalmıyor, belli başlı muhtelif maymun gruplarile olan karabetin derecesi de, hata ihtimalini kaldıracak surette, ispat edilmiş oluyor. Bu asrî tecrübelerin «Darwin»i ne kadar tenvir edebileceğini tasavvur edebiliriz.»

Bir balinan ön ayağı ile bir insanın eli

Kemiklerde ve tarzıtanzimlerinde büyük bir müşabehet vardır; ancak dış taraf birbirinden çok farklıdır. Balina azasında fazla miktarda oynak yerleri vardır.

Arzın Şek

Arz ARZî

Fennin Son Sözü

Amerikalı bir alimin yeni bir nazariyesine göre arz kutup tarafları basık, yanları şişkin ve hafifçe meyilli, yassıca bir domates şeklindedir.

Bundan yarım asır evel ise, bir İngilizî alim de arzın dört cepheli müsellesî bir ehram şeklinde olduğunu iddia etmişti.

Ve bugün hiç bir fen adamının arzın tam küre şeklinde olduğunu kabul ve müdafaa etmesi mümkün değildir.

Eskiden dünya semavata müstenit, namütenahi, vasi, derin bir toprak parçası addolunurdu. Fakat bilâhare insanlar gemilerle burunları dolaşmağa başlıyınca dünyanın ucu bucağı bulunmıyan bir deniz üzerinde yüzdüğünü farz ettiler (Şekil 1). Bundan sonra dünyayı bir daire ile ihata edilmiş ve aşağılara doğru giden köklere malik tasavvur etmek zor olmadı (Şekil 2). Kudemanın şekliarz hakkındaki diğer bir fikirleri de onu sütunlar üzerinde duran büyük bir müstevî gibi farz etmek olmuştur (Şekil 3). Fakat bu 12 sütun neye istinat ediyordu ? Bu suale cevap olarak din adamları : sulehanın yüzü suyu hürmetine arzı tutan direklerin muallâkta durduğunu söylıyordu. Milattan önce, *6 ncı* asır yunan ulemasından biri dünyanın kutru irtafının 3 misli olan ve semanın merkezinde seyreden bir üstüvane olduğunu iddia etmişti (Ş. 4). Bu âlime göre arz üstüvanesinin yalnız üst sathı meskûn idi've bunun şimal kısmını Avrupa ve cenup kısmını Afrika ve Asya teşkil ediyordu.

Az zaman sonra *Platon* altı murabbadan teşekkül eden mikâbın en mükemmel bir şekil olduğunu ve binaenaleyh arzın her halde mikâp şeklinde olması lcap ettiğini iddia etti. (Ş. 5)

Garp, dünyamızı kürevî tasavvur etmezden çok zaman evvel Şark, şimal ve cenubunda yüksek dağlarile topartak bir dünya tahayyül etmişti (Ş. 6). Burada gene dünyayı tutan akılermez sütunlara tesadüf ediyoruz. Daha sonra dünyanın şimal cihetindeki yarısı deniz seviyyesinden yükselen muazzam bir dağ olarak tasavvur olundu ; bunun zirvesini bulutlar örtüyor, bulutların fevkinde de ilâhlar ikamet ediyordu (Şekil 7). Cenubi mıntakada ise baş aşağı duran bir dağ vardır ki, bu dağ şeytanların ikametgâhını dünyaya rapt ederdi

Bütün yıldızların arzın etrafında döndüğü ve cennet ile dünyayı biribirine rapt eden "Dünya Dağı„ nın mevcudiyyeti kadim Hint arziyat mütahassısları tarafından kabul edilmiş bir fikirdir. Diğer bir Hint nazariyyesi de Arzın büyük bir kabuk gibi olmasıdır. Eski Hintliler bu dairevî kabuğun rüzgârları temsil eden 4 filin arkasında durduğunu zanederlerdi ; filler de kuvvet, mukavemet, yahut ebediyet ifade eden büyük bir kaplumbağanın sırtında dururdu. Diğer eski kanaatlerden birisi de: dünyanın, içinde, kâh yaslanarak ve kâh şakuli olarak seyreden bir yumurta şeklinde olduğudur. Bu faraziye Garba ancak 1500 sene kadar evel gelmiştir (Ş. 9). Arap coğrafya cılarından *İdrisî* bu yumurtanın yarısının su altında, yarısının da suyun üstünde durduğunu tasavvur eder-

1. Deniz ortasında yüzen Dünya

2. Kök salmış Dünya

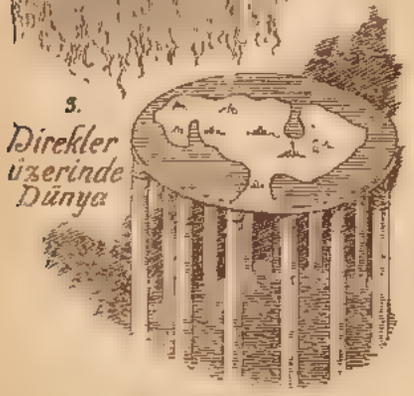

3. Direkler üzerinde Dünya

4. Üstuvane şeklinde Dünya

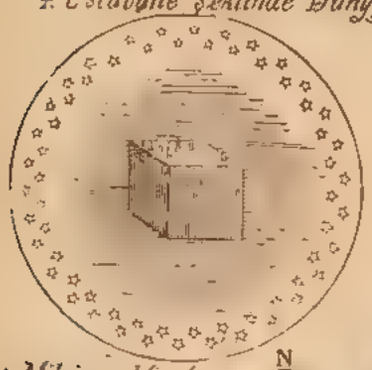

5. Mikâp şeklinde Dünya.

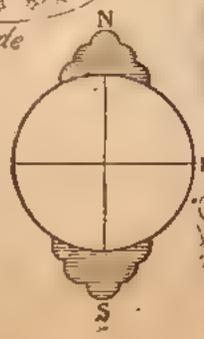

6 Kutup dağları

Drawings by Rutherford Boyd

7. Hindulara göre Dünya

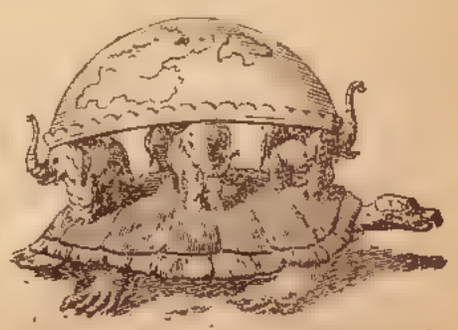

8. Hindıların bir kabuk şeklindeki Dünyası

li Nedir?

Şekildedir

Bundan İbarettir

di. Suyun içinde kalan yarım dünyayı keşf olunmamış farz ediyordu. 8 nci asırda *Bede* arzın vaziyetini şu yolda izah eder: "Dünya bir yumurtanın sarısı gibi kâinatın ortasına vazedilmiştir; bunun etrafında su vardır, yumurta akı sarısını ihata ettiği gibi. Bunun da etrafında hava vardır, yumurta akını kaplıyan zar gibi; ve hepsinin etrafında ateş vardır, yumurtanın tekmil içini saran kabuğu gibi. Havanın en şiddetli temasına maruz kalan kısmıarz güneş tarafından yakılmış ve buraları iskân olunamaz bir hale gelmiştir. Kutuplar çok soğuk olduğu için keza iskân olunamaz bir haldedir; yalnız havanın mutedil kısmına tesadüf eden mıntakalar kabili iskândır. Deniz ufka kadar giden dalgalarile onu ikiye taksim eder. Yukarı kısımda biz yaşamaktayız, aşağı kısımda müşabihlerimiz sakindir; fakat ne biz oraya gidebiliriz ne de onlar bize gelebilirler!„

Dünyayı en evvel domates şeklinde tasavvur edip haritasını yapan 2 nci asırda Tolemydir (Ş. 10). Kutuplar iki büyük vadinin ortasındadır. Bu farazıyeden hareket ederek, on altıncı asırda, dünya allahın kalbi olduğuna itikat ediliyordu kalp şeklindeki dünya (Ş. 11) haritası (1520) de yapıldı. Arzın bu şekli Kolombun armudi şeklideki dünyasına pek benzer (Ş. 12). Kolombun haritasında dünyanın şark kısmı çok doğru olmakla beraber garp kısmı tamamen yanlıştır. Kudemanın şimaldeki Dünya Dağı Kolombun haritasında garba nakledilmiştir. Takriben bir asır sonra Dante tarafından çizilen dünya haritasında ise biri Ş. Şl. diğeri C. C. de olmak üzre iki dağ vardır. Bu tasavvur Dantenin (Divina Comedia) nam meşhur eserinde zikredilmiştir. 1819 da kaptan Simmes, bilâhare *müttehidülmerkez küreler nazariyyesi* namile şöhret kazanan nazariyyesini neşr etti (Ş. 14). Hatta 1822 ve 24 de Amerika congresinden dünyanın içine girmek için 2 gemi istedi. Simmesin nazariyyesine göre dünya ve bütün yıldızlar aşağı yukarı sulp halinde müttehidulmerkez ve kutuplarında oldukca açık kürelerden ibaretti. Bütün bunlar birbirlerinden elâstiki bir mayi ile dolu bir mesafe ile ayrılmışlardır. Dünya denilen seyyare muka'ar sathı kabiliskân en az beş küreden murekkeptir...

Bir asırdan daha az bir zaman sonra (1903) Amerikalı diğer bir alim (Derunu arza bir seyahat serlâvhalı bir kitap neşretti; bunda 800 mil kalınlığında bir kabuğa ve kutuplarda menfezlere, dahilinde diğer bir güneşe, malik, içi boş bir dünya nazariyesini izah ediyordu (Ş. 13). O buna öyle bir *cazibe* kuvveti veriyordu ki muhaddep satıhta dışardakinin aksi olarak aynı kuvvet toprakla suyu beraber tutuyordu.

Fransız âlimi *Morö*, (Ş. 16) da görüldüğü üzre, (Bu günün kozmoğrafyası) nam kitabında, elindeki hakaikifenniyyeye nazaran, dünyanın bir ehramimüsellesi şeklinde olduğunu zan ediyor!.

O halde dünyanın şekli nedir?

Fennin buna verebildiği son cevap şudur:

"Arz *arzî* şekildedir!„

— *Arzî* nasıl şekildir?

— Arzî, arzın hâiz olduğu şekildir!...

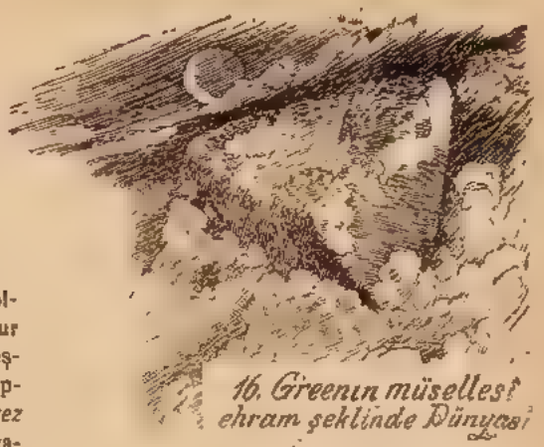

16. Greenın müsellesî ehram şeklinde Dünyası

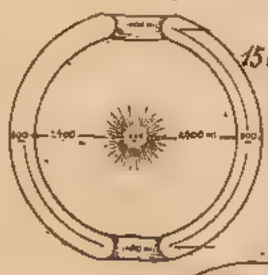

15 Gardnerin Dünyası

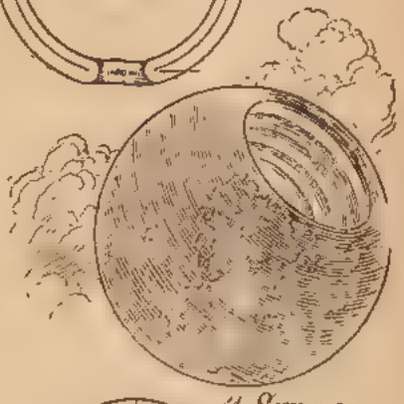

14 Syrmes Duny.

13 Dantenin Dünyası

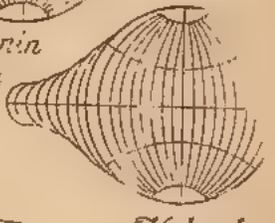

12 Kolombun armut biçiminde Duny.

9 Yumurta şeklinde Dünya.

10. Ptolemının domatıs şeklinde Dünyası

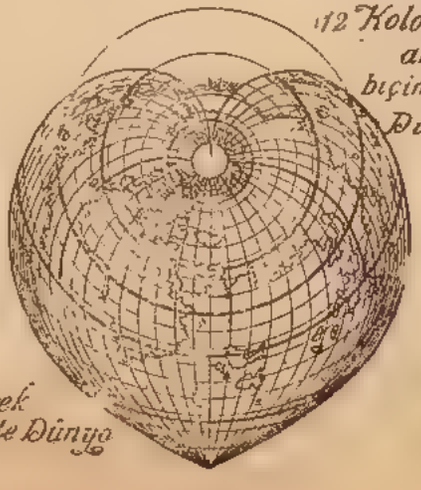

11 Yürek biçiminde Dünya

İktisadî Musahabe

Kooperatifçiliğe Dair

Zamanımızda ve bu günkü cemiyette fertleri ve aileleri düşündüren, şaşırtan, korkutan, dehşet ve yeis içine atan şey hayat pahalılığı, yani kazançlarının ihtiyaçlarına yetişmemesidir. Refah ve bolluk içinde yaşıyamamaktır. Halbuki zamanımızın makineleri ve her nevi istihsal aletleri sür'atle, en az zahmetle, mükemmel olarak her nevi mallar yetiştirebilmektedir. Eskiden evlerde, küçücük tezgâhlarda dokunan bezlerden yapılan elbise ile giyinilirdi. Evlerin inşasına hizmet eden kereste alelâde bıçkılarla biçilirdi. Buğday küçük su ve ya yeldeğirmenlerinde öğütülürdü. Tabakhaneler gayet geri bir halde ve ufacıktı v. s. Bütün bu iptidaî vasıtalarla, bin türlü zahmetler çekilerek elde edilebilen eşyalar, yeyinti ve giyintiler güçlükle insanlara yetişirdi; bu sebeple nufus artmadığı gibi umumî bir bolluk da temin edilmezdi. Fakat zamanımızda buharla, elektrikle, benzin ve mazutla işliyen mükemmel makineler devrinde her ihtiyaca karşılık veren mallar tezlikle ve gayet mükemmel olarak husule gelebiliyor. Böyle bir devirde yoksulluk, darlık, pahalılık ve ya kıtlık malûm olmamalıydı. Kimse ihtiyaç ve zaruret altında kalmamalı, her keş gittikçe bir refah içinde yaşıyabilmeliydi. Hayatta gördüğümüz şey ise bunun aksidir; Umum darlık çekiyor, her kes hayat pahalılığından, kazancının ihtiyacına yetişmemesinden şikayet ediyor. Hem de bu hal yalnız bizde değil, az çok en medenî memleketlerde, yani en mükemmel makineleri kullanan ve yapabilen yerlerde dahi vardır. Oralarda dahi yüz binlerle insanlar pahalılıktan, kazançlarının ihtiyaçlarına yetişmemesinden şikâyet etmektedirler.

Bazelde şehrin süthanesi

Şu kadar ki, o medenî memleketlerde bu hayat pahalılığının sebepleri aranmakta, çareler düşünülmekte ve bulunulmaktadır. Bulunan en müesser çarelerden biri de kooperatifçiliktir.

Kooperatifçilik nedir?

Kooperatifçilik insanların birleşip kendi kendilerinin tüccarları, kendi kendilerinin istihsalcıları (fabrikacıları), kendi kendilerinin çiftçileri olmasıdır. Bu sayede her iş için, muhtaç olduğumuz eşyayı yetiştirirken görülmesi lâzımgelen işlerin her biri için ne kadar insanın çalışması lâzımsa yalnız o kadar çalışır; hangı makinelere ihtiyaç varsa o makineler yapılır ve kullanılır; ne miktarda ve ne mükemmeliyette eşyaya lûzum varsa o miktarda ve o mükemmeliyette imal olunur.

Başka sözlerle: Bu günkü cemiyette insanlar ihtiyaçlarını müşterek olarak düşünüp hesap edemiyorlar; bu ihtiyaçları bertaraf edecek eşyayı müşterek olarak hesap edip imalleri için lâzımgelen vasıtaları tedarik edemiyorlar. Lüzumsuz yerlere zamanlarını ve paralarını sarfediyorlar. Bunun için kazançlar, ücretler ihtiyaçlara kâfi gelmiyor; hayat pahalılığı denilen afet başgösteriyor; zaruret çekiliyor.

Meselâ: büyük bir şehri dolaştığınız zaman yüzlerle ve binlerle ufacık dükkânlara, bakallara, manavlara, kasaplara, aktarlara, eskicilere, marangozlara

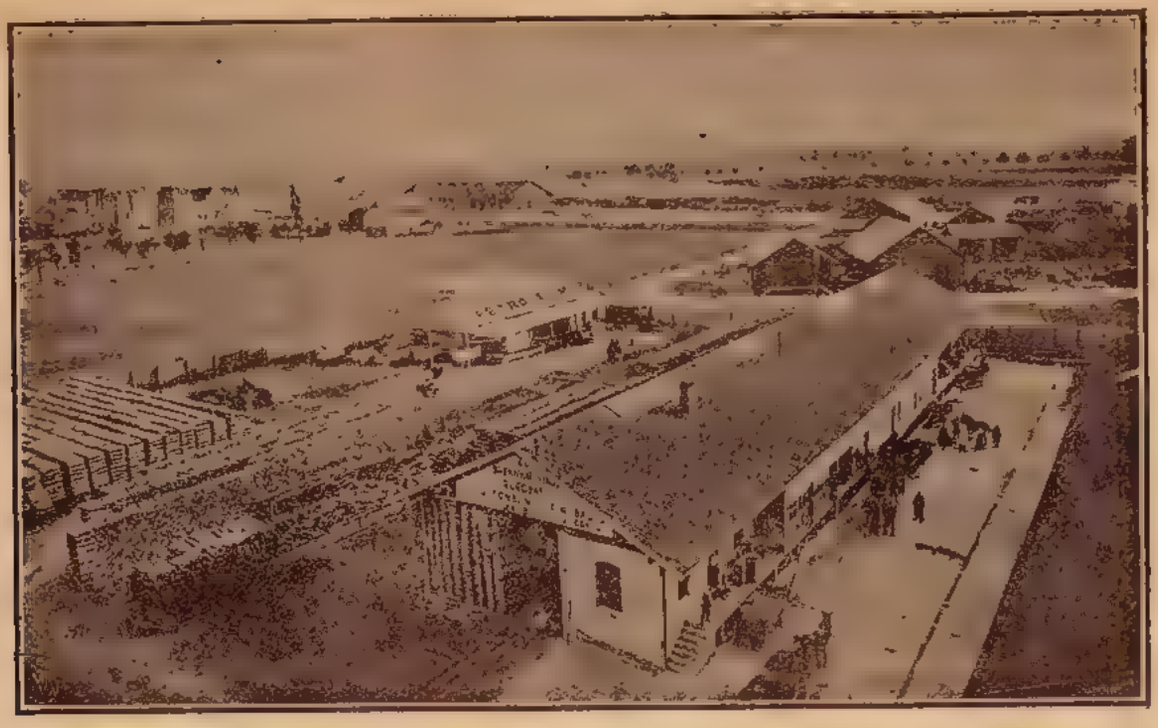

Bazel kooperatif şirketinin ve umum şehrin petrol, odun, kömür ve sair mahrukat depoları

rast gelirsiniz. Bunların sermayeleri küçük, dükkânları ufak, aletleri geri ve eski. Bunun neticesi olarak on binlerle bakkal, manav, kasap, eskici, dülger, marangoz, mobilyecinin, esnafın kendileri de müşterileri olan memurlar ve işçiler de refah yüzü göremiyor. İşler bu yolda yürüyüp gideceğine tanzim edilse, sermayeler, vasıtalar birleştirilse, umum şehir ehalisine mahsus ve tam ihtiyaçlarına göre, büyük tevzi mağazaları ve imalâthaneleri açılmış olsa, aynı miktarda insan çalışarak çok daha fazla eşya yetiştirilirdi. Her kesin ihtiyacı bertaraf edilir, darlık, zaruret kalmazdı.

Bu neticeye karşı şu itiraz ileri sürülebilir:

«Mağazaları gayet büyük, fabrikaları gayet cesim ve son derece mükemmel olan memleketler var. Buralarda hayat pahalılığı yok mudur? Buralarda ücretli sınıflar, memurlar, işçiler zaruret çekmiyor mu? Muzayıkadan şikayet etmiyor mu?»

Bu itiraz çok doğrudur. Kooperatifçilik yalnız makineleri, istihsal vasıtalarını, tevzi mağazalarını büyütmek ve asrileştirmek için değildir. Kooperatifçilik: ihtiyacı ve ihtiyaca göre istihsali tanzim etmek, istihsal olunacak her türlü eşyanın en kolay ve en masrafsız surette tevziini yapmak içindir. Şüphesiz memleketin ihtiyaçlarına göre büyük mağazalar açmak, büyük ve mükemmel makineli fabrikalar yaratmak, her şeyi cesim mikyasta istihsal etmek elzemdir, Fakat kâfi değildir. Bir de kontrol ve tanzim lâzımdır.

İstanbulda büyük büyük mağazalar vardır. Bunların bazıları senede yüz binlerle liralar kazanç temin ederler. Bu paraları mağazaları açan insanlar ve ya şirketler istedikleri gibi sarfederler. Halbuki o mağazalar müşterilerin, oradan alışveriş eden kimselerin olmuş olsaydı, kazanç olarak artacak olan paralar bütün o müşterilerin arzusu ile, yeni yeni müşterek ihtiyaçlara sarfolunurdu. Meselâ: büyük büyük kundura fabrikaları, terzihaneler tesis olunabilirdi. Daha sonra kumaş fabrikaları v. s. vücuda getirilebilirdi. Ve bütün bu müessiseler müşterek olarak müşterilerin, bu eşyayı istihlak edenlerin, yani bütün İstanbul ehalisinin olurdu.

Gide gide İstanbul ehalisi tramvaylarını, kabotaj yapan vapurlarını, su işlerini, tenvirini v. s. kendi elleri arasına geçirir; bu sayede umumî bir ucuzluk husule gelirdi. Çünkü o zaman her şey kaça mal

olursa müşterilere ona yakın bir fiatla verilir, artacak olan kârlar da toplanarak yine İstanbul ehalisinin diğer daha büyük bir ihtiyacına sarfolunabilirdi.

***

Kooperattfçilik sayesinde bütün sınaat ve ticaretini, nakliyat vasıtatarını umumî ve müşterek bir hale getiren bazı şehirler vardır. Bunardan biri de İsviçrede Bazel şehridir.

Bazelde makinalar dairesi.

Bu şehrin idaresi büyük bir kooperatif şirketi halindedir. Bütün mağazaları, dükkânları, atelyeleri, imalâthaneleri, fabrikaları, nakliyat vasıtaları, hatta mektepleri tek bir kooperatif şirketinin malıdır; yani bütün şehir ehalisinindir.

Bazelde kooperatif şirketine iştirak etmiyen hiç bir aile yoktur. İngilterenin de bazı sınaî şehirlerinde cesim cesim mahalleler vardır, bunların bütün tüccarî ve sınaî teşebbusleri kooperatif şirketlerinin idaresi altında bulunmaktadır.

Bazel şehrinin umumi manzarası.

Şimdi, bir an için, kendinizi böyle baştan başa kooperatifçilikle idare olunan bir şehir ehalisinden farz ediniz. Herkes kendi şirketinin işçisi, memuru, ve aynı zamanda müşterisidir. Yeyintiye, gi-yintiye, gezinti ve eğlentiye her ne sarf etse hakkının kimseye geçmediğinden emindir; maliyet fiatlarından fazla bir miktar para vermiş olsa bile o paralar yine umuma ait bankanın kasalarında toplanır. Umumun intihap ettiği idare heyetinin kararile şehrin yeni yeni ihtiyaçlarına sarf olunur: makinalar yenileştirilir, şehrin nakliyat vasitaları daha mükemmel bir hale konur; şehrin tiyatrosu, konservatuarı, hastahanesi, parkları, mektepleri, bebek yurtları v. s. seneden seneye tevsi ve ikmal edilir.

İhtiyarların takaadu, çalışamıyanların infak ve terfihi temin edilir. Böyle bir şehirde şüphesiz şahse ait muhteşem konaklar, kâşaneler, otomobiller olmaz; gala baloları verilmez. Her şey vasatı bir derecede, ve umuma yetişecek miktarda olur. Fakat böyle bir şehirde açlık, sefalet, zaruret olmaz; baştan başa vasatî fakat müsavi bir refah hüküm sürer.

Kooperatifçilik sayesinde bu mühim neticelere nasıl varılabilir? Bu mesele ile başka bir makalede iştigal ederiz.

ALİ NURİ

Gözlüklü Kedi

[Geçen nushadan devam ve son]

Muharriri: SEMİHA VAMIK

Kadınların «şefkatli» diye, yalnız adı çıkmış. Gine, onu kücaklayıp hiç olmazsa kederine iştirak ettiğini anlatır gibi okşıyıp teskin eden doktor oldu. Efendisinin teveccühile biraz asabı uyuştuktan sonra gine bodruma götürdüler. Bu bodrum işkence yatağı olmuştu. Fareler aczini öğrenmişler, geceleri buralarda adeta piyasa ediyorlardı. Hele içlerinde namert birisi vardı ki o gelip Efenin kuyruğunu bile mıncıklıyordu! Şimdi Efenin gözünde ne yemekler tütüyordu! İçip içip kederini giderecek ne sütler tahayyül ediyordu! Derken, yoksa bir serap mı idi? Bir fare, deliğinden bilâperva çıkıp merdivenin altına girdi. Tabiî orada oturup bu beceriksiz kedile alay ederek, ona işkence ederek neslinin intikamını alacaktı.

Efe avcıya yattı ve bir hamlede şikârını pençesine geçirdi. Bir iki saniye sonra yalana yalana bir şeyler yiyordu.

Delikte bıyıklı, küçücük bir yüz daha göründü. Sonra bütün endamı meydana çıktı. Efe bir atılışta hayvancağazı, ses çıkarmağa bile vakit vermeden yakaladı.

Ertesi sabah hanım kapıyı açıp kediyi çağırdı, Efe görünmedi. «Acaba hayvan açlıktan mı öldü» diye bodruma indiği zaman, Efeyi kaplanlar gibi yatmış, uykuda gördü. İhtimal gözlüğü biraz çarpılmıştı, ama yüzündeki rüstemane eda gözlüğünün kusurunu göstermiyordu.

İlk baharda bir gün Efe, her gün muntazaman yaptığı gibi, bir idman yürüyüşüne çıkmıştı. Bahar kokuları Tatavladaki ciğerci dükkânlarından gelen rayıhalarla karışarak Efeyi sarhoş ediyordu. Mevsimin mest edici havasını ve hiç görmediği fakat hayalinde tanıştığı birisine karşı olan hasreti onu acı fakat doyulmaz bir zevkle gaşyediyordu. Bir saniye sanki büsbütün kendinden geçti. Gözlerini kapıyarak yalnız ruhundaki güzellikleri hissetmek istedi. Gözlerini açtığı zaman karşısında, birkaç adım ileride ruyalarında gördüğü huriyi buldu. Beyaz bir Ankara kedisi, süğlün gibi zarif, bir zambak gibi beyaz. O semtin, kılığı deyişmiş külhan beylerinden olduğuna şüphe olmıyan bir delikanlı, kızcağaza söz atıyor, onu rahatsiz ediyordu.

Merhume annesinden işittiği bütün nasihatleri, tehlike içinde olan bir hanımın imdadına yetişmek gibi aile ananelerini hatırladı, hemen arkasını kabarttı, kuyruğuna yeni bir şanuşöhret geldi ve kemaliazametle üzerlerine yürüdü.

O haddini bilmez kediyi bir tarafa çekerek: «Buraya baksana oğlum, dedi, o senin bildiğin kadınlardan değil. Çekil bakayım buradan, bir daha da gözüme görünme, anladın mı?»

Karşısındakinin kim olduğunu görünce sokak kedisinin adeta rengi kaçtı. Sesi tutuldu, bin müşkülâtla: «Afedersiniz, efendim, hanım efendinin sizin ahbaplarınızdan olduğunu bilmiyordum,» diyerek gözden kayboldu.

Korkudan mı yoksa işveden mi bilinemez, küçük hanımın narin vücudu kırılmaktan, süzülmekten dalğa dalğa oluyordu.

— Vah vah, hanım efendi, üzüldünüz. Böylelerinin haddini bildirmeli, efendim. Ne olacak, bu köşebucak mahallelerinin halkından ne beklenir ki zaten...

— Aman efendim, size ne kadar teşekkür etsem azdır. Hep kendi kabahatim, zaten buralara kadar gelmemelidim. Nişantaşına giden en kestirme yol hangisidir, aceba?

(Ya, demek ki Nişantaşlı Tevekeli değil, yürüyüşünde bile başka bir asalet var)

— Hadnaşinaslık : telâkki buyurmayınız, amma devlethaneden biraz fazla uzaklaşmışsınız. Müsaade ederseniz refakat edeyim.

— Hakkınız var, hata ettim. Köşe başlarından nasıl geçeceğimi düşünüyorum da çarpıntım tutuyor. Siz beni siyanet edersiniz, değil mi?

Efenin erkeklik gururu kabara kabara kendini bile boğacak gibi oldu.

— Ben İstanbulu gözüm kapalı olarak baştan başa dolaşabilirim. Hoş, İstanbul da beni iyi tanır ya. Siz galiba Ankaralısınız.

— Öz Ankaralıyım, fakat Avrupada pek çok bulundum. Bundan on beş gün evel hanımımla beraber buraya geldik. Yabancı şehirdir diye evden hiç çıkartmıyorlar. Bu gün kapıyı açık buldum. Hava da öyle güzel ki... Dayanamadım, biraz şöyle dolaşıyım, dedim. Kaldırımların bozukluğundan, otomobillerin intizamsızlığından yorğun düştüm, başım döndü, iste halimi görüyorsunuz ya!

Bu ağızları yaparak yürürlerken bir haylı kediye tesadüf ettiler. Hepsi de Efeye tazimle selâm veriyor ve ya birbirlerini dürtüşliyerek efeyi gösteriyorlardı. Bu hal Ankaralının gözünden kaçmamış olacak ki:

«Bu kadar yer gezdim, sizin kadar tanınmış hiç bir kediye tesadüf etmedim» dedi.

— Bir çoğu şahsen tanırlar. Fakat diğerleri gazetelerde resmimi görmüş olacaklar.

— Ne iyi tesadüf, demek oluyor ki siz de kedi sergisine iştirak ettiniz!

Küçük hanım kendi halisüddem bir şey olacak ki böyle söyliyor. Efe durakladı. Şöhretini ecdadına medyun olmadığını, yalnız kuru bir asaletle unvan satmadığını söylese mi acaba? Kendi sâyile nam kazanmanın, mevki sahibi olmanın kıymetini bu küçük süslü hanım anlıyabilir miydi, acaba? Ne olursa olsun Efe dürüst, centlmen bir hayvandı:

— Gazetelere yalnız cins kedilerin resmi

girmez, efendim; övünmekten hiç hazzetmem anıma, bendeniz «İstanbul fare avcılığı şampiyonu» diye anılırım.

— Ya, öyle mi efendim. Her elime geçen gazeteyi okumama müsaade etmezler de... Bilmiyordum.

Küçük hanımın bu tezyifkâr tavru Efeye dokundu.

— Kendimi metetmek gibi olmasın, anıma bir aralık benim yüzümden İstanbul heyecanla çalkandı. İnşallah bir gün gazetelerden kesip sakladığım resimlerimi göstereyim de bakalım, ne diyeceksiniz. Tabiî bunu muarefemizin devamını arzu etmemi küstahlık saymıyacağınız ümidile söyliyorum.

Maçka köşesi de göründü.

— İşte geldik, ne ise kapı da açık, çok teşekkür ederim, efendim.

— Niçin böyle istical buyuruyorsunuz? Sizi tekrar tasdi etmeme müsaade edip etmiyeceğinizi söylemediniz.

— Aman efendim, estağfurullah, bilmem ki nasıl olur.

— Bahçeniz yok mu?

— Arka tarafta bir ufak bahçe var amma duvarı pek yüksektir. Bazen akşam yemeğinden sonra beni oraya çıkarırlar. Tekrar tekrar teşekkür ederim, efendim, diyerek beyaz bir nur topu gibi geçip gitti.

Efe eve kadar nasıl geldiğini bilmedi. Artık yemek zamanı yaklaştığı için arka kapıyı bulup açtırdı. Serküzeşt geçirmek insana iştiha da verir. Mangalın altındaki tabağına doğru gitti, bir de ne görsün! bom boş değil mi! Bu cins perhizler yine bir fare seferine alâmetti. Yok! Artık çok oluyorlar doğrüsu, her şeyin bir zemin ve zamanı olur. Benim başımda kavak yeli esiyorken bunlar bak ne düşünüyorlar. Kedi böyle hırçın hırçın mırıldanırken efendisini tırmaladı. Zavallı adamcağaz, her kesin kalbinde bir arslan yattığından bihaber, «Bu sefer de benim yüzümü ak edersen karıma bir kutu kedi dilile bir dizi mercan kazanacağız,» dedi. Kedi hemen halden anladı, razı oldu; hem de, zaten Ankaralının pek öyle üstüne düşmemek, kendini biraz aratmak belki daha eyi olurdu.

***

İki gün sonra salonda uyurken birdenbire uyandı. Gayet şık bir bey gelmiş hanıma vanilye kokan bir kutu ile tespih gibi kırmızı bir şeyler getirmişti. Birdenbire uyandırıldığı için mi yoksa suihazımdan mı nedir her zamanki gibi şen ve şatır değildi. Yüreğinde bir ağırlık, içinde bir mahzunluk vardı. Biraz daha mahmurluğu geçince, Ankara dilberini hatırladı da derin bir ah çekti. «Tabiî artık beni unutmuştur» diyerek gözleri doldu. «Elbette, cezamdır çekeceğim. Meğer ben ne maddiyetperest bir kedi imişim. Can çıkar da huy çıkmaz derler, ne doğru söz. Fare tutmak dendi mi gözüm bir şey görmüyor, her şeyi unutuyorum, hatta onu bile; sonra da kendimizi bilmez, asaletle istihfaf ederiz, sâyile gecinmenin efendiliğinden bahsederiz. En hakir, en maddî bir zevkini bediiyattan, mukaddesattan üstün tutmak ne esnafça bir haletiruhiye! Halbuki bir iki dakikacık olsun o asil mahlukun teneffüs ettiği havayı teneffüs etmek cihan değer!» Kendinden de mesleğinden de iğrendi, derin bir yese düştü.

Akşam bey gelince misafir gitmişti, fakat hanımı çok sinirli buldu. Valeryan falan içirdiler. Bilmem hanıma iyi geldi mi? fakat Efe birdenbire canlandı, keyflendi. Pencerenin önüne çıkıp gurubu seyretmeğe bir taraftan da yıkanıp fırçalanmağa koyuldu.

Akşama mehtab olacak mı diye düşünürken yerinden kalktı, sırroldu gitti.

Yürüdü, yürüdü, nihayet Harbiye caddesine geldi. Biraz daha gittikten sonra yüksek bir bahçe duvarının önünde durdu. Yeri mi hesap etti, kendine mi çekidüzen verdi, bilmem. Bir müddet durakladıktan sonra bir duvara tırmandı ki... Fakat şimdi. Allah vermesin, hiç sırası değildi. Öyle gülünç bir kılıkta görülecek olsa yüreğine inerdi.

***

Karşıdan bir kapı açıldı. Çakıl taşlarının üzerine bir zıya vurdu. O zıyanın içinde de beyaz bir bulut gibi «O» göründü. Efenin kalbi kaburga kemiklerini delecek gibi atıyordu. Ankara güzeli biraz havayı kokladı, sonra ilerlemeğe başladı. Ayağını evela itina ile kaldırıp

(Devamı 318 inci sahifede)

Oto mo bil

Otomobil hırsızlığına mani olmak için güzel bir usul:

Şoför arabayı terk ederken numara lâvhasını ters çevirerek kilitliyor. Hırsızın ise, anahtara malik olmadığı cihetle, lâvhayı düzeltmesine imkân yoktur.

Lâvhası bu vaziyette giden bir otomobil gördüğü zaman polis bunun manasını anlamakta gecikmiyor. Avustralyada tatpik edilen bu usul çok faydalı görülmüştür.

Bu lüks yat gibi tertip edilmiş olan otomobil makine dairesinden çıktığı zaman bir salona, bir mutfağa ve bir de banyo dairesine malik bulunmaktadır. Otomobilde yiyecekleri taze tutmak için elektrikli bir buz dolabı da vardır.

Bu Kanootomobil karada olduğu gibi suda da kolaylıkla gidebilmektedir.

Uzun mesafelere yolcu taşıyan bu büyük otobus beherinde iki kişi yatan 13 kompartımana malik olup her türlü konfor vasıtalarına maliktir.

Sıhhat ve Güzellik

Çene ve Boyun Hattını Düzeltmek için ekzersisler

Kulaktan omuza inen hatt ne kadar güzel ve mevzun olursa bir kadının vücudu o kadar gösteriş kazanır. Bunu eskiden beri bildiğimiz halde hepimizin yalnız yüzlerimize ihtimamederek bu en muhim noktalardan birisi olan boyun kavsini ihmâl etmemize hayret etmemek mümkün değildir.

Şimdi ilk göreceğiniz on kadına bakınız. Boyunun güzelliği ve ya çirkinliği yüze çok tesir ediyor değil mi? Çirkin bir çehre bile mevzun ve ahenkdar bir boyunun üstünde bulunursa başka bir vakar, bir cazibe kazanıyor değil mi?

İnanması bir az müşküldür, amma yürüyüşünüzün tarzı boynunuzun her halile çok alâkadardır. Ekserimiz başımızı öne eğerek, ayaklarımızı dışarı çıkararak yürüyoruz. Çünkü bizi çocukluğumuzda ayaklarımızı dışarı çevire çevire yürümeğe alıştırmışlar.. Fakat şükretmeliyiz ki fena itiyatlar bozulabilir. Doğru ve güzel yürümesini öğrenerek eski yanlış telekkilerin bize aşıladığı yanlış vaziyetleri teşhis edebiliriz.

İşte üç ekzersis ki boyun ve çene hattını islaha pek çok hizmet edecektir.

EKZERSİS 1.— Kollarınız yanınızda, vücudunuzu dik tutarak ayakta durunuz. 1, 2, 3, 4, sayarak nefesinizi içeri alınız. Aynı zamanda başınızı gittiği kadar arkaya verin, öyle ki 4 sayarken başınız arkanıza değsin. Yine 1, 2, 3, 4, sayarak nefesinizi çıkarın ve başınızı yavaş yavaş tabiî vaziyetine getirin. Bu hareketleri beş defa tekrar edin.

EKZERSİS 2.— Yere bakın, kollarınızı yanınıza uzatın. Sayarken başınızı kaldırın fakat omuzlarınızı hiç hareket ettirmeyin, Başınız vücudunuzla zaviyeikaime teşkil edinceye kadar boynunuzu öne eğin, ve sayarken yine başınızı yere indirin. Bu hareketleri on defa tekraredin.

EKZERSİZ 3. — Bir şezlonğ ve ya bir yatak üstüne uzanın. Başınız yatağın kenarından aşağı doğru sarkmalı. Yavaş yavaş başınızı kaldırın ta ki çeneniz göğsünüze değsin. Sonra yavaş yavaş yine indirin. İlk günü beş defa tekrar edin, sonra tedricen yirmiye kadar çıkarın. Bu ekzersiz çenenin altındaki adalerle ensedeki adalelerin takviyesi için pek mükemmel bir ekzersisdir.

Ekzersis ile çok şişman bir boyunu zayıflatmak ve çok zayıf bir boyunu şişmanlatmak kabildir. Bu ekzersislerden mada her gün bir az da masaj yapmalıdır. Beyendiğiniz bir kremi sürerek, elinizin dışarı ve yukarı doğru bir hareketile boynunuza masaj yapın. Başınızı biraz yana eğerek evvela sağ sonra sol tarafınızı uğuşturun. Eğer çene altındaki adaleler gevşemiş ise ve yahut çene altında yağ parçaları toplanmağa başlamış ise o noktaları elinizin kesik ve sert hareketlerile dövün. Bundan sonra eğer boynunuz zayıfsa kremi sabaha kadar üstünde bırakın. Eğer boynunuz şişman ise kremi temiz bir bez parçasile silin, öyle yatın.

Her kadının yapabileceği diğer basit bir tedbir de omuzlarına ve ensesine sık sık soğuk su dökmektir. Böylelikle boyun ve omuz adaleleri sertleşir ve gevşek ve düşük olmalarına mani olunur.

Zayıflamak İstiyor musunuz?

Lûtfen beni dinleyin!

16 Hareket

Selim Sırrı Bey zayıflamak için en müessir çare: "hareket ve idmandır„ diyor.

Şişmanliktan memnun olanlar pek azdır. Umumiyetle bütün şişmanlar hallerinden şikâyet ederler. Nasıl şikâyet etmesinler ki, yokuş çıkamaz, koşamaz, atlıyamaz, tırmanamazlar. Yazın bir az yürüseler ter içinde kalırlar. Fazla zahmete gelemezler, derhal çarpıntı başlar! Çevik, çalak, atik olamazlar; vücutlarındaki fazla yağlar buna manidir. Fazla yağ onlar için bir yük gibidir, onu bütün ömürlerince sırtlarında, karınlarının üstünde taşımağa mecburdurlar. Hele hanımlar! Her ne kadar bir dirhem et bin ayıp örtersede, fazla yağlanmanın ne büyük bir

rahatsızlık olduğunu pek eyi takdir ederler. Ve zayıflamak, fazla yağları eritmek için türlü çarelere baş vururlar.

Açlıkla incelmek

Bu gün hanımlar arasında en çok revac bulan bir sistemdir. Haftada bir gün büsbütün aç duranlar, akşam yemeğini hazfedenler, sabah kahvaltılarından sarfınazar edenler, şekersiz çay içenler ve bu sayede fazla yağlarını eritmeğe muvaffak olduklarını iddia edenler pek çoktur.

İlâçla incelmek

İştihayı kesen, mideyi, kara ciğeri, barsakları tahrip eden

9° Hareket-oturuş vaziyetinde bacakları yana açıp gövdeyi sağa sola döndürmeli
8° Hareket Bu hareketler defa doğrulmalı sağa ve sola 4-8 defa.
oturuş vaziyetinde ki hareketleri 5-10 defa yapmalı.
11° Hareket yere arka üstü yatmalı, bacakları 45 derece yukarı kaldırıp açmalı ve kapamalı
10° Hareket. kolları bacakları yana açıp 45 derece geri uzatıp doğrulmalı
Bu hareketi 5-10 kere yapmalı ve nefes almalı

türlü haplar, türlü ilâçlar alanlar da vardır.

Kuşakla incelmek

Türlü doktorların ismine izafe edilen kemerler, korseler kullananlarda vardır.

Bu saydığım vasıtalarla mülâhham vücutlarını eritmeğe, incetmeğe muvaffak olanlar vardır, fakat bu biçareler hakiki manasile zayıfladıklarının, yani sıhhatlerini kaybettiklerinin farkında değillerdir. Onlar yalnız yağları eritmiyor, aynı zamanda üzviyeti tahrip ediyorlar. Bir kaç sene zarfında çöküyor ve ihtiyarlıyorlar.

O halde ne yapmalı ?

Jimnastik ve spor yapmalı. Oturmaktan hasıl olan bir marazı ancak hareket te-

2° Hareket.
Kolları yukarı uzatıp bacakları yana açmalı, gövdeyi aşağı büküp esnetmeli
Kollar gergin
dizler gergin
bu hareket 5-10 defa yapmalı
ayaklar omuzlar kadar açık

davi edebilir. Yalnız şurası dikkatten kaçmamalıdır : Hareket lâfız gibi kendi kendine bir mana ifade etmez, eyisi fenası, faydalı ve zararlısı vardır. Spor yaparak zayıflamak sevdasile ata ve ya bisiklete binip kalplerini sakatlıyanlar pek çoktur.

Eyi bilmelidir ki usulsuz yapılan jimnastik ve ya spor insana zarar verir.

Evela prensip olarak hareketin lûzumunu takdir etmek lâzım; çünkü vücudumuz bir taraftan aldığı gıdayı, diğer taraftan yakmağa mecburdur. Bu daimî bir muvazene ister, fazla yakınca insan erir, az yakınca şişer. O halde adelelerimizi hergün sabahları, kalkınca

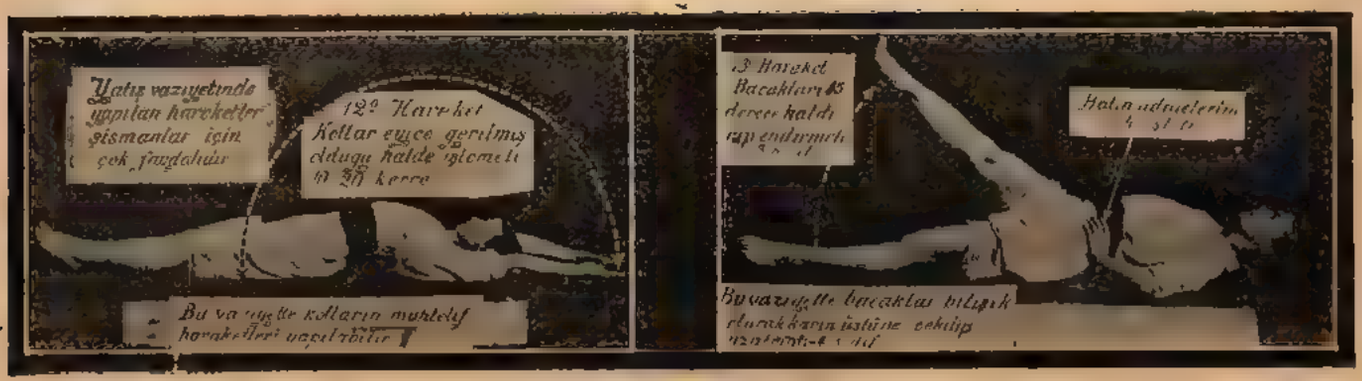
Yatış vaziyetinde yapılan hareketler şişmanlar için çok faydalıdır
12° Hareket Kollar evce gerilmiş olduğu halde yapmalı 20 kere
Bu vaziyette kolların muhtelif hareketleri yapılırlar
13 Hareket Bacakları 45 derece kaldırıp indirmeli
Bu vaziyette bacaklar bitişik olarak karın üstüne çekilip

muntazaman en az bir çeyrek işletirsek ve tedricen hareketlerin miktar ve şiddetini arttırırsak gıdamıza da dikkat edip bir rejim dahilinde yaşarsak altı ay geçmeden vücudumuzun inceldiğini aynızamanda güzelleştiğini görürüz. Güzelleştiğini, diyorum çünkü bir taraftan fazla yağlar yanarak erirken diğer taraftan etlerimiz kuvvetlenip biçime girer. İşte ataların sözü bu noktada doğrudur: «Bir dirhem et bin ayıp örter». Dikkat edilirse görülür ki ayıp örten yağ değil ettir.

En faydalı haraketlerin resimlerini dercediyoruz. Bunların bir kısmı ayakta, bir kısmı otururken bir kısmı yatarak yapılır.

Program:

1.— Bacakları yavaş, yavaş yukarı büküp yine indirmeli ve tedricen süratı ve miktarı arttırmalı. Hareketin daha müessir olması için her defasında iki el ile dizin üstünden tutup bacağın yukarı kısmını karın üstüne çekmeli.

2.— Gövdeyi aşağı büktükten sonra, beli dört beş kere esnetmeli ve doğrulup biraz arkaya uzanmalı.

3.— Sağ bacak önde iken sağa, sol bacak önde iken sola gerintir gibi bir hareket yapmalı.

4.— Hamle ederken, öndeki bacak bükülürken arkadaki şiddetle gerilmeli. Vücut öne meylederken kollar ufkî vaziyette yana açılmalı.

5.— Hamle ederken gerideki bacak, sırt ve kollar aynı meyil dahilinde olmalı.

5.— Geri hamle ederken karnı öne çıkarmamağa gayret etmeli.

7.— İleri hamle ettikten sonra eğilip kalkarken 5inci vaziyete geçmeli.

8. — Sağ el sağ ayağa temas ederken dizler gergin olmalı.

9. — Oturuş vaziyetinde sağ el sol ayağın burnuna temas ederken dizler bükülmemeli.

10. — Kollar yana açılı olduğu halde gövdeyi geri uzatırken, sırt dik kalmalı.

11.— Arka üstü yere yatıp bacakları kaldırırken diz ler gergin olmalı.

12.— Arka üstü vaziyette kolları işletirken bütün vücut gerilmeli.

13.— Arka üstü vaziyette bacağı yukarı kaldırırken ayakburnu ileri bakmalı.

14.— Arkâ üstü yatıp bacakları kaldırırken dirsekler, dizler ve ayak burunları gerilmeli.

15.— Yüzüstü vaziyetinde kol ve bacağı kaldırıp indirirken göğüs yere temas etmeli.

16.— Kolları ve bacakları 45 derece yukarı bükerken nefesi tazyik etmeli.

Gelecek nushada zayıfların semirmek için asıl hareket etmesi lazım geldiğinden bahsedeceğiz.

SELİM SIRRI

TUHAF FIKRALAR:

BELLİ OLUR!

Doktorla hasta arasında:

— Doktor, acaba karnımdaki dert fena bir şey mi?

— Merak etmeyin, fethimeyit ameliyatı her şeyi meydana çıkarır!

NE YAPSIN?

Hanımla hizmetçi arasında:

Hanım — Ayol, ne zaman aşağı kata insem, seni boş oturuyor görüyorum!

Hizmetçi — Ne yapayım, Hanımefendi... Ayağınızdaki yünlü terliklerle o kadar sessiz yürüyorsunuz ki!

DAVET

İki arkadaş arasında:

— Erenköy tarafında bir köşk tuttum... Bayrama seni muhakkak beklerim...

— Peki, köşkün hangi tarafta?...

Köşkünü tarif ederek:

— ... Karşına beyaz bir köşk gelir... Bahçeden geçersin... merdivenden çıkıp camlı kapıyı ayağınla vurursun...

— Neden ayağımla vurayım?

— Çanım, ellerin hediye dolu değil mi ya!..

Hikmet Kırıntıları:

NEŞ'E

Başkalarının mahzun çehrelerini aydınlatmak için kendi çehrelerimizin sevinçle parlaması lazımdır. Şen, mesut ve memnun olduğu görülen bir adam halk için bir nimettir.

Savage

SAADET

Denebilirki neş'e hüzün gibi saridir, sıhhat hastalık gibi kazanılır. Memnun yaşadıktan sonra memnun ölen bir ihtiyar, dünyaya en güzel bir ders ve nasihat vermiş olur.

G. Droz

GÜZELLİK

Şiir bazı şekiller ve bazı fikirlerle beraber ölmez. Bir viran kuş yuvasını yıkın. Kuşların uçtuğunu ve başka yerde yeni bir yuva kurduğunu göreceksiniz.

Tissot

İRADE

İradede şifa verici bir hassa vardır. İnsanın kendinde bir kuvvet bulunduğuna inanılması imkânsız gibi görünen bir çok şeyleri yapmasına kâfidir. Carpante — bir adamın başından geçen bir garip vak'ayı zikreder. Adeleleri çok zaif olan bir adam bir gün gayet ağır bir yükü sırf hafif zanettiği için tuttuğu gibi kaldırmış.

X.

İş Alemine Atılmış

Bir Genç Kızın Mektupları

Muharriri: BELKİS SAMİ

■

7 Temmuz, 1925 İstanbul.

Bu gün bir münasibetle bankamızın idaresinde bulunan yaprak tütün deposuna gittim. Yaşlı, genç, bir çok kadın amele toplanmış. Deponun müdürü Cemal Bey her birile ayrı ayrı konuşuyor, ellerine birer kâğıt veriyordu. Bunlardan bazıları pek hiddetli idi. İkiside höngür höngür ağlıyordu.

— Bu kadınların hepsini mi işe alıyorsunuz? dedim kısa, katı bir sesle cevap verdi:

— Ne alması? hepsine yol veriyorum. Bu gidişle bana da pek yakında pasaportumu verecekler galiba. Bu günlerde işlerin nekadar fena gittiğinden haberiniz yok mu?

Cemal Beyin bu tarzımuamelesine hem şaştım hem de gücüme gitti. Çünkü birkaç gün evel bu zat bana pek nazik davranmıştı. Şaşkın, şaşkın cevap verdim:

— Buraya geleli henüz üç hafta oldu. Tabiî işler hakkında okadar malûmatım yok.

— A! sâhi siz mektepten yeni çıkmıştınız, dedi. Fakat bunu öyle bir tarzda söyledi ki:

— Ha, sahih siz timarhaneden yeni çıktınız, henüz aklınız başınıza gelmemiştir,. gibi bir şeydi. Bu sözlerle tecrübesizliğini anlatmak istiyordu.

Yanımda ağlıyan şişman kadını teselli etmek istedim.

— Ağlamayınız, elbet başka bir iş bulursunuz, dedim.

— İş nerede kızım? Zevcim üç dört aydır açıkta. Altı çocuğumuza evde o bakıyor, ben de burada çalışıyorum. Şimdi ben de işsiz kaldım, bundan sonra halimiz ne olacak, dedi.

Hiddetle haykırdım:

— Madem ki altı çocuğunuz var size yol vermeğe hakları yoktur.

Kadın elile diğer kadınları göstererek:

— İlahi kızım, bu kadınların hepsinin de çocukları var, fakat düşünen kim! Depoda fazla ameleye lûzum kalmayınca mes'ele yoktur, dedi.

Ne olursa olsun bu haksızlıktı değil mi, Fahire? Depoda iş olmıyabilir, fakat onların

sahibi olan banka da fakir değil ya birkaç muhtaç amelenizi muvakkat bir zaman için besleyiversin. Mektepten çıkalı çok olmadı. İktisat notlarım hâlâ ezberimde, arzutalep düsturları hatırımdan çıkmadı ama, insanın kalbi yumuşayınca ilim para etmiyor. Her halde bu kadar insanın canını yakmamak için bir çare bulunurdu değil mi?

Cemal bey ne bankanın, ne de kendisinin bu kadınlara yol vermek istemediğini, fakat bundan başka çare olmadığını söyliyordu.

— Bunların hepsini istihdam edebilmek için bankanın kazancını arttırmak çaresini bulmalı. Bunu da ne siz yapabilirsiniz, ne de ben, diyor ve gülüyordu. İhtimal benim tecrübesizliğimle alay ediyordu. Ben de içimden:

— Keşke bankanın sermayesini arttırmak çaresini bulabilsemde bu biçareler de kurtulsa, diye düşünüyordum.

Yeni yeni şeyler öğrenen kardeşin
SELMA.

•

12 Temmuz 1925

Sevgili kardeşim,

Bana evdekilerle daha çok temas etmemi, onlardan uzak kalmamamı tavsie ediyorsun. Esasen bu küçük evdeki kiracıların birbirinden pek uzak kalmak ihtimali yok ki. Hatta bu insanlarla biraz fazlaca temas etmek bile mecburi oluyor. Samimiyet lûzumsuz derecede ileri gidiyor.

Mesela burada yaşıyanlardan Verjini isminde pembe yüzlü, şişman bir kız var ki ona hiç tahammül edemiyorum. Bu sabah banyonun kapısı önündeki basamaklarda oturdum. Nihayet kapı açılıpta içerden Verjini çıkmaz mı! modası geçmiş sabahlığımı aşağıdan yukarı süzerek souk bir tavurla:

— Ay bekliyor miydiniz? dedi.

Heman müstehzi bir tatlılıkla cevap verdim:

— Evet efendim, mubarek cemalinizi görmek için fırsat bekliyordum, dedim. Fena ettim ama, ne yapayım, her sabah aynı hikaye. Bütün tuvaletini ikmal etmeden oradan bir türlü çıkamaz.

O sabah kahvaltıda ev sahibesine hafifçe benden şikâyet ettiğini işittim.

— Selma Hanım biraz sinirlice, diyordu. Muhatabının cevabı da onunkine pek müreccah değildi.

— Sinirli olduğuna dikkat etmedim ama, tahsil görmüş bir hanıma yakışmıyacak kadar kaba tavurları var.

Bu ademimemnuniyetin sebebini de biliyorum. Buraya ilk geldiğim günlerde, ev sahibesi Madam Ağavni benimle sıkı fıkı dost olmak, beraber konserlere gitmek falan gibi şeyler istedi. Bir müddet o kendini beyenmiş tavurlarla anlattığı hikâyeleri sabırla dinledim. Fakat sonunda sabrım taştı, onun zevk aldığı konserlerden, eğlencelerden hoşlanmadığımı açıkca yüzüne söyledim. Şimdi artık bir arkadaş da buldu. Bana muhalefet için pek yakında iki azalı bir klüp teşkil etmeleri pek muhtemeldir.

Hem bu pek müessir bir teşkilat olacaktır; çünkü hizmetçi kızla da araları pek eyi. Güzel sulu bir büftek oldu mu heman Virjiniye ikram edilir, tatlının mutena bir parçası oldu mu onu Madam (Ağavni) nin alacağına şüphe yoktur.

Bu küçük şeylere dikkat edecek kadar insan bayağılaşmasın, değil mi Fahire? Fakat sakın öyle düşünme. Bu pansiyonlarda insan nekadar acıkıyor, bilsen. Ekseriya annecimin elile hazırladığı piliç kızartmasile fıstıklı, üzümlü pilavın sofraya gelişi gözümün önünden resmigeçit yapıyor. İşte o zaman aile sofrasının bütün cazibesini idrak ediyorum.

Burada yemek saatleri uzun ve sıkıcı. Yemekten sonra da her kes salonda toplanıyor. Ben de onların arasına karışsam bir türlü, karışmasam bir türlü, gitmezsem garip görünüyor, ve onlara kendimden bahsetmek fırsatını vermiş oluyorum. Naçar gidiyorum. Aramızda küçük tiçarethânelerden birinde kâtiplik eden bir kızcağız var. Sesi fena değil, fakat aleme maskara olmaktan da çekinmiyor. Şarkılar mi söylemiyor, tuhaflıklar mı yapmıyor! Her kesi güldürüyor. Her kes onun bu marifetlerini fevs kelâde buluyor ve alkışlıyor.

Bu akşam ona neden bir az daha ciddiyetle hareket etmediğini sordum. Omuzlarını silkerek cevap verdi:

— Aman istemem, ne olacak bu ölümlü dünyada her dakika cenaze merasiminde imişiz gibi ciddi olmağa ne lûzum var? dedi. Acıdım doğrusu. Çünkü bazı noktalarda meziyetleri de olan bir kızcağızdır. Bir az daha vakur olsa ne eyi olacak, ama neme lâzım kendi düşünsün.

Muhabbetle: SELMA

KÂİNAT VE İNSAN

Muharriri: M. KEMAL

Bir kaç ay mukaddem heyetşinaslar Nova Piktoris namındaki bir yıldızın ikiye ayrıldığı haberini verdikleri zaman, bu harikulâde yeni bir keşf imiş gibi kayt ve telâkki edildi. Halbuki, bu hadiseisemaviye Kristof Kolomp doğmazdan altmış sene evvel vukua gelmiştir. İnsanlarca malûm olabilen en seri vasıta bize o haberi ancak bu kadar zaman geçtikten sonra getirebiliyor. Mezkûr yıldız ile küreiarz arasındaki mesafe o kadar büyüktür ki saniyede 186,000 milden fazla sür'ate malik olan zıya bu mesafeyi beş asırda katedebilmiştir. Bunu bir an düşündüğümüz zaman böyle muazzam bir alem içinde insanın ne derece küçük bir mevcudiyet olduğuna mütehayyir kalmamak kabil değildir.

Fikrimizi izah edelim:

En süratli olmak üzere tanıdığınız şeyler nelerdir? Kasırgayı ele alsak saatteki sürati yüz mildir. Lokomotif? yuz yirmi. Yarış otomobili? İki yüz altı. Tayyare? Üç yüz elli. Bunların hepsi de çok ağır! Halbuki zıya, siz bir tek nefes alıncaya kadar, küreiarzı sekiz defa devredebilir. Böyle saniyede 180,000 mil sürate malik bir şuaa rakiben fazada seyahate çıkabilseniz en yakın yıldıza üç buçuk senede varabilirsiniz. Meselâ, Şuarayıyemani yıldızına yirmi iki senede vasıl olursunuz. Uzaktaki yıldızlara varmak için ise asırlar geçmek iktiza eder. Kehkeşanın en yakın yıldızına altı yüz asırda gidebilirsiniz, ve elyevm fennen en uzak olmak üzre bilinen yıldıza varabilmeniz için bin asır lâzımdır. Bu yıldız, zıyası hala gelmekte olmasına rağmen kablettarih, hatta insan halk olunmazdan evel, gök yüzünden yok olmuş olabilir. Mamafih, biz onu yine görürüz. Çünkü zıya oradan kürremize gelinceye kadar 100,000 senelik bir zaman geçmesi iktiza eder ve oradan bu akşam yola çıkan bir şua küreiarza bin asır sonra, yani kürremizde dört bin nesil gelip geçtikten sonra vasıl olacaktır. O zaman bu şuaın kürremizde nasıl bir medeniyet göreceği de ayrıca şayanı dikkat bir meseledir.

Lindberg, tayyaresinin son süratile hareket etmek üzre Merihe uçsa, mezkûr seyyareye daha varmadan yetmişlik bir ihtiyar olur.

Bu sahifa üzerindeki bir nokta, küreiarzın kâinat içinde işgâl eylediği mevkiden tasavvur olunmaz derecede çok daha büyük bir mevki tutmaktadır. Böyle nihayetsiz bir alem içinde insan ne kadar küçük bir mevcudiyet görünür! Adeta, muazzam bir şehr içinde kaybolan bir adam gibi kalmıyor mu? Halbuki, o muazzam şehirde harta üzerinde bir zerreden ibarettir. Küreiarzın kendisi de kâinat içinde Bahrı-muhitten bir damla gibi kalır. Sonra, bu gördüğümüz kâinatın haricinde başka başka avalim var.

eçenlerde Perks rasathanesi müdürü Profesor Edwin kâinatın akıllara durğunluk veren azamet ve cesameti hakkında basit bir fikir verebilmek için yaptığı mukayesede: «Eğer elinizdeki küçük bir gümüş parayı kehkeşana doğru tutarsanız, para takriben on beş milyon güneşi nazarınızdan saklamış olur;» diyordu'

emanın binde birinden daha küçük bir kısmının gece alınan fotografında 400,000 kadar yıldız müşahede edilmiştir.

zak mesafede bulunan Kelbülakrep yıldızı teleskoplarla bakıldığı zaman mini mini bir nokta gibi görünüyor, halbuki güneşten kırk milyon kerre daha büyüktür.

MEŞHUR ADAMLAR GALERİSİ

KARUZO

Ötedenberi san'at diyarı olarak tanınmış olan İtalya, tiyatro san'atına pek mümtaz tenorlar kazandırmıştır. Mengozzi, Mario, Rübini, Masini gibi büyük tenorlar hep İtalyada yetişmiştir. Yirminci asır bidayetinin en parlak san'at yıldızlarından biri olan Karuzo da bu meyandadır.

Enriko Karuzo 1808 senesinde Napolide doğmuştur. On yaşında hem makinist olmağa çalışır, hem kiliselerde ilâhiler okurdu. Hocası J. Vergine küçük Enrikoyu ilk defa kilisede dinledi, sesini beğendiği için ona hususî ders vermeğe başladı. Çocuk bir taraftan tağanni dersi alıyor, bir taraftan da Kont de Barinin ahırında seyislik ediyordu.

Daha o zamandan beri vücudunda semizlik baş göstermeğe başladığı için at uşaklığından vaz geçmeğe mecbur oldu. O tarihten itibaren tiyatroyu kendine meslek ittihaz etti. İlk defa Napolide Milvo tiyatrosuna 300 frank aylıkla girdi. Evela Palermoya, sonra Mısıra seyahat etti; avdetinde halkın nazarında nail olduğu büyük rağbet üzerine kendisine başlıca roller verilmeğe başlanıldı.

Fakat çok geçmeden şöhreti memleketinin hudutlarını aştı. Sen Petresburgta, Moskovada, Varşovada tağanni etti. Bolonyada ve Milanın Skala tiyatrosında çalıştıktan sonra 1905 de bir İtalyan trupu ile birlikte Parise gitti; orada temsil ettiği Palyaço, Ayda, Manon operaları Karuzo için parlak bir zafer oldu. 1912 senesinde Paris operasında «Far West Kızı» ismindeki operayı büyük bir muvaffakiyyetle ibda etti.

Karuzo 1907 senesinden beri New Yorkta, «Metropolitan Theatre House» ta icrayısan'at etmekte idi. Bu müessese ile olan kontratı evelce senede bir milyon frank üzerinden idi. Bu para bil'âhare bir milyon dolara yani bizim paramızla takriben iki milyon liraya iblağ edildi.

1920 senesi sonlarında müessif bir kaza bu parlak kabiliyeti, boğazında patlayan bir damar, san'atkârı katî bir akamete mahkûm etti.

Artistin bu felâketi üzerine gayet müşkil bir vaziyette kalan «Metropolitan» Tiyatrosu idaresi Karozunun yerine Bengamino İgliyi koydu. Zavallı tenor meyus bir halde vatanı aslisi olan Napoliye döndü. 1921 senesi Ağustosunun ikinci günü orada vefat etti.

Karuzonun ölümü ile harikulâde bir ses ebediyyen susmuş oldu.

Hem geniş, hem de tannan olan bu seda, kuvveti nispetinde saf ve latif bir ahenge malikti. Paris Operasında Karuzonun sesini havi plâklar, zaptedildikleri tarihten yüz sene sonra istima edilmek üzre, kemaliitina ile hıfzedilmektedir.

Karuzo Fransa hükûmetinin Lejion D'Onör nişanile taltif edilmiştir.

Cenaze merasimi Napoli şehri tarafından pek parlak bir surette icra ve naşı tahnit edilmiştir. Karuzonun mirası takriben otuz milyon italyan lireti idi.

İşte insan bu muazzam kâinat karşısında hiç kıyas kabul etmez derecede naçiz bir şey olmakla beraber fikir noktainazarından muhakeme edilince vaziyeti büsbütün başkalaşır.

İnsan iptidadan beri daima kendisinden daha kuvvetli düşmanlarla çarpışmıştır. Yıldırım, fırtına, vahşi hayvanlar, hastalıklar onun irsî düşmanlarıdır. Fakat dımağını kullanması sayesinde bunların hepsine galebe çalmıştır. İnsan, laboratuarlarda üç milion voltluk yıldırım ile oyuncak gibi oynar. Yüz kadem irtifaındaki dalgalar üzerinden fütursuz geçer. Bir vakıtlar ecdadının hayatını tehdit etmiş olan canavarları kafesler içinde, hayvanat bahçelerinde çocuklarının eglencesi yapar.

İnsan, icatettiği televizion ile, küreiarzın obir tarafındaki bir dostunu görebilir; tayyaresile Bahrimuhiti bir hamlede aşar; otomobilini en seri geyikten daha hızlı koşturur. Dımağı sayesinde, insan geyikten daha seri, filden daha kuvvetli, kartaldan daha keskin gözlü olmuş ve hava, kara, ve denizin üçünü de fethederek dünyanın hakimi mevkiine yükselmiştir.

M. K.

Eğlenceli

Muharriri:

Eşeğin İnsanlığı

Ben yaramaz olduğu kadar merhametsiz bir çocuktum. Aciz hayvanlara zulmetmek, en büyük zevkimdi. Kuş yuvalarını bozmak için ağaç tepelerine çıkar, karınca yuvalarına su doldurur, eşeklerin kulaklarına ısırğan tozu atardım. Bir kere bir alil köpeğin kuyruğuna sicimle bir gazete kâğıdı bağlamış, sonra kâğıda bir kibrit çakarak hayvanı motor gibi arkasından dümanını çıkara çıkara sokaklarda dört döndürmüştüm.

Bir kere de bir horozla bir küçük kediyi ayaklarından birbirine bağlamıştım. Hayvancağızlar birbirlerinden kurtulup kaçmağa çalıştıkça yuvarlanıyorlar, bu işin mesuliyetini birbirine atfederek, birbirleri tarafından yakalanıp yuvarlandıklarına hükmederek altalta üstüste boğuşuyorlardı. Horoz kedinin bir gözünü çıkarmış, kedi horozun ne kadar tüyü varsa yolduktan sonra incecik boğazını koparmış, ben de pek iftihar edilecek bir şey yapmış gibi kahkahalarla gülmüştüm.

Bir gün bahçede otların arasında kocaman bir kaplumbağa bulmuştum. Sevindim, mahallede ne kadar çocuk buldumsa hepsini eğenceli bir temaşaya davet ettim.

Hayvanı evela bir sepete sokarak kuyuya salladım. Sonra çıkararak alçak bir duvarın üstüne koydum. Sekiz on adım uzaktan iri taş parçalarile nişan talimi yapmağa başladım.

Kendim için merhametsiz dedim amma, aşağı yukarı bütün çocuklar öyledir. Bir büyük sanatkârın dediği gibi bizim dilsiz kardeşlerimiz olan bu müdafaasız hayvanlara edilen beyhude ve zalim işkencelerden az çok zevk almıyanı yok gibidir.

Evela beni hayret ve takdir ile seyreden mahalle arkadaşlarım sonradan kendileri de birer taş aldılar ve duvara müthiş bir bombardımandır başladı. Taşlardan bazıları zavallı kaplumbağaya geliyor, kabuğu yer yer kırıp çatlatıyordu. Mamafi hayvancağaz gittikçe azalan bir süratle sallana sallana yürümeğe devam ediyor. Geçtiği yerde bir kırmızı ince iz bırakıyordu. Nihayet bir kaya parçası onu duvarın bir yıkık yerinden caddenin ta ortasına fırlattı. Fakat oyun hâlâ bitmemişti. Sekiz on adım öteden, uyuz, ihtiyar bir eşeğin çektiği bir süprüntü arabası ağır ağır geliyordu. Yarım dakika sonra tekerlekler muhakkak kaplumbağının üstünden geçecek, kabüğun içinde ne bulunduğunu da gözümüzle görerek gönlümüz rahat edecekti.

Fakat eşek kırık kaplumbağanın önünde birdenbire durdu. Hâlâ unutmadığım bir merhametli tavurla başını eğdi, hayvanların dilile bir şey söyler gibi dudaklarını bir kaç kere açıp kapadı, sonra yavaşça yolunu değiştirdi, tekerleklerini kaplumbağaya değdirmeden yürüyüp gitti. Karşı pencerede oturan ve eli ayağı tutmadığı için o vakte kadar bağırıp söylenmekten başka bir şey yapmamış olan ihtiyar bir kötrüm avaz avaz haykırdı:

— Ulan yumurcaklar, yazıklar olsun size; şu eşek kadar insan olamadınız!

***

İnsandaki büyük inkılabların bazen pek küçük sebepleri olur. Bu «Eşek kadar insan olamadınız» sözü benim izzetinefsime dokundu. O zamandan sonra hayvanlara zulmettiğimi pek hatırlamıyorum.

Kuyuya Düşen Bahçavanlar

Kasımla Şaban Tiranlı iki Arnavut bahçevandı. Beş seneden beri Edirne Kapısından bir az uzakta bir bostanda çalışıyorlardı.

Sahifeler

Ağustos Böceği

Bir gece sabaha doğru bu iki arkadaş bağıra bağıra Türkü söyliyerek bahçelerine dönüyorlardı.

O gün evlenen bir hemşerilerinin düğününde bu saate kadar yemek yemişler içki içmişler ve oynamışlardı.

Beyhude yol yürümemek için caddeyi bırakmışlar, tarlaların arasına sapmışlardı. Gece karanlık olduğu için etraflarını pek eyi görmiyorlardı.

Kasım bir aralık arkadaşının sustuğunu farketti:

— Ne türkü söylemessin be Şaban? diye sıkıştırdı, cevap alamadı. Hayretle etrafına bakındı, Şaban yoktu. Bir anda sanki yer yarılmış da içine girmişti.

Arnavut ayılır gibi oldu, etrafı dinlemiye başladı. Derin derin bir inilti geliyordu. Sesin geldiği tarafa doğru yürüdü. Bir az sonra karanlıkta kocaman bir bostan kuyusu gördü.

Demek Şabanın birdenbire susmasına sebep sarhoşlukla bostan kuyusuna yuvarlanması imiş.

Kasım evvela bağırmağa başladı. Fakat bu saatte buradan kuş uçmaz kevran geçmezdi. Birdenbire Arnavudun aklına bir şey geldi. Kendi bostanlarındaki kuyu için o gün bir kangal ip almıştı. Kuvvetli ve cesur bir adamdı. Tereddut etmeden omuzundan zembili indirdi:

— Korkma Şaban... geliyorum, diye bağırarak kangalı açtı, bir ucunu kenardaki bir ağaca bağladı, sonra ipe sarılarak kuyuya indi.

Şaban bir kere suya dalıp çıktıktan sonra ayılmış, kuyunun kenarındaki taşlara tutunarak imdat bekliyordu. Arkadaşı nekadar kuvvetli ve cesur bir adamsa o okadar zaif ve korkaktı.

Kasım:

— Korkma be Şaban... Sarıl belime, dedi, ip sağlam, kollarım kuvvetli. Evel Allah seni de kendimi de çıkarırım.

Şaban arkadaşının bacaklarına asıldı. Kasım pek fazla güçlük çekmeden çıkmağa başladı. Kuyunun derinliği iki misli olsa Arnavudun bazularındaki kuvvet kâfi gelecekti. Fakat kuyunun ağzına yaklaştığı zaman, ip avuçlarının içinde kaymağa başladı.

Şaban:— Ne durdun be Kasım? diye bağırdı.

Öteki :— İp kayar avuçlarımın içinden... Çekerim çekerim, yine buradayım. Ateş çıkar ellerim içinden... diye cevap verdi.

Kuyunun ağzına nihayet bir iki arşınlık yer kalmıştı. Fakat Arnavudun bütün gayretine rağmen bu mesafe bir türlü eksilmiyordu.

Arnavut — Bire Şaban avuçlarım kurudu, ipi bırakacağım, diye inledi.

Öteki — Aman gayret, dedi, yazık olur gençliklerimize.... Ellerin kurudu ise avuçlarının içine tükür.

Bu hakikaten eyi bir akıldı. Çapa çapalarken avuçları kuruduğu zaman da böyle yapmaz mıydi?

Kasım avuçlarına tükürmek için ipi bıraktı! Neticeyi tasvire bilmem hacet var mı?

Fransuva Jozefin Benzeri

İmparator Fransuva Josefin bir benzeri vardı : Aynı yaşta, aynı vücut ve çehrede bir ihtiyar adam. Mamafi benzerlik yalnız şekillerinde idi, talilerinde değil. Çünkü İmparator sarayında debdebe içinde yaşarken benzeri sabahtan akşama kadar, yağmurda çamurda, Viana sokaklarında kundura boyardı.

İmparatoru yakından tanıyan bazı kimseler onu görünce hayretle bağırıyorlardı. Hatta rivayete göre bazı kimseler de İmparatoru mem-

Nova Skotya Kilimleri

Ebedî trikotaj ve ajur işlerinden gözleri yorulan hanımlarımıza Nova Skotya kadınları tarafından büyük sabır ve maharetle yapılan kilimleri tanıtmak her halde faydesiz değildir. Çünkü bizim hanımlarımız da bu uzak şimal memleketindeki hemşireleri gibi, uzun kış gecelerini eğlence ve meşguliyet içinde geçirmeğe, onlar gibi hayallerinin kanatlarına geniş bir saha vererek, rengârenk modeller ibda etmeğe, ve böylelikle bir ifade vasıtası bulamamış kabiliyetlerine yep yeni bir mecra vermeğe fırsat bulacaklardır.

Bazan çocukça denecek kadar basit hatlarla, bazan de en muğlak san'at eserlerini andıran girift çizgilerle işlenen bu rengârenk kilimler ne kadar güzel ve ne kadar gösterişlidir.

Aynı zamanda insanı hayrete düşürüyorlar, çünkü bu kilimler hemen de hiç masrafsız denebilecek bir tarzda vücuda geliyorlar: bunları yapmak için eski elbise ve çamaşır parçalarından, eski paçavralardan; kilimin boyunda ve modeldeki şekillere zemin teşkil edecek seyrek dokumalı bezden; bir de uzun saplı bir kroşeden başka bir şey lâzım değil!

Hiç yoktan bir san'at eseri deneçek kadar güzel işler vücuda getirmek, idareyi seven hanımlarımız tarafından her halde sevinçle karşılanacak bir şeydir. Hanımlarımız arasında, Nova Skotyadaki hemşireleri gibi vakitlerinden nakten istifade etmek istiyenler bulunacağı gibi, sırf eğlence için, sırf güzel bir eser

---

leket ahvalini anlamak için teptil olarak sokağa çıktı sanıp peşine takılmışlar, selâma durmuşlardı.

Bu benzerlik kunduracıda acaip bir gurur uyandırdı. Saçını sakalını İmparator gibi kestirmeğe, sokakta onun gibi vakarla yürümeğe başladı. Nihayet fakir fakir sokaklarda dolaşmağa tenezzül etmez oldu. Boynunda boya kutusuile sarayın etrafında dolaştı. İhtiyar boyacı yavaş yavaş şöhret kazanıyordu. İmparatorun yüzünü görmeğe muvaffak olmıyan bir çok kimseler onu seyretmeğe geliyor, bazı kimseler de sırf İmparatora benziyen bir adama kunduralarını boyatmak gururunu tatmin için ona müşteri oluyordu.

Bu hal saray erkânının dikkatini celbetti. İmparatora yaranmak istiyen bazı mabeyinciler huzura çıktılar:

— Böyle böyle Haşmetmaaba benziyen bir boyacı var... Halkın adi bir kunduracıyı İmparatora benzetmesinde mahzuruidarî var. Ferman buyurulursa bu adamı paytahttan çıkaralım, dediler.

Fransuva Josef kalendermeşrep bir adamdı; mabeyncileri dinledikten sonra güldü:

— Ben bunda bir mahzuruidarî görmiyorum, dedi, bir çok kimselerin kundura boyacısını bana benzetmelerinden ne çıkar? «İmparator Fransuva Josef boyacıya benziyor» demiş bir kimse varsa haber verin de bir çaresine bakalım.

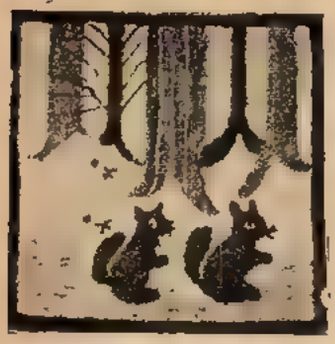

vücuda getirmenin vereceği temiz zevk için de işliyenler çok olacaktır. Böyleleri evlerinin tefriş ve tezyininde elde edecekleri bu yeni ve kıymetli dekoratif unsur için sarfetmiş oldukları emeği fazla görmiyeceklerdir.

Bu kilimleri yapmak için evvela eski parçalar biraraya getirilerek tasavvur olunan modele göre renkleri tefrik ediliyor. Arzu edilen renkleri elde etmek için hem bildiğimiz anilin boyaları, hem de nebatî boyalar kullanılabilir. Nova Skotya

kadınları tatlı bir yeşil için ıspanak yaprağı, turuncu için soğan kabukları, pancar yaprakları kullanıyorlar. Yünlü kumaşlarda ve yapağıda, koyunun sırtından çıktığı gibi kahve rengi ve siyah yünlü de ilâve edilirse, epyi renkler elde edilmiş olur.

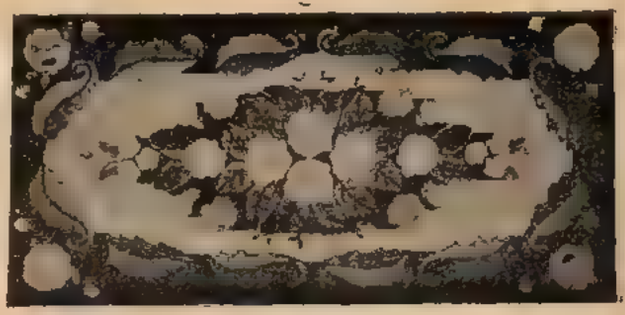

Bu renkli kumaş parçaları iplik gibi ince ince kesilir. Tahta gergefe gerilmiş zemin için kullanılan kalın dokuma bezin üstüne model cizilir. Uzun saplı kroşe ile renkli parçalar dokumanın deliklerine sokulur. Sol el gergefin altından bu parçaların vaziyetini idare eder. Modele

göre renkli bez parçalarile işlemeğe devam edilir.

Bu yeni ve güzel sanaatın memleketimizde de Şimalî Amerikada olduğu gibi bazı ailelerin geçinmelerine, bazılarının da yep yeni bir tezyin vasıtası edinmelerine sebep olması her halde temenni edilecek bir şeydir.

Ecnebilerden Odalarımızın

Tezyini ve Tefrişi Hakkında

Neler Öğrenebiliriz?

Ev döşemek olduk-ça güç bir sanat-tır. Bu sanatta muvaffak olmak için insan bir odayı dö-şerken döşemenin, halı-ların ve duvarların renk-lerinin uyğun olmasına, pencerelerin hatlarile eşyanın hatlarının müte-vazin olmasına, aydın-lığın en çok lazım olan noktalara düşmesine, her eşyanın gerek istimali

noktainazarından ge-rek odanın tezyini noktainazarından en çok faideli olacak yerini bulup ona gö-re yerleştirmeğe itina etmelidir.

Bir kaç basit kai-de var ki her ev hanımı bunları öğre-nip kendi evinin es-ki eşyasından daha fazla istifade edebi-lir. Mesela :

Her yazıhane ve ya yazı masasının üstü-ne zıya sol taraftan gelmeli. Çünkü insan sağ elle yazdığı için sol taraftan zıya geldiği zaman yazdı-ğı ve ya okuduğu şey tamamile aydınlanmış olur.

Oturulacak kanape ve ya koltuğun ve ya ka-nape koltuk grupunun civarında bir ve ya bir kaç masa bulundurmalı. Bunlar hem odanın gü-zelliğini artırır hem de eldeki kahve ve ya çay fincanını ve ya kitabı kolaylıkla ve zahmet-sizce koymağa yarar. Avrupada ve Amerika da şimdi kanapelerin ve koltukların yanına vaz-edilmek için yarım beyzi ve ya yarım yuvarlak yahut küçük mustatil masalar bulunduru-yorlar. Bunlar, dediğimiz gibi hem güzel hem kulla-nışlı şeyler, ve kanapenin koluna tamamile dayandık-ları için kabil olduğu kadar az yer işgal ediyorlar.

Her odada döşemenin tahtası, perdelerin ve halının rengi birbirine uyğun olmalı. Aynı renk değil, fakat birbirlerile zıt renkli olmamalı. İnsanın eşyası arasında en kıymetli olanı, en çok itina ile intihap ettiği, hiç şüphesiz ki halılarıdır. Binaenaleyh her kişin umumiyetle en çok sevdiği ve beğendiği şey halısı olur.

Onun için bir odayı döşeyeceğiniz zaman evvela halısını nazarı itibare alın. Elbet onu beğenerek, özenerek almışsınızdır; yahut size ailenizden kalmıştır. Onun en bariz rengi hangısı ise onunla, yahut o renk çok çiy düşecek ise ona pek uyğun olan bir başka renk ile perdelerinizi yapın. Döşemenizin rengini aynı halıdan bulacaksınız. Kanapelerin ve sedirlerin üstüne vazettiğiniz küçük yastıklarla hep halının güzel ve mütenevvi renklerini odanın her tarafına taşıyacaksınız. Öyle ki her oda, rengi ve hatları itibarile bir ziddiyet mecmuası değil, ahenkli bir küll olsun.

Eşyalarınızın, resimlerinizin hatlarını tevazi ettirmeğe çalışın. Bunun tehlikesi ifrata kaçıp yeknesekliğe düşmektir. Bundan sakınmak için mutlaka birbirinin aynı olan iki eşyayı birbirile muvazene ettirmeğe kalkışmayın. Mesela bir tarafta bir koltuk var diye hemen onun mukabil tarafına aynı şekilde küçük bir koltuk ve bir ufak masa ile, bir geniş kanapeyi bir koltuk ve bir masa ile, bir büyük resmi iki küçük resimle tevazün ettirmeğe çalışın. Tabiî bir çok yerlerde aynı şeyin iki numunesini kullanmağa mecbur kalacaksınız. Fakat bu hususta kat'i bir kaide vazedilemiyeceği için kendi zevkiseliminizi istimal edeceksiniz.

Her odayı döşerken bir merkez intihap etmelisiniz. Odanızda şömine gibi, geniş pencereli bir cumba gibi tabiî bir merkez yoksa siz kendiniz ya geniş bir kanape ile, ya bir piyano ile bir merkez icat edersiniz. Eşyanızın muhim parçalarını bu merkez ittihaz ettiğiniz noktanın etrafına yukardaki kaidelere tebeiyet ederek en cazip surette vazeder; ve etrafa hepimizin en kıymetli mallerimiz meyanına idhal ettiğimiz o çeşit çeşit yastıkları, bibloları, vazoları, abajurlu lambaları itina ile ve düşünce ile koyarsınız. Zahmetinize mukabil her gün daha rahat daha güzel bir muhitte yaşamış olursunuz.

Bu Resimde Kaç Yanlışlık Görüyorsunuz?

Bu resmin ressamı kasten bir çok yanlışlık yapmıştır. Siz kaç tanesini buluyorsunuz? 314 üncü sahifeye bakın, orada yanlışlıkların bir listesini bulacaksınız.

Eminim, küçük dostlar, her ay tarif ettiğim oyunları gördüğünüz zaman içinizden: «Bu kadar çok arkadaş bir araya toplandıktan sonra, elbette eğlenmek çareleri bulunur. Asıl güçlük yalnız kaldığımız zaman oyun bulmaktadır» dersiniz.

Hakkınız var; yağmurlu veya karlı bir günde kardeşinizle evin içinde yalnız kaldığınız zaman eğlenceli oyunlar bulmak güçtür. Bakın size anlatayım, Jale ile Ferit, iki kardeş, böyle yağmurlu bir günde nasıl kolay kolay eğlendiler.

O gün Cuma idi. Jale ile Ferit arkadaşlarına gitmeğe hazırlanırken müthiş bir yağmur başladı. Jale hemen surat asmağa başlıyacaktı, fakat ağabeysi atıldı: «Gel seninle yeni bir yarış oyunu oynıyalım,» dedi. Evvela kal'e yapmak için iki kitabı birbirinden 25 sm. uzaklıkta yere koydu. Jale için de bu kal'eden uzak olmasına dikkat ederek iki kitabla bir kal'e daha yaptı. Sonra ince, hafif kâğıttan 15 sm. boyunda iki mürabba kesti. Her ikisine de birer Japon yelpazesi buldu, yelpaze bulmasaydı, katlanmış gazete kâğıdı da o vazifeyi görürdü. Her ikisi de odanın kal'elerden en uzak olan köşesine gittiler. Ferit «Bir, iki, üç!» der demez yarış başladı. İnce kâğıt mürabbalarını yere, önlerine koydular ve «üç!» denir denmez yelpazelemeğe başladılar. Birbirlerinin kâğıtlarını uçurmamak için kabil olduğu kadar birbirlerinden uzak duruyorlardı. Tabii el ile dokunmak yasaktı. Ne dersiniz, Ferit daha büyük olduğu halde, Jale kazandı, kâğıdını daha evel kal'eden geçirdi, hatta iki defa daha tekrar ettiler, gene Jale kazandı. Okadar güldüler ve eğlendiler ki, Jale ağabeysine başka bir oyun bilip bilmediğini sordu.

Bu sefer, Ferit, yere iki yastık koydu. Karşılıklı oturdular. Ferit elini yumruk gibi kapatarak uzattı: «Bu taş» dedi. Parmaklarını yan yana uzattıp düz tuttu, «bu kâğıt» dedi, iki parmağını uzatıp öbürlerini kapatarak uzattı, «bu makas» dedi. Sonra Jaleye şunları ezberletti: Kâğıt-taş: kâğıt taşı sarar; taş kazanır».

«Taş-makas: taş makası kırar; taş kazanır».

«Makas: kâğıt-makas kâğıdı keser; makas kazanır».

Sonra her ikisi ellerini arkalarına koydular. «Bir, iki:.. üç!...» derdemez ikisi de ellerini meydana çıkardılar, Ferit taş gibi yumruk yapmıştı, Jale makas yapmıştı. «Taş makası kırar» dediler, Ferit bir kazandı. İkinci defasında Jale gene elini makas gibi tutmuştu, Ferit de kâğıt yapmıştı, «makas kâğıdı keser» dediler, Jale bir kazandı. Fakat evela Ferit on sayı yaptığı için partiyi Ferit kazandı. Tekrar oynadılar, bu sefer Jale on sayı yaptı ve kazandı. Jale bu oyunu çok beğendi: «Tren beklerken vapur beklerken de bu oyunu oynıyabiliriz» dedi

Kış Oyunları

Geçenlerde bir mecliste pek zevkle tekrar tekrar, oynanan bir oyun gördüm. Pek kolay olduğu ve oyuncuların adedini tahdit etmediği için pek hoşuma gitti. Her oyuncuya bir parça kâğıt ve bir kalem verildi. Evvela herkesin bir şahıs, tercihen meclistekiler tarafından tanınmış bir şahıs ismi yazması tenbih edildi. Sonra her oyuncu kâğıdın yazılı tarafını kıvırarak sağındaki oyuncuya uzattı. Bu sefer diğer bir şahıs ismi yazıldı. Tekrar kıvrılarak gene kâğıtlar el değiştirdi. Şimdi bir yer ismi, bu iki şahsın nerede buluştuklarını gösterecek bir yer ismi yazılması tenbih edildi. Dördüncü seferde birinci şahsın ikinciye ne söylediği, beşinci seferde de ikincinin birinciye ne cevap verdiği yazıldı. En nihayette de neticenin ne olduğu yazıldı ve kâğıtlar toplanarak birer birer açıldı. Öyle çok gülündü ki zavallı okuyan oyuncu bir çok şeyi işittirebilmek için bir kaç defa tekrar etmeğe mecbur kaldı. Bakın, neticede elde edilen nümunelerden biri:

— Bey.

— Hanıma.

Sinemada rasgeldi.

— «Bugün hava ne sıcak ve ne güzel» dedi.

— «Evvet çok soğuk, ondan böyle sıkı giyindim» diye cevap verdi.

Neticede bir daha görüşmiyecek kadar dargın ayrıldılar.

* * *

Eski Fransız meclislerini pek çok alâkadar eden ve eğlendiren bir oyun, Fransızların (şarad) dedikleri oyun, pek kolaylıkla bizim lisanımıza tatbik edilebilir. Hele evelden bir kaç kişi arasında ihzar edilip de herkest oplandıktan sonra ufak temsiller şeklinde oynanırsa, hem çok eğlenceli hem de çok istifadeli bir şekil alır. Fakat, hiç hazırlıksız da oynanabilir.

Bu oyunu oynamak için evvela oyuncular iki kısma ayrılır. Bir kısım temsil etmeği, ikincisi de seyretmeği deruhte eder. Temsil edecek grup aralarında, her hecesi ayrı ayrı bir mana ifade eden iki, üç heceli bir kelime bulurlar. Mesela İs-tam-bul, yahut, do-lap, gibi bir kelime intihap ederler. Sonra, her heceyi münasip bir tarzda ve bir kaç defa tekrar etmeğe müsait ufak bir sahne tertip ederler. Mes'ela, farzedelim ki, birinci kelimeyi, İs-tam-bul kelimesini intihap ettiler. Bir masa başına oturmuş bir aile, yemek yerlerken ortadaki gaz lambası tütüyor; herkeste bir telaş, herkes: «Bu ne *is*!.. her taraf *is* oldu!...» diye söyleniyor ve ortalığı temizlemeğe kalkışıyorlar. Birinci heceye ait sahne burada bitiyor. Oyuncular eşhası tertip edip bu ufacık sahneyi seyircilerin önünde temsil ediyor. Seyirciler bilhassa tekrar edilen tek heceli kelimeleri kaydediyorlar. Sıra ikinci heceye geliyor, *tam* hecesine. Bu heceyi de tekrar etmek için bir küçük sahne tasavvur ediliyor: Deminki aile gene sofra başında oturmuş yemek yiyor. Kapu çalınıyor ve bir ahbapları giriyor: «*Tam* vaktinde geldin, buyur otur» diyorlar. Misafir diyor ki «*Tam* çorba havası, insana ne eyi geliyor!...» Yemek yemeğe devam ederlerken, şaşkınlıkla birisi diğerinin üstüne çorba döküyor «*Tam* sırasını buldun, şimdi sokağa çıkacaktım» deniliyor. Bu sahne de böyle bitiyor. *Bul* hecesi için bir başka sahne tertip ediliyor: Mes'ela aynı ailenin kızının boncuk dizisi kopup etrafa dağılıyor, kız herkese ayrı ayrı rica ediyor «aman şunları *bul*, ne olursun *bul*.» Cevaben de deniliyor ki «*bul* demek kolay fakat dolapların, masaların altına uzanmak kolay mı ya?» En sonra da bütün kelimeyi birden tekrar etmeğe fırsat verecek bir ufak sahne tertip ediliyor: Aynı aile otururken postacı mektup getiriyor. Üstünü okuyorlar: Dersaadette filan Beye. «Canım, *İstambul* demek varken Dersaadet demekte

(Devamı 317 inci sahifede)

Elbise Kalıbının Tarifi

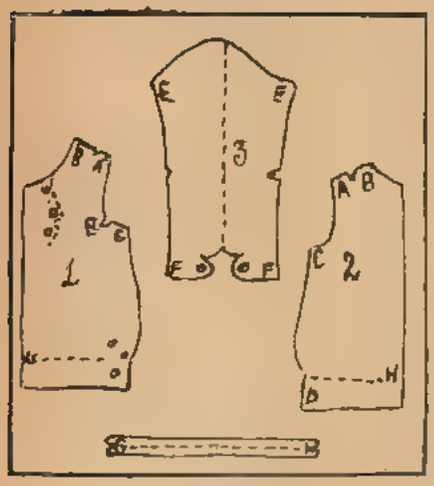

Şimdiye kadar karielerimize takdim ettiğimiz elbise kalıpları epi dikiş bilgisine ve vakite mütevakkıf şeylerdi. Bunu düşünerek bu ay karielermiz için intihap ettiğimiz kalıp, kolay ve çabuk dikilir bir bluz kalıbıdır. Bu bluz arzu edilirse krep di şönden, arzu edilirse krep satinden yahut da hafif bir yünlüden yapılabilir. Yakası gayet zarif bir kavs teşkil ediyor, ve yanda üç dilim ve üç düğme ile kapanıyor. Yakadaki dilimlerin mukabil tarafında, belde, aynı iki dilim tekerrür ediyor. Belde ensiz bir kemer var. Bu kalıp 4 parçadan mürekkeptir, bütün bu parçalar çift kat üstüne biçilecek. Kalıpta dikiş payı yoktur.

Aşağdaki bluzun gayet yeni ve gayet orijinal bir biçimi var. İmprime krep di şönden yapılmıştır. Düz renk biyeler garnitür teşkil ediyor.

Yukardaki bluz istenirse ipekli bir kumaşla, istenirse yünlü kumaşla yapılabilir.

1 numerolu parça. — Bluzun ön tarafıdır. İki kat kumaş üstüne koyunuz ve parçanın ön tarafını kumaşın katına getirerek biçiniz. Yakanın dilimlerini sağ tarafa, belin dilimlerini sol tarafa getiriniz.

2 numerolu parça.— Bluzun arkası. Arkanın ortasını kumaşın katına getiriniz. A. B. harflerini üst üste getirerek omuz dikişlerini dikiniz; C. D. harflerini üst üste getirerek de yan dikişleri dikiniz.

3 Numerolu Parça.— Kol — Bunu da iki katlı kumaş üştüne koyup biçiniz. E. E. harflerini üst üste getirerek kol dikişini dikiniz. E. harfinin isabet ettiği noktada bedene dikiniz.

4 Numerolu Parça. —Kemer— G. H. noktalarından bedene iliştiriniz.

Bu bluz için:

1 metre eninde bir kumaşdan 1,50 metre lâzımdır.

SON MODELLERDE

SADE VE DÜZ HATLAR DEVAM EDİYOR

Bu kış en çok rağbet gören kumaşlar:

Gece için kadife, krep satin, krep romen, voile de sua, benekli ve beneksiz tüller. Akşam için: kadife, krep satin, ve ince yünlüler.

Yukarda sağdaki çay elbisesi bir kaç yeni nokta arzediyor: Bu sene pek çok rağbet gören gayrı muntazam etek, uzun şal gibi sarılan yaka, ve belde geniş bir büzgü ile toplanılan bolluk.

Sağdaki mantonun gayet sade ve kibar bir kupu var. Mukavves bir robanın üstune büzgülerle tutturulumuş bol beden, deminki elbiseyi andırıyor. Onun için bu manto o elbise ile bir kostüm teşkil edebilir.

Yukarda soldaki elbise iki katlı bir etek üstüne hafif büzgülü bir bedenden mürekkeptir. Bu elbisenin en bariz noktaları öndeki iki gropli ve belin hususî inhinası.

Bu modellerden anlaşılacağı gibi, elbiselerin kibar bir surrette güzel olmasını temin etmek için, her elbiseye bir tek fikir ibraz ettirmeli: Mukavves hatlarla başlıyan bir elbisenin her hattı mukavves olmalı; aynı suretle düz hatlar ibraz eden bir elbise baştan aşağı düz hatlarla devam etmeli.

Çocuk Elbiseleri

Çocuk elbiseleri modellerinde ilk göze çarpan nokta el işlerinin, küçük, süslu renkli dikişlerin işgal ettiği mevkidir.

Gerek resmî «misafir elbisesi» olsun, gerek gündelik mektep elbisesi olsun, her anne bir az emekle çocuğunun elbiselerini daha güzel ve daha cazip bir şekle sokabilir. Yukardaki elbiselerin üstündeki renkli dikişleri yapmak aşağdaki resimlerde gördüğünüz gibi gayet kolaydır.

Yukarda sağdaki bebekli çocuğun elbiseleri bej üstüne siyah, beyaz ve turuncu ile işlenmiş. Yanındaki küçük kızın elbisesinde ismi harfleri alt alta işlemek suretile süs olarak kullanılmıştır. Aşağda sağdâki elbise pembe krep dö şin üstüne mavi krep dö şinden dilimler aplike edilmiş ve bunların üstüne pembe güller işlenmiştir.

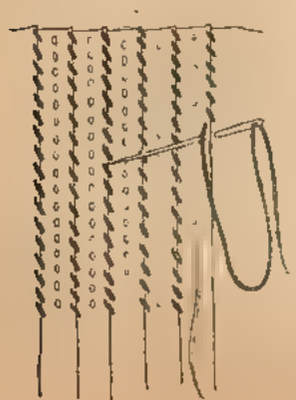

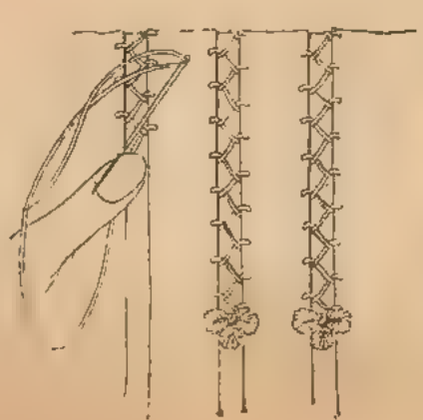

Ev Hanımı Sahifesi

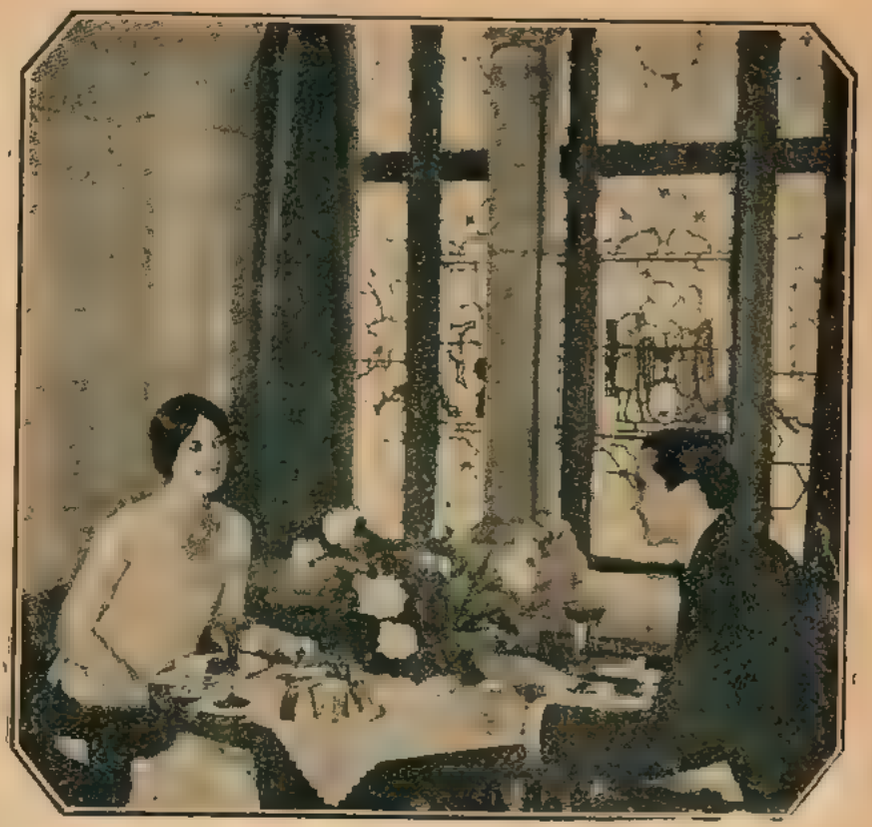

Çikolatalı Sünger Pudingası

Kışın sebzelerin sevimsizliği ve çeşitsizliği yüzünden hepimiz ne yemek pişirteceğimizi şaşırırız. Onun için kışın yemeğin adedini azaltarak iştihamızı ve gıda ihtiyacımızı üstlüklerle tatmin etmekle bu müşkül meseleye biraz çare bulmuş oluruz. Üstlüklerden jelâtinle yapılan tatlılar ve yemekler hem hazırlamaları basit hem de süslü oldukları için bu soğuk günlerde hem tembelliğimize hizmet eder, hem ailemizi -bilhassa çocukları- memnun eder, hem de misafirin gözünü boyar!

4	Yaprak jelâtin		yumurta 3
1/4	Bardak soğuk su		vanilya
1/4	»	kaynar su	bir tutam tuz
1/3	»	şeker	2/3 bardak kurabiye veya pandispanya kırıntısı

6 Yemek kaşığı kakao

Jelatin yumuşayıncaya kadar soğuk suyun içinde bırakınız. Kaynar suyun içinde kakaoyu eritip bir defa kaynattıktan sonra yumuşamış jelâtine ilâve ederek jelâtini eritiniz. Yumurtaların sarılarını limon renginde oluncaya kadar döğünüz. Şekeri ilâve edip gene iyice döğünüz. Yumurtaların akını sertleşinciye kadar kabarttıktan sonra birinci mahlûta ilave edip hepsini bir arada gene kabartınız. Kabarttıkça pudinga koyulaşır. Pek ziyade koyulaşmadan vanilyasını ve kurabiye veya pandispanya kırıntısını ilâve ederek, evvela içinin her tarafı ıslatılmış bir kalıba dökerek donsun diye soğuk bir yere bırakınız. Yeneceğinden biraz evvel pudingayı kalıbı ile beraber sıcak su dolu bir kabın içine bir defa sokup çıkartınız; bu suretle kalıba değen tarafları biraz eriyerek pudinga kalıptan ayrılır. Üzerine büyük bir tabak kapatarak kalıbı tabağın üzerine deviriniz. Sıcak suyun içinde fazla tutarsanız pudinga fazla erir ve biçimi bozulur, az tutarsanız kalıptan kurtulmaz. Mamafi biraz fazla eridiğini görürseniz tabağa devirmeden evvel biraz bekleyiniz: eriyen kısımı tekrar donmağa başlar. Bu pudinganın yanında kaymak, şekerle döğülmüş süt kremi veya evden pişmiş koyuca vanilyalı krema çok yakışır. Kurabiye veya pandispanya kırıntısı koymak ihtiyaridir.

KARAMELLI KREMA

3 bardak süt	şeker
5 Yumurta	vanilya

Kapağı sıkı sıkı kapanabilen ve diğer büyük bir tencerenin içine girdiği zaman o büyuk tencerenin de kapağı kapanabilecek küçük bir tencere veya kalıbın içine üç yemek kaşığı toz şeker koyun. Kalıbı hafif ateş üzerinde evire çevire evvela şekeri eritin, sonra hafif bir kırmızı renk kespedinceye kadar yakın. Bn erimiş yanık şekeri kabın dibi ve kenarlarının her tarafında gezdirin; öyle ki kremayı boşalttığınız zaman mutlaka karemellenmiş yerlere temas etsin. Bu her tarafı yanık şekerle sıvanmış kabı ateşten alıp bir kenara bıraktığınız zaman karamel cam gibi çatlar. Bu hal gayet tabiîdir, bir yanlışlık yaptığınızı zannederek üzülmeyin.

Yukarıda bahs ettiğim büyük tencerede kalıbı örtecek kadar su kaynatıp hazır bulundurun.

Yumurtaların akıyle sarısını bir arada kabartınız. Süte vanilyayı ve biraz fazla tatlı olıncaya kadar şeker koyduktan sonra yumurtalara ilâve ediniz, fakat pek fazla karıştırmayınız. Kabil olduğu kadar yumurtaların köpüklü halini muhafaza ettirmeğe çalışınız. Bu şekerli sütle yumurtayı karamellenmiş kalıba döküp üstünü sıkı kapatın. Daha emin olmak içün bir sicimle paket gibi her tarafından sarın. Kaynar su bulundurduğunuz tencerenin içine koyun ve dikkat edin ki su küçük kalıbın içine kaçmasın. Büyük tencerenin de kapağını kapatın ve su kaynarken küçük kalıp oynamasın diye üzerine ağır bir şey koyun. Sert ateşte bir saat kaynadıktan sonra kalıbı sıcak sudan çıkarıp donuncaya kadar soğuk bir yerde tutun. Krema iyice donduğu zaman üzerine büyük düz bir tabak kapatarak kalıbı devirin. Kalıbı devirirken yanık şeker sularının akıp ziyan olmamasına dikkat edin. O düz tabaktan, derin bir tabağın içine kremayı kaydırarak nakledin; dökülmüş karamel suyunu da tekrar kremanın etrafına koyun. Krema pişerken kalıbın içine su kaçırmamağa ve tenceredeki suyun bitmemesine dikkat edin. Tarifinin uzunluğuna bakmayın, bu tatlının yapması pek kolay ve lezzeti çok güzeldir.

Jelâtin tatlıları ve kapalı kalıplarla pişirilen tatlılar hem çok lezzetli hem de çok süslü olurlar.

ÇOCUK BAKIMI

Tababet ne kadar ilerlerse ilerlesin, eğer bütün halk tabakalarının da tibbî ve sihhî hususata olan şuurlu alâkası da ayni nispetle ilerlemezse, tababetin cemiyete edeceği faideler pek mahdut kalmağa mahkûmdür. Çünki bir insanın hayatında doktorların oynadığı rol ne kadar muhim de olsa, neticede bünyesinin kuvvetini, hastalığa karşı mukavemetinin derecesini, başında bekliyen annesinin veya hasta bakıcısının dikkat ve malûmatının derecesi tayin edecektir. Bir doktor, ne kadar değerli ve kabiliyetli olursa olsun, eğer hastasının evinde tavsiye ettiği rejimi akıllı bir anlayışla tâkip edip onları hastaya tatbik edecek kimse bulamazsa, tedavisinden beklediği istifadeyi elde edemiyecek demektir.

Bundan dolayıdır ki fenni icatları, ve bilhassa umumun gündelik adet ve usullarına taaluk eden icatları, tababet kitaplarının değil, ancak halkın malı olduktan sonra faydalı eserler hasıl edebilir.

Binaenaleyh, çocuk tağgadisinde böyle anlayışlı bir teyekkuz çocuk büyütenler için elzem bir şarttır. Bu son on sene zarfında çocuk bakımında hasıl olan değişiklikler o kadar çok ve o kadar süratla oluyor ki, bunları tâkip etmiyen bir anne muvaffakıyetle çocuk yetiştirememekten korkmalı değil mi?

Yeni doğmuş çocuğun başlıca gıdası, tabiî, süttür. Ve sütlerin en iyisi hiç şüphesiz ki anne sütüdür. Eğer bir anne çocuğunu emzirebiliyorsa hem çocuğunun sıhhatı hakkında endişeden hem de sun'î gıda hazırlamak zahmetinden kurtulmuş demektir. Çünki tabiat, anne sütünü, çocuğun hazmedebilmek kabiliyetine uydurarak, ilk günleri su gibi, gittikçe koyulaşan bir şekilde verir. Fennin yaptığı ve kendisine gaye edindiği işte ancak budur: tabiatın anne sütünde gösterdiği tahavvülleri tahlil ederek, her hangi bir sebepten dolayı bu büyük saadetten mahrum kalan çocuklara da tabiatın sütlerine en yakın gelecek terkipte süt vermek. Çocuk sütlerine bu bakışla bakılırsa, kolaylıkla görülür ki, çocuklara doğdukları günden sütten kesildikleri güne kadar aynı terkipte süt vermek, yahut keyfî bir surette sütün terkibini değiştirmek, fennin gayesine, yani tabiatı mümkün mertebe taklit etmek gayesine hiç muvafık değildir.

Gerek emzirilen, gerekse sun'î süt ile beslenilen çocuklarda ilk nazarı itibare alınacak şey, yemek saatlerinin intizamıdır. Çocuk mütehassısları şu saatleri tensip ediyorlar:

Çocuğun yaşı	24 saatta kaç defa	Gündüzleri kaç saat fasıla ile	Geceleri (10dan sabah 6 ya kadar) kaç defa
1 inci 2 inci günler	4	6 saat	1
3 üncü günden 6 ıncı hafta	10	2 saat	2
6 ıncı haftadan 3 üncü aya	8	2½ saat	2
3 üncü aydan 5 inci aya	7	3 saat	1
5 inci aydan 12 inci aya	6	3 saat	0

Anne sütünün terkibi tahlil edildiği zaman, şu maddelerden mürekkep olduğu keşfedildi: 13 kısım sulp maddeler, 87 kısım su. Sulp maddeler şunlardır: yağ (sütün kaymağı), şeker (süt şekeri ki kamış şekerinden bir az farklıdır), azotlu maddeler ve madenî maddeler. Çocuğa verdiğimiz gıdanın içinde bunların hepsini bulundurmazsak sıhhatı tam bir çocuk yetiştiremiyecegimizi göz önünde tutmalıyız. Çünki bu maddelerin her birinin ayrı ayrı vazifeleri vardır: Yağ, kemiklerin, cümlei asabiyenin, vücuttaki yağların teşekkülüne hizmet eder, ayni zamanda vücuda hararet temin eder. Şeker, hararet temin eder ve yağ teşkiline hizmet eder. Azotlu maddeler, vücudun muhtelif ensacının yâni, kanın, azaların, adelelerin neşvu nümasına hizmet eder. Madenî maddeler ki başlıcaları kireç ve fosfordur, en çok kemiklerin kuvvetlenmesi için elzemdir. Suyun vazifesi ise gıdaları mütemadiyen hallolunmuş bir halde tutmak ve böylelikle azalar tarafından hazmını kolaylaştırmaktır.

Çocuk mütehassısları bu muhtelif maddelerin muhtelif sinlerde emzirilen çocukların annelerinde hangi nispette bulunduğunu tespit etmiş ve sun'î süt ile beslenecek çocuklara şu nispetlerde bulunmasını muvaffık bulmuşlardır.

İlk aylar (3 üncü aya kadar) için süt tertipleri

	I	II	III	IV	V
Süt	60 gr.	90 gr.	120 gr.	150 gr.	180 gr.
Süt şekeri	30 »	30 »	30 »	30 »	30 »
Kireç suyu	30 »	30 »	30 »	30 »	30 »
kaynamış su	510 »	480 »	450 »	420 »	490 »
	630	630	630	630	630

3 aydan 10 aya kadar

	I	II	III	IV	V
Süt	210 gr.	240 gr.	270 gr.	300 gr.	330 gr.
Süt şekeri	30 »	30 »	30 »	22,5 »	22,5 »
Kireç suyu	30 »	30 »	30 »	30 »	30 »
Arpa suyu	0 »	0 »	0 »	120 »	150 »
	630 gr.	630 gr.	630 gr.	630 gr.	630 gr.

Çocuğun ne mıktar süt içeceğini doktorla kararlaştırıp bütün bir gün için sütünü birden hazırlamak en eyi usuldur. Süt daima, kabil ise buz üstünde, kabil değilse en soğuk bir yerde durmalıdır.

KODAK

Fotografilerile hatıralarınızı Yaşatabilirsiniz

"Kodak„ fotografları kadar intibalarınızı dostlarınıza aksettirecek diğer hiç bir vasıta yoktur.

Onlara müşahedelerinizi muazzam tablolar, cazip lâvhalar, bedii gruplar halinde gösterebilirsiniz.

Bilmece Resminin

Yanlışlıkları 304 üncü Sahifeye Bakın

Çadırın kapısını, kapayan kısmı, ve ayakta tutmak için ipleri yok.

Otomobilin ne lambaları var ne de direksiyonu. Garajın eşiği olmamalı; kapısı otomobil geçecek kadar geniş değil; kapının ne eli var ne de menteşeleri.

Bahçe düzeltmek taşın'n mihveri yok.

Hamak ağaçlara bağlanmış değildir. Kitap baş aşağıdır.

Bahçe kovasının ağzının delikleri yok.

El arabasının ayakları yok, tekerleklerinin bölmeleri ve dingili yok.

Çay sofrası iki ayak üstünde duramaz. Süt kabının ağzı yok.

Çaydanın kapağının üstü yok.

Bahçe iskemlesinin arkasında tutacak sopası yok. Şemsiyenin telleri yok.

Fıçıların çenberleri olmalıydı.

Yelkenli geminin yelkenleri yanlış tarafa takılmış; yelkenlerin cıması ve arması yok; küreklerin skarmozları yok. Oltanın ipi yok.

Ressamın sehpasında ne delik var ne de tahta çivi.

Paletin parmak deliği yok.

Ressam iskemlesinin bir ayağı eksik.

Boya fırçaları yok.

Balık ağının delikleri olmalıydı.

Eleğin teli yok.

Kiteç suyu inek sütünün hazmini kolaylaştırmak için ilâve edilir. Arpa suyu hem çocuğun neşvünüması için elzem bir çok mevadı haizdir, hem de hazmi kolaydır.

Bu tertiplerin evvela I incisi ile başlamalı, iki üç gün sonra ikinciye geçmeli, bir kaç gün sonra III üncüye. IV üncü ile V inciye daha yavaş geçmelidir. Çocuğun daha kesif bir tertibe ihtiyacı olduğu kolay anlaşılır: Çocuk sütünü bitirdikten sonra açlık alaimi gösterir, içtiği sütü tamamen hazmeder. Evvela sütün miktarını çoğaltmalı, bunu da kolaylıkla hazmediyorsa, daha kesif bir tertibe geçmeli.

Çocuğun hazmedebileceğinden daha kesif bir süt verilirse hazmedemez, kusar ve ishal olur.

Bütün bu tertiplerde doktorun tavsiyesine göre hareket etmek elzemdir, çünki şahsî bünyelere ait olan gıda işlerinde kat'î bir şey söylenemiyeceği gibi, hiç bir kitap veya makale doktorun tuttuğu mevkiyi tutamaz; ancak meselenin esası hakkında bir fikir vermeğe hizmte edebilir.

Bir Hayal İçin

(227 inci sahifeden devam)

hatırından da çıkamadım... Hasılı kararı verdik... Baloya gideceğiz... Kardeşim fevkalâde marifetli bir kız oldu... Fıkaralık istidatlı bir insanı öyle terbiye ediyor ki... Kibarlık günlerinden kalma elbiselerden birini bozdu, yeni modaya göre çabucak bir balo tuvaleti vücuda getirdi. Yeniden yaptırayım desek, piyasayı bilmiyorum amma, belki yetmiş, seksen lira tutar.. Bana gelince, ben de şimdi smoking tedarikine gidiyorum.

— Smoking mi yaptırıyorsun?

— Budala mısın? kendimi satsam bir smoking yaptıramam... Çarşı içinden kira ile alacağım...

Iskarpinine, ipek mendiline varıncıya kadar her şey tamam olmak üzre bir kat elbiseyi beş liraya hatta, daha ucuz kiralıyorlarmış... Biri bir elbiseci Yahudi için bana bir tavsiye kartı vermişti... Sakın düşürmüş olmıyayım...

Arkadaşım birdenbire telaşlanmıştı. Acele acele ceplerini karıştırıyor, tomar tomar kâğıtlar çıkararak içlerini arıyordu. Nihayet kart balo biletinin arasından çıktı. Bu vesile ile bileti de görmüş oldum. Arkadaşımın davetnamesi bana gönderilenin aynı idi. Gülümsiyerek elimi cebime soktum, zarfı çıkardım:

— Bende de var, dedim, fakat benim artık ısrar edecek kardeşim olmadığı için gitmiyorum.

Bu söz kendi kardeşime garip bir hüznüheycan verdi. İlk defa olarak kendime sordum: «Acaba o da benim zavallı kardeşim için aynı hulyayı mı yapmıştı?»

— Madem ki biletin var, muhakkak sen de gel... İclâl de bir kardeşin sayılır.. Ne kadar memnun olur... Tabiî dans etmeği bilirsin... Bizim İstanbulda başka tanıdığımız yok... Kavalyelik yükümün yarısını sen taksim etmiş olursun...

Ben inat ile reddettim.

Ayrıldığımız zaman ufaktan bir kerre daha seslendi:

— Belki kararını değiştirirsin; benim de, İclâlin de nekadar sevineceğimizi düşün...

(Devamı gelecek nüshaya)

Cılız Adam

(261 inci sahifeden devam)

velki defalardan daha az mukavemet gösteriyordu. Gemiden yakılan kırmızı mahtaplar da şimdi daha parlak görünüyordu. Hatta bir an için göverte baştan başa gecenin karanlığını yırtan bir berraklık içinde görüldü. Fakat çıma bu defa da hedefe vasıl olmamış, şimale doğru düşmüştü.

Cılız adam, «Mak Furland»a yaklaşarak sükûnetle:

— Vapurda yolcu var mı? diye sordu.

— Yolcu mu? Karım ile kızım bu vapurdadır. Eğer bu top ile bir iş göremezsem çımayı gemiye kendim yüzerek götüreceğim!

Ve bunu söylerken yumruklarını sıkıyordu. «Jak Rivers» sükûnetini bozmadı. Bir zamanlar maharetile maruf bir tayyareci olan bu adam zihnen bir hesap yapmakla meşğul görünüyordu. Reisin kulağına eğilerek bağırdı:

— Cesaretinizi kırmak istemem; fakat siz de görüyorsunuz ki bu fırtınada topunuzdan bir netice çıkamaz. Çımayı gemiye vermek için size emin başka bir yol gösterebilirim.

İtimat ilka edici bir seda ile söylenen bu sözler «Mak Furland»ın nazarıdikkatini celbetti. Çımanın başında bitkin bir halde idi. Şüpheli bir tavurla sordu:

— Nedir o?

«Jak Rivers» birden bire büsbütün başka bir adam olmuştu. Altı kadem boyu üzerinde doğrularak sahilin yukarısına doğru kolunu uzattı:

— Şurada hangarda eyi bir tayyare duruyordu onun gazını doldurmak için yardım ettim. Bana iki adam ile bir manavele verirseniz onu hangardan çıkarırım.

Reis bir an alâkadar oldu. Sonra başını sallıyarak:

— Faydası yok, «Jack». Bu iş için daha kuvvetli adam lâzım. Bu mel'un rüzgâr eserken onu sen uçuramazsın. Cılız adam yalvaran bir seda ile:

— Orasını bana bırak. Sen yalnız bana bir manavela ver! dedi.

Reis yine başını sallıyordu, muhatıbını bırakıp ayrılmak üzre iken «Henry» «Jack»a;

— Ben de yardım ederim, dedi.

Bu aralık dizlerine kadar gelen büyük bir dalganın serpintileri içinde kaldılar.

« Mac Furland »:

— Pek alâ «Henry» hadi gidiniz. Vakia faidesi yoksa da... Çünki bu adam dediğini hiç bir zaman yapamıyacak... Daha bu sözler bitmeden «Henry» hangara doğru koşmağa başladı. Cılız adam ayrılırken alelacele talimatını verdi:

— Can kurtaran çımasının ucuna elli kıdemlik bir ilmek yapacaksınız. İki kişi bu ilmeği başları üzerinde yüksek tutsun. Ben şimdi hangarda demir manaveleyi tayyareye o surette rapt edeceğim ki, tahminim gibi tam o ilmek irtifaından uçarken manevele ilmeğe takılacak. Eğer tali yardım ederse çımayı geminin üstünde kesip bırakacağım. Fakat kesecek bir şeyim yok. Çakını verir misin reis?

«Mac Furland», kocaman elini Cılız adamın omuzuna attı.

— Çocuğum cesaretine diyeceğim yok. Fakat neticeden emin değilim. Her halde biz kendi payımıza düşeni yapacağız. Bir kaç dakika sonra «Jack Rivers», «Henry» ve diğer arkadaşile hangarda bulunuyordu. «Jack Rivers» in şu son sözleri reise çok tesir etmişti:

— Reis, eğer geri dönemezsem, tahlisiyeye mensubiyetim anlaşılmak için ismimi bir peykeye ve ya her hangi bir tarafa kazarsınız değil mi?

***

Reis ile adamlarından biri, pür heyecan, ilmeği hazırlayıp kollarının üzerinde tuttular. Mevkiyi işaret için arkadaşlarına kırmızı mehtapta yaktırdılar. Dalgaların uğultusu arasında, çok geçmeden motorun homurtusu duyuldu ve tayyarenin kanatları kendilerine adeta temas ederken uyuşmuş ellerindeki ilmeğin kaçdığını farkettiler. Ruzgârın elinde tayyare bir kaç defa kontrolûnu kaybedecek gibi oldu, fakat Cılız adam bu tehlikeleri atlatmak ve tayyareyi daha emin bir irtifaa çıkarmağa muvaffak oldu. Gemiden yakılan kırmızı mahtapların ziyası yardimile, tayyarecinin fırtına ile yaptığı korkunç muharebeyi tahlisiye takımı sahilden görebiliyordu. Nihayet kazazede geminin göğertesinde heyecanlı bir hareket oldu ve tayyarenin bıraktığı çimayı gemiden hırsutehalikle yakaladıklarını fark ettiler!

Cılız adam dediğini yapmıştı.

Derhal can kurtaran çimasına palanga ve imdat raptedildi. Arkasından tahlisiye arabası sevk olundu. Bir kaç heyecanlı dakika daha geçtikten sonra kazazedelerin ilk kafilesi sahile çıkmış bulunuyordu. Tahlisiye arabası kaptan ve beş taifeyi hamilen son seferini henüz ikmal etmişti ki, imdat gemisinde bir silkinme hissedildi, aynı zamanda geminin göğertesindeki kırmızı ziyalar da birdenbire söndü. Gemi artık batmıştı.

***

Reis «Mac Furland» tahlisiye binasında, zevce ve kerimesini iri kolları arasında sıkarken kaptan «Brevs» a cesur tayyarecinin kendilerini kurtarmak için nasıl hayatını tehlikeye attığını anlatıyordu ve müteessirane:

— Düşün kaptan ki ben onu istihfaf ettim. Halbuki o bize içimizde bu işi yapabilecek yegâne adam olduğunu gösterdi. Şimdi kim bilir zavallı orada ne yapıyor. Bizden kendisine hiç bir yardım imkânı da yok...

Kaptan «Brevs» reisin omuzuna dokunarak cevaben:

— «Jack Rivers» in cesaret ve fedakârlığını ben yakından bilirim. Oğlum ile birlikte uçmuşlardı. Ah! bir kere selametle dönebilse! Fakat pek ümit de yok. Rüzgâr sahilden doğru esmeğe başladı, dedi.

«Jack Rivers», çımayı batmakta olan geminin üzerinde güç bela kesip bıraktıktan sonra müthiş bir kasırgaya yakalanmıştı. Gemiyi kurtardığını biliyordu ve bunun için hiç bir mükâfat istemiyordu. O, hiç bir zaman böyle şeyler beklemek itiyadında değildi. Fakat sahile dönebilirse bu, onun için emsalsız bir tabiî muvaffakıyet olacaktı; çünkü artık tahlisiye takımına kabul edileceğine şüphesi yoktu. Fakat bu soğuğa karşı ne yapmalıydı? Arkasindaki ince yağmürluk sahilde ve dalgaların üstünde iken bir dereceye kadar bir vasıtaitahaffüz olabiliyordu; fakat şimdi bulunduğu irtifada hiç bir tesiri kalmamıştı. Rüzgâr vücudunu adeta kesiyordu. Elleri uyuşmuş, ayakları odun kesilmişti. İrtifa meşerine bakmak için eğildiği zaman gözlerinin de kararğını dehşetle anladı.

O zaman «Jack Rivers» in tayyarecilikteki

hissiiiyat ve tecrübesi imdadına yetişti. Nasıl olursa olsun sahilde bir tarafa inecekti. Şüphesiz aşağıda kendini bekliyen insanlar vardı. Hissiz kalmış olan sol ayağile dümen manavelesini zorlukla itmeğe muvaffak oldu. Sonra önündeki manaveleyede dayanmağa çalıştı. Elleri hareketten atil kalmıştı. Acaba manaveleye bir hareket verebilmiş mi idi? Evet, çünki tayyarenin aşağıya doğru yol aldığını hayal meyal farketti. Fakat karaya nasıl inecekti? Suratle sukut ederken uyuşuk ve hissiz el parmakları sevkı tabiî ile vazifesini yapıyordu. Rüya içinde gibi kırmızı bir ışık gözüne ilişti. Selâmete ermişti.

* * *

Tahlisiye binasının pencerelerindeki kadın ve erkek kalabalığı, her türlü ümitsizliğe rağmen yine ümit içinde bekleşiyorlardı. Birdenbire reis irgildi. Motörün sesini duymuştu. Derhal kapıya koştu.

— Gelin! Çocuk kendini kurtardı. İşte tepemizden geçiyor! diye haykırdı.

Sahilde hemen kırmızı mehtaplar yakıldı ve herkes dişarı fırladı.

Altından acibişşekil buz kümeleri sarkan, her tarafı karla mestur, eğri büğrü, kanatlı, büyük bir şey bulutlardan aşağı inmekte idi.

Bir sukut gürültüsünü meşum bir sükût takip etti. Reis koştu.

Hurduhaş olmuş tahta ve yelken bezi yığını arasında Cılız adam oturuyordu. Yüzü bembeyaz kesilmiş, caketini buz kaplamiş, gözleri kapalı idi. Reisin sesini duyduğu zaman mecalsız bir hareket gösterdi. Titriyerek:

— Kefeni yırttım, reis, dedi, bir sigaran var mı? Ağzımdakini düşürdüm!

Kış Oyunları

(306 inci sahifeden devam)

ki mana nedir?... Cevap yazarken de ki: Biz İstanbulda, filân yerde otururuz, Dersaadette değil,» deniyor.

Seyirci olan grup tabiî şimdiye kadar hangi hecelerin temsil edildiğini zannediyorsa kaydetmiştir. En son sahnede şüphe ettiği kelimeyi işitirse, temsilin nihayetinde kelimeyi meydana çıkarır, ve oyunu kazanır. Eğer hemen bulamazlarsa, seyircilerin aralarında istişare edip kelimeyi aramaya hakları vardır.

Tabiî böyle ansızin temsil edilen sahnelerde gerek dekor, gerekse kıyafetler her zaman sahnenin icab ettirdiği tarzda olamaz. Fakat, temsil edenlerin grupundan birisi çıkıp «şu gördüğünüz dıvar bir denizdir,» yahut: «şimdi odaya giren şahıs bir yeniçeri ağasıdır» diyip, bir çok hususatı «hazurunun müsellem zeka ve hüsnüintikallarına» terkettiklerini söyliyebilir.

Ahmet Cevat Beyin

Yeni Mektep Kitapları

ALTIN ALFABE

En yeni, tedris usulüne en muvafık alfabedir.

Umum mektepler için kabul edilmiştir.

Halk dershanelerine gayet muvafıktır.

Resimli Türk Dili

KÜÇÜK GRAMER

4 ve 5 inci senelere mahsustur-Umum Mektepler için kabul edilmiştir.

Halk dershanelerine gayet muvafıktır.

Cumhuriyet çocuklarına

Türkçe Kıraat (tekmil seri basılmıştır)

Umum mektepler için kabul edilmiştir.

Baştan başa tadil edilerek yeniden tabedilmiştir.

Halk dershanelerine en muvafık bir seridir

Tabi ve naşiri: İBRAHİM HİLMİ

Gözlüklü Kedi

(287 inci sahifeden devam)

hoş eda kavsler yapıyor sonra seçtiği bir çakılın üzerine indiriyordu.

Efe duvardan atladı.

— Ay! kim o?

— Bendeniz küçük hanım, hatırlıyamıyormusunuz?

— A, evet geçen gün ki bey; beni unuttuğunuza hükmetmiştim.

(Ya. demek ki beklemiş)

— Malûm a efendim, işten güçten hiç vakıt bulamadım. İlk fırsatta koştum geldim. Zaten öyle olacağını siz bilmeliydiniz.

— Ben keramet sahibi değilim. Nerden bileydim?

— Çünkü efendim.... Bilmem nasıl anlatayım. Zira... açıkça söyleyim: Ben dünyada sizin gibi kimseye tesadüf etmedim. Sizi pek çok seviyorum.

— Hep İstanbullular sizin gibi âteşin mi olurlar?

— Âteşinlik, kalbinin niçin çarptığını ağzile tekrarlamaksa... evet. Şimdi ben size bir şey soracağım: Benim gibi mütevazi, alelade, hatta hakir bir avcı kedinin hörmetlerini takdim etmek üzre bazı bazı sizi ziyaret etmesine müsaade edecek misiniz?

— Fakat siz «hakir alelade» değilsiniz.

(Nazlı! Nazlı! Nazlı!.. amir, aynı zamanda davetkâr bir ses karanlıkları yardı.)

Devam ederek «Beni cağırıyorlar. Aman rica ederim kaçın. Yabancı bir kedile görüştüğümü görürlerse bir daha göz açtırmazlar.»

— Bir daha sizi görebilecek miyim?

— Evet, evet, yarın.

(Nazlı! Nazlı! Nazlı!..)

Nazlı aydınlığa doğru koştu, gitti. Kapı kapanıncıya kadar, hatta biraz da daha fazla, Efe arkasından baktı, sonra dıvara tırmandı. Kalbi vücuduna sığamıyordu. Mehtap da doğuyordu. Ömründe ilk defa olarak Efe şarkı söyledi.

Ertesi akşam yine gitti ve dildadesinin nur içinden çıkıp ona gelişini seyretti.

— Dün akşam şarkınızı dinledim.

Efe fena halde mahcup oldu.

— Gayet tatlı bir sesiniz var. Terbiye etseniz daha da açılır.

— Aman efendim, yanınızda mahcubiyetten yer açılsa da içine girsem diyorum.

Sizin gibi Avrupa gezmiş, mond görmüş kibar bir hanımın yanında bir kusur işliyeceğim, bir kabalık edeceğim diye ödüm kopuyor.

— A, o nasıl lakırdı? Sizin neniz var?

— Allah ömür versin, efendim. Teveccüh buyuruyorsunuz. Ben de hep böyle ilk tesadüfte aşık olmağı isterdim. Fakât sizin gibi bir meleğin yüzüme bile bakacağını aklımdan geçirmezdim. Siz dünyanın, cennetin de güzellerinden meleklerinden, hurilerinden daha..,

— Hava ne kadar lâtif, değil mi?

— Merhamet edin hanım efendi, havayî bahislerle susturulacak halde değilim. Sizi seviyorum, sizin için çıldırıyorum.

(Nazlı! Nazlı! Nazlı!....)

— Beni arıyorlar, gitmeliyim. Yarın akşam yolunuz bu semte düşerse uğrayınız kendimden bahsolunduğunu işitmek hoşuma gidiyor.

Efe o akşam bir fırlayışta dama çıktı. Eve koştu. Yarın akşam olsa, yarın akşam olsa! diye diye vecd içinde kaldı.

Artık ne gözlüğünü düşünüyor, ne mevkiictimaisine ehemmiyet veriyordu. Madem ki o «sizin neniz var» demişti. «Bahrızühhar değil, hep yanar dağlar ile dolsa civarım, yılmam» diyordu.

Ertesi gün sabah olunca gördü ki âlem gine o âlem:

Göz doktoru gözlüğü temizliyor. «Kabil değil, kabil değil, ben böyle buhranlar geçirir, hülyalar kurarken bak şunlar hâlâ ne süfli meşgalelerle vakıt geçiriyorlar» diye acı acı hasbihâl etti ve aralık bulduğu kapıdan sıyrıldı gitti. Fakat gözlüğü görmek dildadesine sakat olduğunu hatırlatır diye şevki kırıldı.

Yine aynı yerde buluştular. Tatlı, ılık, yumuşak sesler çıkararak Nazlı Efenin kalbî ihtizazına mukabele etti. Nihayet Efe ilâniaşkla beraber Nazlının destiizdivacını talep etti.

— Aman efendim, nasıl olur, daha birbirimizi tanımıyoruz sayılır.

Efe böyle nazlarla, işvelerle oyalanacak kedi değildi.

— Gelin, beraber gidelim, şu dıvarın ötesinde dünya var. Size ezvakını tattırayım.

— Yanılmıyorsam, dünyayı bir az gezdiğimi, dolaştığımı arzetmiştim.

Efe kendi kendine: «Hay kendini bilmez

hay! Öyle ya! Ben kimim ki böyle bir mahlûkun benimle teşrikihayat etmesini istiyorum. O neler görmüş, nelere alışmiş. Halbuki her şeyini feda edip benimle gelirse belki de başını sokacak bir yer bile bulamaz. Eve gidecek olursak gözlük meselesi meydana çıkar, belki de benden nefret eder. Hey koca sersem hey! Bunları bildiğim halde ne ruyalar kurmuştum!»

Hınçkırıklarını boğarak:

«Meleğim, bir kaç gün belki ondan da uzun bir zaman gelip sizi göremiyeceğim. Birikmiş işlerim var, fakat geldiğim zaman teklifimi tekrar edeceğim. Yine benimle beraber gelin, diye yalvaracağım. Sizin bilmeniz lâzım gelen bir vaziyet var. O zaman anlarsınız. Şimdilik hiç bir şekilde kararımızı vermiyelim. Yalnız şundan emin olun ki sizi kemalı hasretle seviyorum. Muhabbetimden, aşkımdan başka verilecek bir şeyim yok. Bakalım siz de beni hakikî aşkle mi seviyorsunuz, o zaman belli olacak.»

— Bu akşam ne kadar ciddisiniz? Adeta içime korku geliyor, bırakın şunları da mehtabı seyredelim.

Bir az sonra Nazlıyı içeriye çağırdılar, Efe de evine döndü.

Ertesi gün akşama doğru Efe de bir başkalık peyda oldu. Doktor nereye gitse o da arkasından gidiyordu. Miyavlıyor, yüzüne bakıp, kucağına çıkıyor, dizlerine sürünüyordu. Velhasıl bir tevkeladeliği vardı. Adamcağız iki defa üzerine bastı. Az daha düşecekti. Nihayet yazıhanesinde çalışırken kedi yine çıktı, kâğıtların üzerinde dolaşmağa başladı.

— Bu hayvana ne oldu, bu gün gölgem gibi nereye gitsem o da beraber geliyor. İllallah bıktım, yahu!

— Fena mı seni sevdiğine alametmiş.

— Boş laf söyleme rica ederim. Hayvancağaz bir şey istiyor. Söylesene kediciğim, ne istiyorsun? Şaka bir taraf, ecnebi kediler sahiplerinin söylediğini nasıl anlarlar diye çocukluğumdan beri merak ederim.

— Kedilerin gözü bitti de şimdi sıra lisanına mı geldi?

Kedi bir daha nazarıdikkatını celbettikten sonra hareketini deyiştirdi. Miyavlıya miyavlıya efendilerini masanın önüne kadar getirdi. Gözlük kutusunu kokluyor, başile, pençesile açmağa çalışıyordu. Acıkıp fare tutmak istediğini zannederek gözlüğü çıkarıp gözüne taktılar, o da soluğu sokakta aldı. Malûm bahçe duvarına vasıl olduğu zaman gözlüğü çarpılmasın diye kemaliitina ile tırmandı oradan da kendini aşağıya attı. Ne kadar beklediğini bilmiyor. Belki bir saniye, belki bir ebediyet kadar. Sonra bahçeye yine nur serpildi, nurun içinden Nazlı bir melek gibi süzülerek çıktı, Efe de aydınlığın içinde ilerledi. Nazlı gördü! Görür görmez gözlerini yumarak bir çığlık kopardı. Efe anladı, her şey olup bitmiş, kalbinin idamı kararı imzalanmıştı. Bir fırlayışta duvara çıktı. Aşağıda sokak sanki mezar taşlarile döşenmişti. Nazlı bir daha feryat etti. Efe her şeye veda ederek kendini taşlar üzerine attı.

Kendine geldiği zaman başında bir ağrı, kulağında bir ses vardı. Âşına bir ses!

«Sevgilim, ruhum, gel kaçma, beni bırakıp niçin gittin?»

Efe belindeki ağrile cenkleşerek gözlerini açtığı zaman yerde gözlüğünün cam kırıklarını gördü. Vukuatı hatırlar gibi oldu. Bir de gözlerini kaldırdığı zaman ne görsün! Nazlı, kendi nazirsiz Nazlısı, eğilmiş bıyıklarını Efenin tüylerine değdirerek ağlıyordu. «Zalim, beni o kadar hoppa, anlayışsız mı zannettin?»

— Ne yapıyım, ayıbımı itiraf etmek, hakikî şeklimde görünmek istedim, senin gibi bir masum meleğin emniyetini ilelebed suiistimal edemezdim! Bilsen bu bana ne ağır ne acı geldi!

— Artık kâfi sus, yüreğimi parçalıyorsun. Sen ne yapsan, ne desen benim muhabbetim sarsılmaz. Mazini de araştırmam, çünkü ben seni, ancak seni seviyorum.

—Hanım gel şu kedinin kılığına bak, gözlüğünün camları kırılmış, çerçevesi çarpılmış, kendi bitik.

— Asil sen gel de şu Ankara kedisine bak, ömründe böyle güzel şey gördün mü? Gözlerine bak, halis Ankara! Ay, kedilerin çamaşir yıkayışı! Bak nasıl bizimkinin yanına sığınıyor. Galiba gözlüğü küçük hanıma kendini beyendirmek için taktırdı.

— Hayır, alıcı gözü ile görmek için olacak. Sen yeni gelininden pek hoşlandın galiba.

Efe hiç bir şey söylemedi. Boşuna kendini ne yorsun! Onlar böyle şeyden ne anlarlar ki!

Bir kaç gün sıra ile Cumhuriyette bir ilân basıldı: «Gayip aranıyor; beyaz bir Ankara kedisi! Dişi, Nazlı diye çağrılırsa anlar. Filân, falan...» Fakat doktorle haremi yalnız Milliyeti okudukları için...

MUHİT

Resimli Aylık Aile mecmuası

Adres: *Dilsizzade Hanı No. 1—2*
Telefon: İstanbul, 4118

ABONE ŞERAYİTİ
(Posta ücreti dahil)
Turkiye için:
Seneliği 6 lira
Altı aylığı 3 lira
Ecnebi Memleketler için:
Seneliği 4 dolar

Abonelerimize *Yeni Kitaplar* sahifelerimizden intihap edecekleri —bir senelik abonelere ciltli, altı aylık abonelere ciltsiz —bir kitap, posta ücreti de idareye ait olmak üzre, hediyeten gönderilecektir.

Her nüshada: bir formalık bir edebi ilâve, bir elbise kalıbı ve ya metin harici renkli bir tablo bulunacaktır.

Fihrist

	Muharriri	Sahife
Memlekete Ait:		
Halk Dili	*Ahmet Cevat*	241
Gazinin Çocukluğu	*A. C.*	242
Maarif işlerinde tekâmül devri	*İ. Necmi*	245
Yerine Konamıyan İnsanlardan:		
Necati Bey	*Selim Sırrı*	244
Mustafa Necati Merhum	*A. C.*	244
Cumhuriyet ve Türk hanımları:		
Kadın kıyafetlerinin uğradığı değişmeler		249
Türk hanımlarının içtimaî faaliyeti		252
Hikâyeler:		
Bir Hayal için (birinci kısım)	*Reşat Nuri*	258
Ölünün Çocuğu (Henri Bordeau), tercüme eden	*Reşat Nuri*	262
İş nasıl olsa öyle olacaktı (Monolok)	*Kâmran Şerif*	268
Cılız Adam [1], (tercüme eden)	*M. Kemal*	269
Gözlüklü Kedi [7], (ikinci kısım) (nakl eden)	*Semiha Vamık*	285
Eğlenceli Sahifeler—Ağustos Böceği		298
Halk bilgisi:		
Fadimenin Hikâyesi	*Celâleddin Ekrem*	265
Şiir:		
Uzaktan	*Yaşar Nabi*	251
Gel	*Necip Fazıl*	256
Hazneler	*A. C.*	273
Halk şiirleri:		
Mâniler	*Karaca Oğlan*	257
Tarih:		
Beşeriyetin sergüzeşti		277
İktisadî müsahabe:		
Kooperatifçiliğe dair	*Ali Nuri*	282
Meşhur adamlar Galerisi:		
Karuzo		297

	Muharriri	Sahife
Bedeni Terbiye:		
Sıhhat ve güzellik [4]		289
Zayıflamak istiyormusunuz?	*Selim Sırrı*	290
Fen Âlemi:		
Kâinat ve İnsan [2]	*M. Kemal*	296
Arzın şekli nedir?		281
Otomobil [3]		288
İçtimaî hayat meseleleri:		
Muvaffak olmuş izdivaçlar [5]	*Nakleden: K. Şerif*	274
İş âlemine atılmış bir genç kızın mektupları	*Belkis Sami*	294
Odalarımızın tezyin ve tefrişi [6]		302
Kadınlar ve kadınlığa dair:		
El işleri: Nova Skotya kilimleri [10]		300
Elbise kalıbının tarifi		307
Moda		308
Çocuk elbiselerinde el işi [9]		309
Ev hanımı sahifesi		310
Çocuk bakımı		312
Çocuklar kısmı:		
Bilmece resmi		304
Şen çocuklar için oyunlar [11]		305
Sinema:		
Bir Japon Artist kızı		279
Müteferrika:		
Kış oyunları [8]		306
Hikmet kırıntıları		251—293
Tuhaf fıkralar		264—293
İlâveler:		

Üç renkli tablo (Lâleli Sebili) Ressamı, *Ali Sami*

Edebi ilâve: Gümüş kanatlar Nakleden *Nusret Kemal*

Elbise Kalıbı: (bir bluz)

Bu nushamızda yazı ve resim hususunda münderecatlarından istifade ettiğimiz bu mecmualara, teşekkür ederiz: Popular Science [1], [2], [3], Ladies Home Journal [7], [8], [9] Good Housekeeping [4], [5], [6], The House Beautiful [10], Child Life [11], Das Magazin.

Kabın Resmi «Ladies Home Journal» den alınmıştır.

İmtiyaz Sahibi ve Mes'ul Müdür AHMET CEVAT

Selâmet Matbaası